

หน่วยบริหารและจัดการทุน

บพท

ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

รายงานประจำปี

2564

ANNUAL REPORT 2021

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(บพท.)

สอวท

สำนักงานสถาบันนโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ 5 วิชา
และนวัตกรรมแห่งชาติ

รายงานประจำปี

2564

หน่วยบริหารและจัดการทุน ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ดำเนินการโดย

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

พิมพ์ครั้งแรก

มีนาคม 2565

สงวนลิขสิทธิ์

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)
319 อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้น 14 ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์ 0-2109-5432 ต่อ บพท.
โทรสาร 0-2160-5438
อีเมลสารบรรณกลาง รับ-ส่ง หนังสือราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ : sarabanpmua@nxpo.or.th
อีเมลติดต่อสอบถามข้อมูล : pmua@nxpo.or.th

บรรณาธิการ

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

กองบรรณาธิการ

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

จัดทำเนื้อหา ออกแบบ และควบคุมการผลิต

บริษัท ไอแอนดีโฮม คอมมิวนิเคชัน จำกัด
59/9 พหลโยธิน 4 แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2270-1350-4
e-mail: iandihome@gmail.com

พิมพ์ที่

บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

สารบัญ

4

สารจากรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

6

สารจากประธานกรรมการบริหาร
หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

8

สารจากผู้อำนวยการ
หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

10

ความเป็นมา

12

วิสัยทัศน์และพันธกิจ

14

โครงสร้างองค์กร

- โครงสร้างการบริหาร
- คณะกรรมการบริหารหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

17

นโยบายด้านการบริหาร
และจัดการทุน

22

ผลการดำเนินงาน

72

สรุปการดำเนินงานใน
ปีงบประมาณ 2564

82

การดำเนินงานในปี 2565

84

รายงานการเงิน
ในปีงบประมาณ 2564

สารจาก

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม

ข้อมูลคนจนและระบบสอบทานครัวเรือนยากจนจากผลงานวิจัยหน่วย บพท. ทำให้ “กลุ่มคนจนและครัวเรือนยากจน” ได้รับความช่วยเหลืออย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ สามารถนำแพลตฟอร์มและโมเดลแก้จนที่ได้ไปขยายผลกับจังหวัดทั่วประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาความยากจนอย่างตรงเป้า

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ หรือหน่วย บพท. เป็นหนึ่งในสามหน่วยบริหารและจัดการทุนเฉพาะด้าน ที่จัดตั้งขึ้นในสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีภารกิจในการบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาพื้นที่ และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ด้วยการวิจัยและนวัตกรรม

การดำเนินงานในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ รับผิดชอบบริหารและจัดการทุนวิจัยที่สอดคล้องกับแพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2565 ซึ่งได้ขับเคลื่อนและสามารถสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรมความสำเร็จด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ผ่าน 3 ยุทธศาสตร์หลัก ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์ “งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” สามารถสร้างระบบค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนระดับพื้นที่ และพัฒนาส่งต่อข้อมูลคนจนให้กับหน่วยงานภารกิจ เพื่อให้ช่วยเหลือคนจนตามระบบสวัสดิการของภาครัฐ 2) ยุทธศาสตร์ “การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยการพัฒนาชุมชนและฐานทุนทางวัฒนธรรม” ทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบนฐานทุนวัฒนธรรมและทรัพยากรพื้นที่ถิ่น และ 3) ยุทธศาสตร์ “การพัฒนาเมืองน่าอยู่และเมืองแห่งการเรียนรู้” ทำให้เกิดกลไกการพัฒนาเมือง ซึ่งนำไปสู่การบริหารจัดการเมืองและการเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในเมือง และเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคเพื่อกระจายความเจริญของประเทศ

“อว.แก้จน” เป็นตัวอย่างการขับเคลื่อนงานเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไทย จากความร่วมมือของหน่วยงานและกระทรวงต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อมูลคนจนและระบบสอบทานครัวเรือนยากจนจากผลงานวิจัยหน่วย บพท. ทำให้ “กลุ่มคนจนและครัวเรือนยากจน” ได้รับความช่วยเหลืออย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ สามารถนำแพลตฟอร์มและโมเดลแก้จนที่ได้ไปขยายผลกับจังหวัดทั่วประเทศเพื่อแก้ปัญหาคความยากจนอย่างตรงเป้า จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ อว.ต้องเร่งขยายผลการสนับสนุนให้เกิดการสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญและพาประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ประเทศปานกลางด้วยความรู้และนวัตกรรม

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สารจาก

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร

ประธานกรรมการบริหาร
หน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

บพท. เปรียบเสมือนฟันเฟืองชิ้นเล็ก ๆ
ในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
แต่เป็นส่วนที่สำคัญยิ่งในการสร้าง
การเปลี่ยนแปลงด้วยการสร้างความรู้
และประสานความร่วมมือระหว่าง
ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม
ภาคเอกชน และสถาบันอุดมศึกษา
เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาและเพิ่ม
ขีดความสามารถให้กับองค์กรใน
ท้องถิ่น พื้นที่

จากการปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ทำให้เกิดโครงสร้างการบริหารขึ้นใหม่ทั้งในระดับกระทรวง และในระดับหน่วยงาน หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ เป็นหนึ่งในสามของหน่วยบริหารและจัดการทุนเฉพาะด้านที่จัดตั้งขึ้นภายใต้การกำกับดูแลของสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

หน่วย บพท. มีภารกิจหลักในการบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2565 ดำเนินการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาที่เรียกว่า **“การวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่”** ด้วยการพัฒนา **กลไกการจัดการ** ของพื้นที่ด้วย **ข้อมูลความรู้** และ **กระบวนการวิจัย** เป็นเครื่องมือสำคัญ ผลการดำเนินงานในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา หน่วย บพท. ได้สร้างผลกระทบต่อคนในสังคมในหลายกลุ่ม อาทิ **1) กลุ่มคนจนและครัวเรือนยากจน** จาก “ยุทธศาสตร์งานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” **2) กลุ่มอาชีพและกลุ่มชุมชน** จาก “ยุทธศาสตร์การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยการพัฒนาชุมชนและฐานทุนทางวัฒนธรรม” และ **3) กลุ่มจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน** จาก “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมื่อนำอยู่และเมืองแห่งการเรียนรู้”

ประสบการณ์การทำงานในการวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ของผู้บริหาร นักวิจัยและภาคีเครือข่ายของหน่วย บพท. เป็นส่วนสำคัญในการสร้างและขับเคลื่อนผลงานวิจัยให้เกิดรูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม หน่วย บพท. เปรียบเสมือนฟันเฟืองชิ้นเล็ก ๆ ในระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แต่เป็นส่วนที่สำคัญยิ่งในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ด้วยการสร้างความรู้ และประสานความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นโครงสร้างความรู้ (Academic Sector) เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถให้กับองค์กรในท้องถิ่น พื้นที่ ด้วยการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ร่วมใหญ่ในการจัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ นักวิจัยและภาคีเครือข่ายของหน่วย บพท. ที่ร่วมกันสร้างงานวิจัยและขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ดร.กฤษณพงษ์ กีรติกร

ประธานกรรมการบริหาร

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

สารจาก

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา

ผู้อำนวยการ

หน่วยบริหารและจัดการทุน

ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ถึงแม้หน่วย บพท. จัดตั้งขึ้น
ได้เพียง 2 ปี แต่จากประสบการณ์
การจัดการงานวิจัยและนวัตกรรม
อย่างมีคุณภาพ และความศรัทธาในการ
ทำงานร่วมกับหน่วยงานวิชาการ
หน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ
อย่างมีส่วนร่วม ทำให้ผลงานของ
หน่วย บพท. เป็นที่ประจักษ์
และสร้างผลกระทบได้

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เป็นหน่วยบริหารและสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ โดยใช้ทุนวิจัยและนวัตกรรมและการจัดการเป็นเครื่องมือสำคัญ การดำเนินงานที่ผ่านมาได้มีผลสัมฤทธิ์ที่เป็นผลลัพธ์และผลกระทบ แสดงให้เห็นการจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมอย่างมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญและผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างเข้มข้น ทักษะการจัดการที่สืบทอดและยกระดับมาจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว.เดิม ได้ถูกนำมาปรับใช้ในบริบทใหม่และวางบทบาทของหน่วย บพท. ให้เป็น Catalyst for Change สร้างประโยชน์กับบ้านเมืองอย่างเป็นรูปธรรม

ถึงแม้หน่วย บพท. จัดตั้งขึ้นได้เพียง 2 ปี แต่จากประสบการณ์การจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างมีคุณภาพ และความศรัทธาในการทำงานร่วมกับหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอย่างมีส่วนร่วม ทำให้ผลงานของหน่วย บพท. เป็นที่ประจักษ์ และสร้างผลกระทบได้ทั้งที่หลายโครงการยังไม่เสร็จสิ้น ความสำเร็จที่น่าภูมิใจเกิดขึ้นจากความร่วมมือของประชาคมวิจัยที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง ความตั้งใจ ทุ่มเทของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่หน่วย บพท. รวมถึงการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องของผู้บริหารระดับนโยบายทั้ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ที่กรุณามอบนโยบาย ทิศทางและแนวทางการจัดการทุนอย่างเข้มข้นและมีธรรมาภิบาล คณะกรรมการบริหารหน่วย บพท. สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ความสำเร็จที่เกิดขึ้นอันที่แล้วยังประโยชน์ให้กับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ขอให้เป็นผลบุญที่ย้อนกลับไปสู่ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดตั้ง ในการดำเนินงานร่วมกัน และในการขับเคลื่อนงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับพื้นที่ในประเทศไทย

ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา

ผู้อำนวยการ

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ความเป็นมา¹

การปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในปี พ.ศ. 2562 ทำให้เกิดการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พร้อมด้วยหน่วยบริหารและจัดการทุนเฉพาะด้าน (Program Management Unit; PMU) 3 หน่วยใหม่ขึ้นในระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยการอนุมัติของสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) ประกอบด้วย (1) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม (บพค.) (2) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) และ (3) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อให้หน่วยบริหารและจัดการทุน เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง ด้วยการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปัจจุบันหน่วยบริหารและจัดการทุนเฉพาะด้าน ทั้ง 3 หน่วยอยู่ระหว่างกระบวนการเสนอ (ร่าง) พระราชกฤษฎีการวมจัดตั้งเป็นองค์การมหาชน แยกอิสระจาก สอวช.

หน่วยบริหารและจัดการทุนเฉพาะด้าน จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ตามข้อบังคับคณะกรรมการอำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยหน่วยบริหารและจัดการทุน พ.ศ. 2562 โดยหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ หรือ บพท. จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่ ด้วยการบริหารและจัดการแผนงานวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และแหล่งทุนอื่น ๆ ของประเทศ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และข้อผูกพันการรับทุน อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์สำคัญ (Objectives and Key Results: OKRs) ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2565 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2565

¹ อ้างอิงตาม ข้อบังคับคณะกรรมการอำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยหน่วยบริหารและจัดการทุน พ.ศ. 2562 และความเป็นมา หน่วยบริหารและจัดการทุนที่จัดตั้งขึ้นใน สอวช. ภายใต้การกำกับดูแลของสภานโยบาย (<https://www.nxpo.or.th/AV/ความเป็นมา>)

วิสัยทัศน์ และพันธกิจ

วิสัยทัศน์

ทุกพื้นที่นำความรู้ กระบวนการเรียนรู้จากงานวิจัยและนวัตกรรมไปปรับใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และลดความเหลื่อมล้ำ และแก้ไขปัญหาสำคัญที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และการเปลี่ยนแปลง

พันธกิจ

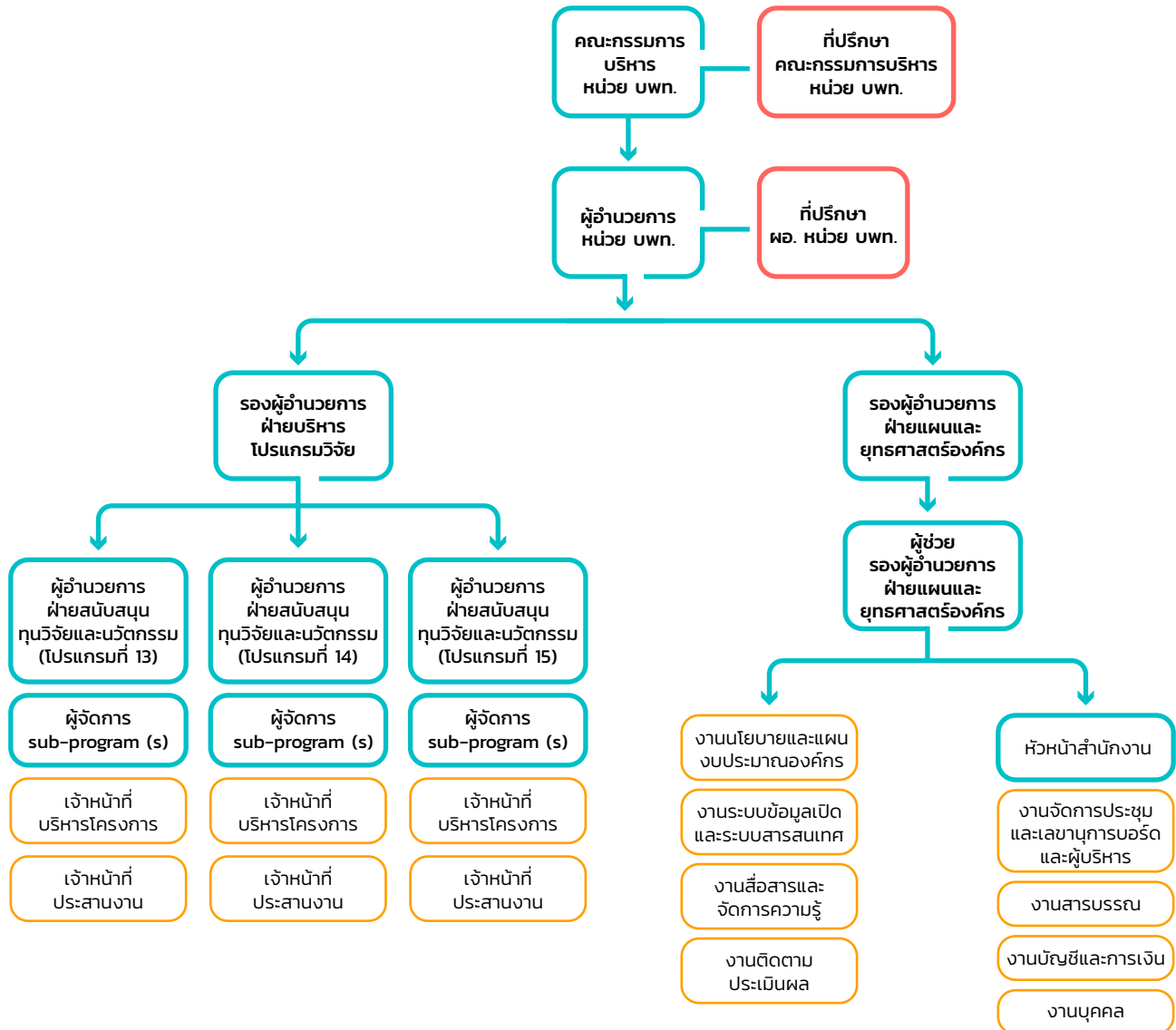
การจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น ที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจ๋ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่²

² อ้างอิงตาม ข้อบังคับคณะกรรมการอำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ว่าด้วยหน่วยบริหารและจัดการทุน พ.ศ. 2562

โครงสร้างองค์กร

โครงสร้างการบริหาร³

ภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารหน่วย บพท.

³ อ้างอิงตาม มติเห็นชอบโครงสร้างการบริหารหน่วย บพท. จากการประชุมคณะกรรมการบริหารหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ ครั้งที่ 7/2563 เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2563

ภาพที่ 2 คณะกรรมการบริหารหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

ภาพที่ 3 ผู้บริหารหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

<p>ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา</p> <p>ผู้อำนวยการ หน่วยบริหารและจัดการทุน ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่</p>	<p>รศ.ดร.ปุ่น เทียงบุรณธรรม</p> <p>รองผู้อำนวยการ ฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์องค์กร</p>
<p>รศ.อิสยา จันทรวิทย์านุชิต</p> <p>รองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหารโปรแกรมวิจัย</p>	<p>ดร.ประกอบ ชาติภักดิ์</p> <p>รักษาการผู้อำนวยการ ฝ่ายสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม โปรแกรมที่ 13</p>

ภาพที่ 4 ผู้บริหารและพนักงานหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

นางสาวดวงพร ปานอุทัย

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์องค์กร

นางสาวมัตติกา ปรมาธิกุล

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายบริหารโปรแกรมวิจัย

นางสาวดารารัตน์ ไพริริักษา

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
ฝ่ายบริหารโปรแกรมวิจัย

นางสาวริติมาพร แก้วกำเหน็ด

หัวหน้าสำนักงาน

นางสาวอุษณี เอ่งส่อง

นักวิเคราะห์อาวุโส

ดร.สุณิรัตน์ วัฒนาธิการณี

นักวิเคราะห์อาวุโส

นางสาววิไลรัตน์ ไทสุพรรณ

นักวิเคราะห์อาวุโส

ดร.นิสกา วัฒนวงศ์

นักวิเคราะห์อาวุโส

นางสาวจิตราพรรณ รัตตวงษ์

นักวิเคราะห์

นางสาวรัชชก สหวรรักษ์

นักวิเคราะห์

นายฉัตรวุธ แสนทวีสุข

นักวิเคราะห์

นางสาวจิตกนิษฐ์ เร็ยรวาวัฒน์

นักวิเคราะห์

นางสาวสุกฤดา มณีกุล

นักวิเคราะห์

นายณชพล กัลล์ประวิทย์

นักวิเคราะห์

นางสาวรุ้งทิพย์ อินทะวงษ์

เจ้าหน้าที่สนับสนุนอาวุโส
หน่วย บพท.

นายปภัทกร รังแก้วกิตติ

เจ้าหน้าที่สนับสนุน

นางสาวนิรนาท หมั่นเร็ว

เจ้าหน้าที่สนับสนุน

นางสาวปาริชาติ ราชวงษ์

เจ้าหน้าที่สนับสนุน

นโยบายด้านการบริหาร และจัดการทุน

นโยบายด้านการบริหารและจัดการทุน

หน่วย บพท. มุ่งหวังเป็นหน่วยงานที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เป็น Catalyst for Change ผ่านการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม โดยมีหัวใจการทำงานที่สำคัญ คือ **ข้อมูล กลไก กระบวนการ** เป็นการทำงานบนฐานข้อมูลความรู้ทางวิชาการผ่านกระบวนการวิจัยที่ทำให้ทุกคนมาทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างระบบคิดและกระบวนการเรียนรู้ อันมีเป้าหมายสุดท้าย คือ คน/กลไกในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น **เกิดผู้นำที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ (Change Agent)** ซึ่งวัดได้จากศักยภาพและขีดความสามารถในการจัดการตนเองของคนในพื้นที่ที่เพิ่มสูงขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตของพี่น้องประชาชนที่ดีขึ้น

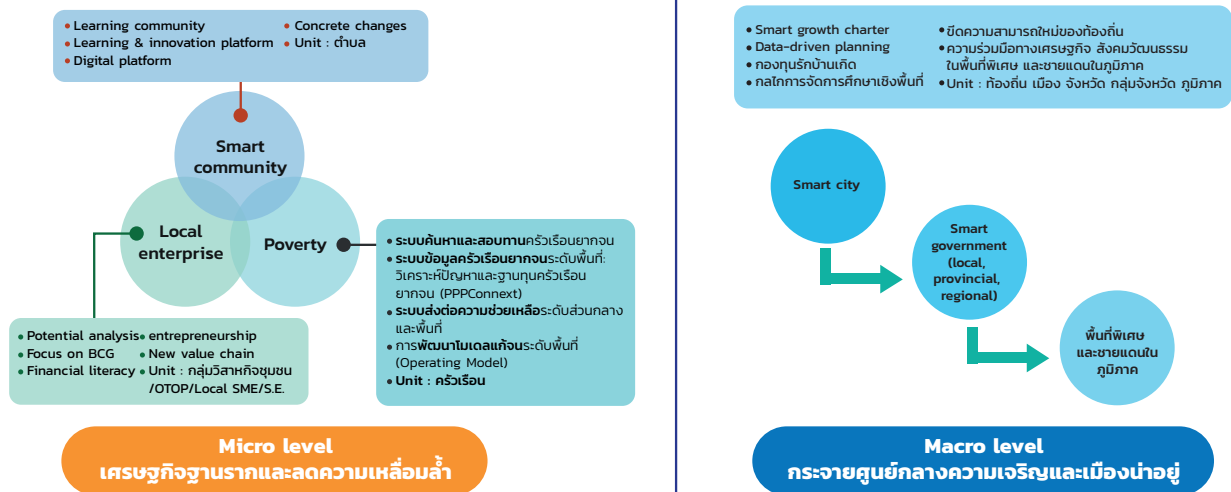
การวางยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาในระดับพื้นที่นั้น หน่วย บพท. ได้นำแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” รวมถึงแผนแม่บทภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ มาวางกลยุทธ์การขับเคลื่อนงานวิจัยให้ครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา ดังนี้

1) มิติการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มีกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา 3 กลุ่มหลัก คือ (1) กลุ่มคนจนและครัวเรือนยากจน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและส่งเสริมช่วยเหลือ (2) กลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชนและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจ๋ว วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคมบนฐานทุนวัฒนธรรมและทรัพยากรพื้นถิ่น และ (3) กลุ่มชุมชน มุ่งเน้นให้ชุมชนเกิดการยอมรับปรับใช้นวัตกรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในสภาวะปัจจุบัน

2) มิติการกระจายศูนย์กลางความเจริญ มีกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คือ เมือง ท้องถิ่น จังหวัด และภูมิภาค ซึ่งเป็นการพัฒนาเชิงโครงสร้างและการจัดการ “ระดับเมือง” เพื่อดึงความเจริญทางเศรษฐกิจภายในจังหวัดสร้างกลไกพัฒนาพื้นที่ให้กับหน่วยงานระดับท้องถิ่น (Local Government) ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงานระดับตำบลและเทศบาล รวมถึงการจัดการเรื่องเฉพาะกิจในพื้นที่เฉพาะ เช่น พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่พรมแดนและพื้นที่ชายแดนใต้ (ภาพที่ 5)

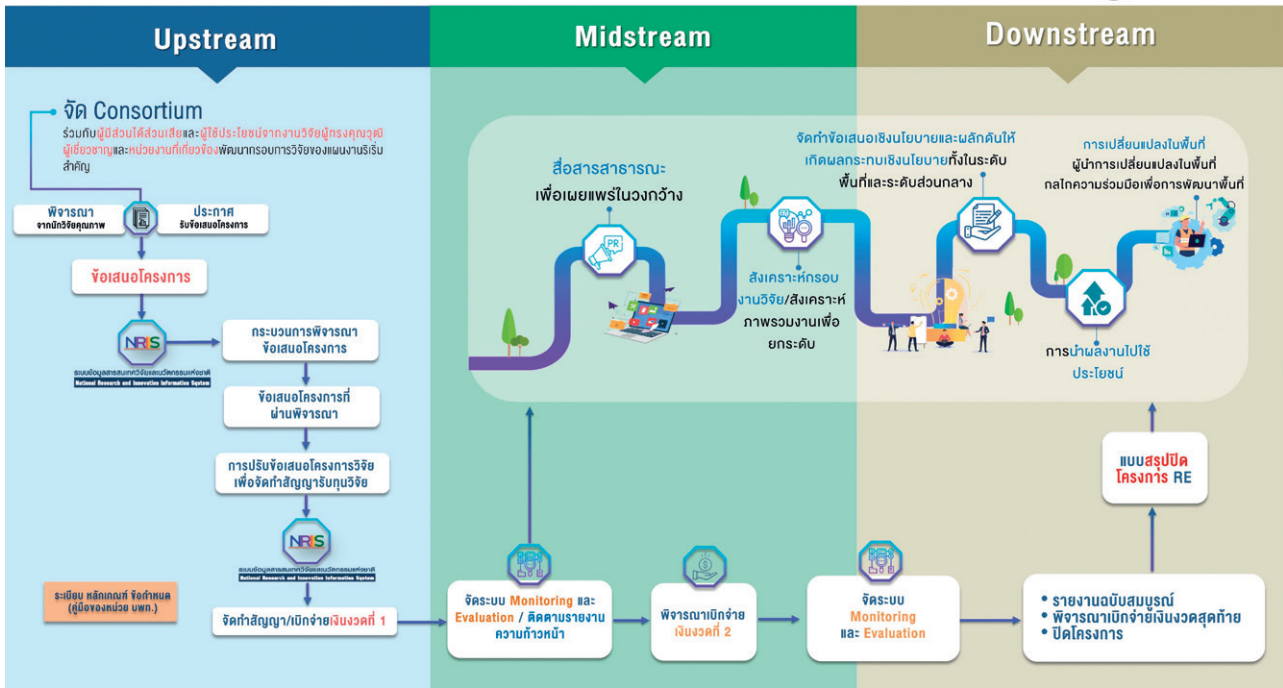

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ Area-Based Strategic Programs

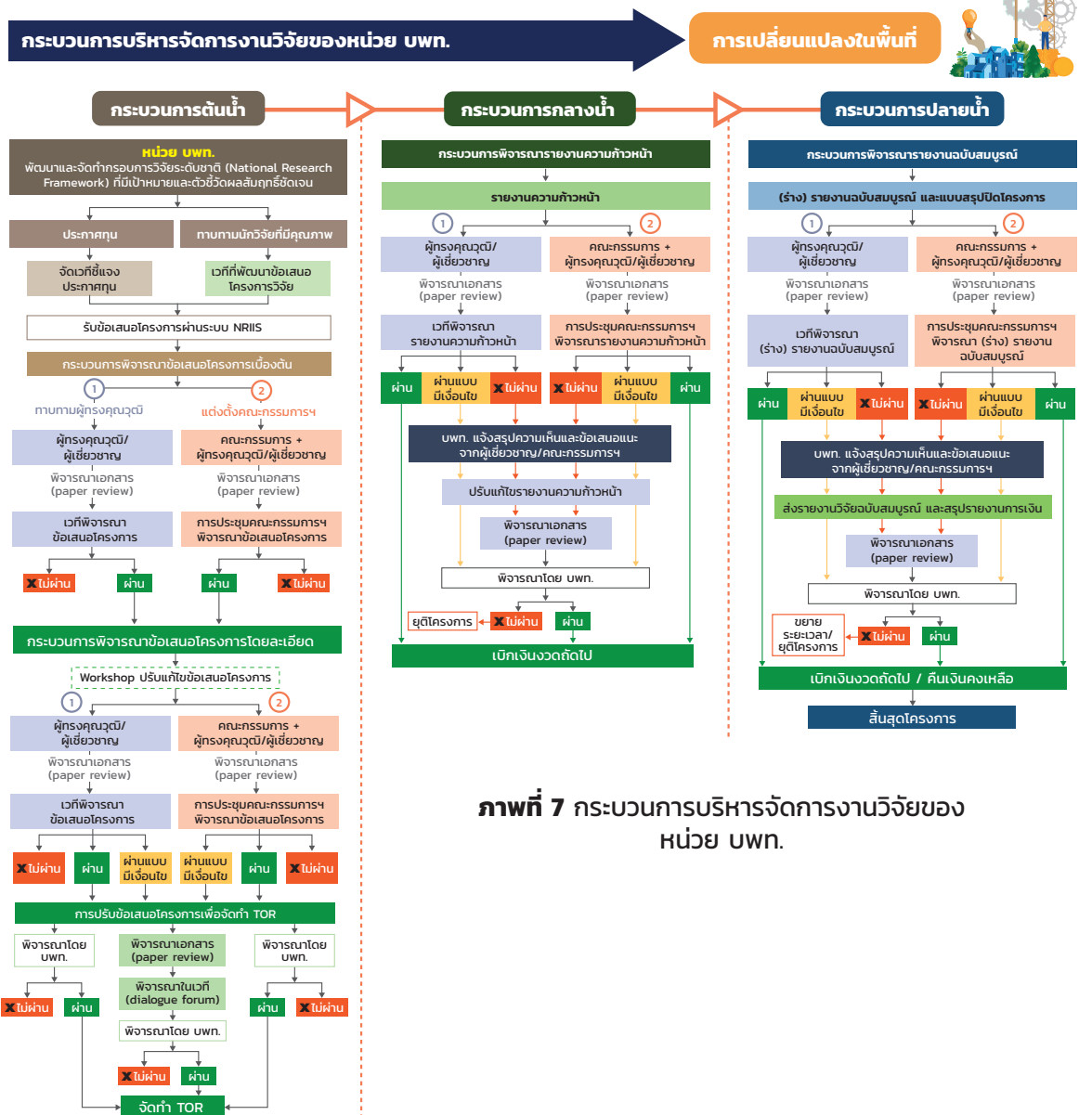

ภาพที่ 5 ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ หน่วย บพท.

การบริหารจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรม หน่วย บพท. มุ่งเน้น 2 ส่วนสำคัญ คือ **1) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการ** และ **2) การจัดการอย่างมีคุณภาพและมีธรรมาภิบาล** โดยมีแนวทางการสนับสนุนทุนวิจัย จำแนกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ **ระยะต้นน้ำ (Upstream Management)** หน่วย บพท. มีการกำหนดโจทย์วิจัยด้วยการจัดประชุมสัมมนา (Consortium) ทั้งในระดับแผนงานและกรอบการวิจัย แล้วจึงเปิดรับข้อเสนอโครงการด้วยการประกาศรับข้อเสนอโครงการและการพิจารณาเลือกนักวิจัยที่มีคุณภาพมารับทุนวิจัย กระบวนการรับโจทย์ของหน่วย บพท. จึงเป็นการรวมความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความต้องการในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมอย่างรอบด้าน **ระยะกลางน้ำ (Midstream Management)** และ **ปลายน้ำ (Downstream Management)** หน่วย บพท. มีกระบวนการติดตามความก้าวหน้าของโครงการในระยะกลางน้ำตามงวดงาน งวดเงิน และกระบวนการผลักดันการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระยะปลายน้ำ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ มีการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ด้านนโยบาย เกิดการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายผลักดันสู่แผนท้องถิ่น/ท้องถิ่น ด้านสังคม เกิดนวัตกรรมนำไปสู่การแก้ปัญหาของชน ชุมชน ท้องถิ่น สังคม ด้านสิ่งแวดล้อม นำนวัตกรรมไปสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมที่ดีขึ้น เพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น รวมทั้งด้านวิชาการมีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ โดยทั้งหมดนี้ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ เริ่มตั้งแต่การตั้งโจทย์วิจัย การร่วมคิดร่วมทำและร่วมติดตาม ผนวกกับความคิดเห็นและมุมมองจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ในการปรับปรุงข้อเสนอโครงการ กระบวนการทำงานวิจัย เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อพี่น้องประชาชนในพื้นที่ (ภาพที่ 6-7)

ภาพที่ 6 แนวทางการสนับสนุนทุนวิจัยของหน่วย พท.

ภาพที่ 7 กระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยของหน่วย พท.

ส่วนของยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และเศรษฐกิจท้องถิ่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ภายใต้แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ฉบับปรับปรุง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 หน่วย บพท. ได้รับมอบหมายหลักให้บริหารจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมในแพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ โปรแกรมที่ 13, 14 และ 15 โดยมีเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์สำคัญ (Objectives and Key Results: OKRs) (ภาพที่ 8) ดังนี้

โปรแกรมที่

13

นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนนวัตกรรม (ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญภายในปี 2565)

O4.13	เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
KR4.13.1	เกิดนวัตกรรมชุมชน เพื่อยกระดับรายได้ให้กับชุมชน ปีละ 1,000 นวัตกรรม
KR4.13.2	จำนวน Smart Community /ชุมชนนวัตกรรม มีความสามารถในการพัฒนาการพึ่งตนเองและจัดการตนเอง เพิ่มขึ้น 3,000 ชุมชน
KR4.13.3	มูลค่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุน ทรัพยากร วัฒนธรรมในพื้นที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี

โปรแกรมที่

14

ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญภายในปี 2565)

O4.14	ประชากรกลุ่มยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน และสามารถเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา สวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียม
KR4.14.1	ระบบวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามกลุ่มเป้าหมายคนจนที่มีความแม่นยำ เพื่อให้การจัดสรรสวัสดิการรัฐมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
KR4.14.2	คนจนไม่น้อยกว่า 20,000 คน ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนเป็น Knowledge Worker หรือ Smart Farmer มีรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น

โปรแกรมที่

15

เมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ (ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญภายในปี 2565)

O4.15	พัฒนาเมืองศูนย์กลางในภูมิภาคในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมืองและเชื่อมโยงความเจริญสู่ชนบท
KR4.15.1	เมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่และเป็น Smart City ในภูมิภาค 30 เมือง โดยมีแผนการสร้างงานในเขตเมืองหลักและเมืองโดยรอบ และมีกลุ่ม 10 เมืองเด่น
KR4.15.2	ผลิตภัณฑ์มวลรวมของเมืองศูนย์กลาง และเมืองโดยรอบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี
KR4.15.3	กลไกพัฒนาพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่
KR4.15.4	รูปธรรมความร่วมมือระหว่างจังหวัดชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

ภาพที่ 8 โปรแกรมตามแผน ววน. ที่หน่วย บพท. รับผิดชอบ

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2564 ภายใต้แพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ หน่วย บพท. ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน ววน.) จำนวน 860,347,963 บาท และมีงบประมาณขอโอนย้ายมาจากปีงบประมาณ 2563 จำนวน 13,000,000 บาท รวมงบประมาณที่บริหารจัดการทั้งหมด 873,347,963 บาท ซึ่งสามารถจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมได้ครบถ้วน รวมทั้งสิ้น 160 ชุดโครงการวิจัย มีหน่วยงานที่ได้รับทุน 83 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 61 จังหวัด โดยมีการสนับสนุนทุนวิจัยและผลที่คาดว่าจะได้รับ ปี 2564 ดังภาพที่ 9

แผนงาน “แก้ปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ”

กรอบวิจัย การแก้ไขปัญหาคอนจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

- มีตำบล/พื้นที่เป้าหมาย 20 จังหวัด 22 หมู่บ้าน
- งบประมาณ 192.1 ล้านบาท
- โครงการวิจัย 24 โครงการ

ได้รับระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนในระดับพื้นที่ของกระทรวง อว. เพื่อส่งต่อความช่วยเหลือและแก้ปัญหาครอบครัวรายได้น้อยแก่ครัวเรือนที่ยากจนในระดับพื้นที่และส่วนกลาง รวมทั้งติดตามกลุ่มคนจนเป้าหมายและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายให้ทันพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่/จังหวัด

คนจนไม่น้อยกว่า 336,239 คน ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อปรับเปลี่ยนเป็น knowledge worker หรือ smart farmer รายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น และคนจนกลุ่มรายได้ร้อยละ 40 ลำบากรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี

แผนงาน “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่”

กรอบวิจัย Local Enterprises

- พื้นที่เป้าหมาย 14 จังหวัด 617 กลุ่มวิสาหกิจ
- งบประมาณ 109.21 ล้านบาท
- โครงการวิจัย 19 ชุดโครงการ
- นวัตกรรมบริหาร/จัดการ IE (ช่วยเหลือ/เยียวยาภายใต้วิกฤต) 617 กลุ่ม
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/OTOP มีความสามารถในการจัดการตนเอง ยกระดับและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ร้อยละ 10
- แพลตฟอร์มสารสนเทศข้อมูล และลาดดิจิทัล นำเสนอข้อมูลห่วงโซ่มูลค่า
- LE-Financing Application
- โมเดลธุรกิจ (ชุมชน) ตำบลโควิด-19

กรอบวิจัย พื้นที่วัฒนธรรม

- มีตำบล/พื้นที่เป้าหมาย 59 พื้นที่ 59 ย่านริมน้ำ
- งบประมาณ 175 ล้านบาท
- โครงการวิจัย 24 โครงการ

เกิดการพัฒนาย่าน/เมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจ ร่วมกับเกิดการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนเป้าหมาย

- ✓ Cultural Entrepreneur 4090 ราย
- ✓ Cultural Enterprise 4141 กลุ่ม
- ✓ Cultural Product and Service 250 รายการ
- ✓ Cultural Space 59 ย่าน

อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นเป็น 10%

แผนงาน “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา”

กรอบวิจัย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

- พื้นที่เป้าหมาย 9 จังหวัด 119 โรงเรียนเป้าหมาย
- งบประมาณ 47.5 ล้านบาท
- โครงการวิจัย 11 โครงการ

โมเดลนวัตกรรมและการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา อย่างน้อย 11 ภาคร

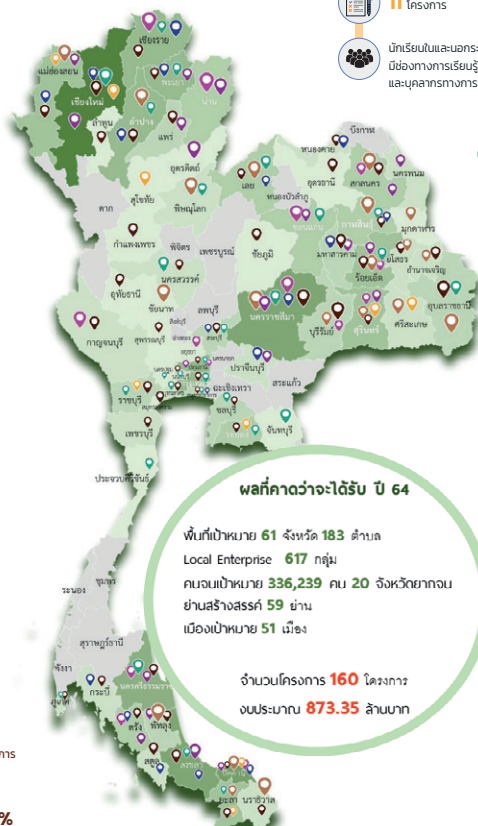
หลักสูตร/นวัตกรรมและนโยบาย การจัดการศึกษาที่ออกแบบจากพื้นที่ ตรงตามความต้องการของพื้นที่ จำนวน 23 หลักสูตร

นักเรียนในและนอกระบบการศึกษา จำนวน 16,594 คน มีองค์การการเรียนรู้และยกระดับทักษะเพื่อพัฒนา และบุคลากรทางการศึกษา 1,117 คน

แผนงาน “การพัฒนาเมือง”

กรอบวิจัย เมืองศูนย์กลางที่น่าอยู่

- พื้นที่เป้าหมาย 51 เมือง
- โมเดลแห่งการเรียนรู้ 18 เมือง
- เกิดการพัฒนาศูนย์พื้นที่เพื่อไปสู่อุตสาหกรรมและ การพัฒนา 42 พื้นที่
- เกิดการพัฒนาระบบการเชื่อมต่อเมืองของ 19 บริษัทพัฒนาเมือง
- เกิดแนวทางการลงทุนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 พื้นที่
- 48 โครงการวิจัย งบประมาณ 121.10 ล้านบาท
- เกิดพื้นที่ต้นแบบ (Prototype Area) และ New Supply Chain จำนวน 9 พื้นที่
- ข้อมูลของพื้นที่ (Data Catalog) 48 พื้นที่
- แผนพัฒนาพื้นที่ (Business Model) 27 พื้นที่
- การสังเคราะห์และประเมินการเชื่อมโยงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดสู่พื้นที่ 5 พื้นที่

แผนงาน “ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- พื้นที่เป้าหมาย 20 จังหวัด 183 ตำบล 12 หมู่บ้าน
- โครงการวิจัย 20 ชุดโครงการ งบประมาณ 108.44 ล้านบาท
- สร้างนวัตกรรมชาวบ้าน 843 คน

องค์ความรู้ นวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาชุมชน 250 นวัตกรรม

อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10-20

แผนงาน “การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ”

กรอบวิจัย ต้นแบบเชิงธุรกิจเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก

- มีตำบล/พื้นที่เป้าหมาย 18 จังหวัด 15 หมู่บ้าน
- งบประมาณ 120 ล้านบาท
- โครงการวิจัย 15 โครงการ

ต้นแบบเชิงธุรกิจ (Business Model) เพื่อใช้ในการยกระดับรายได้ของประชาชนในพื้นที่ภาคการเกษตรและภาคบริการของประเทศไทย 15 จังหวัดนำร่อง

ภาคเกษตรและภาคบริการกลุ่มเป้าหมาย ไม่น้อยกว่า 20,000 คน เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ เพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง และยกระดับรายได้ของชุมชนเป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 30%

ภาพที่ 9 ภาพรวมการสนับสนุนทุนวิจัยและผลที่คาดว่าจะได้รับปี 2564

หน่วย บพท. ได้เข้าไปมีบทบาทอย่างสำคัญในด้านการกำหนดแนวทางประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย และภาคในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อประสานองค์ความรู้ของนักวิชาการเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ตอบสนองความต้องการของแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เพื่อเป็นเครื่องประกันความยั่งยืน โดยยึดหลักการทำงานสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การลดความเหลื่อมล้ำ และการกระจายการพัฒนา เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ประชาชนทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง โดยมีผลการดำเนินงานแยกตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญ ดังนี้

1 ยุทธศาสตร์ “การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากด้วยการพัฒนาชุมชนและฐานทุนทางวัฒนธรรม”

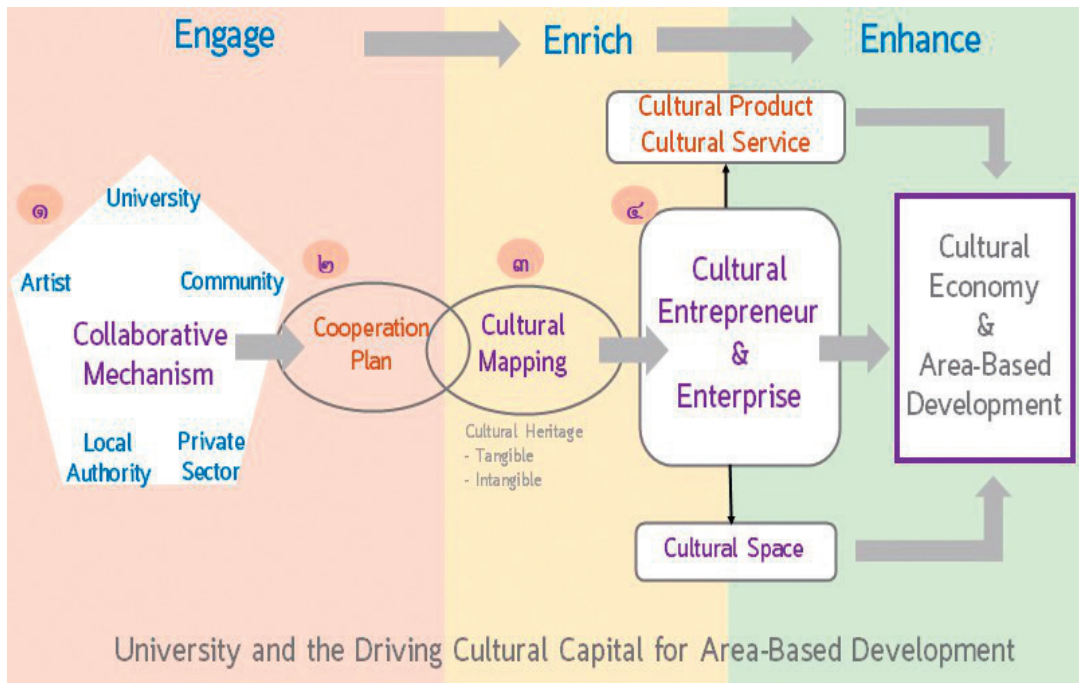
ประกอบด้วย 3 แผนงานวิจัย ภายใต้โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานรากและชุมชน นวัตกรรม ได้แก่ (1) แผนงานวิจัย “การจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน และสำนักท้องถิ่น” (2) แผนงานวิจัย “การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่” ซึ่งทั้ง 2 แผนงานวิจัยนี้มีกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คือ **กลุ่มอาชีพ** เพื่อสร้างเศรษฐกิจในชุมชนบนฐานทุนวัฒนธรรมและทรัพยากรพื้นถิ่น ตามลำดับ รวมถึงการเชื่อมโยงภาคการผลิตในพื้นที่กับตลาดใหม่ของประเทศเพื่อระบายผลิตผลการเกษตร/ผลิตภัณฑ์ชุมชน และ (3) แผนงานวิจัย “ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” มีกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คือ **กลุ่มชุมชน** มุ่งเน้นให้ชุมชนเกิดการยอมรับ ปรับใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม นอกจากนี้ยังมี (4) แผนงานวิจัย “การสร้างแผนธุรกิจเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน” ภายใต้โปรแกรมที่ 17 การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา คือ **กลุ่มอาชีพ/กลุ่มคนเปราะบาง** ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1) แผนงานวิจัย “การจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสำนักท้องถิ่น”

ทุนทางศิลปวัฒนธรรม เป็นฐานทุนที่แสดงถึงชาติพันธุ์ เอกลักษณ์ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และความเป็นอารยะของชาติ จากประเด็นดังกล่าว หน่วย บพท. ได้พัฒนาแผนงานวิจัยนี้ขึ้น โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นกลไกสำคัญในการอำนวยความสะดวก (Facilitate) ให้เกิดการพัฒนาศูนย์ในพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ผ่านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมที่จะสร้างกลไกความร่วมมือกับภาคีหลักในพื้นที่ ได้แก่ เครือข่ายศิลปิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน ในการจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (Cultural Mapping) ซึ่งนำไปสู่การต่อยอดส่งเสริมผู้ประกอบการวัฒนธรรม (Cultural Entrepreneur) และเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (Cultural Product and Service) เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนที่หมุนเวียนในพื้นที่อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสร้างสำนักวิจัยฐานบ้านเกิด โดยขับเคลื่อน 20 พื้นที่/ย่าน/จังหวัด ใน 4 ภูมิภาค และคาดหวังอัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากและมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 (ตารางที่ 1 และภาพที่ 10)

ตารางที่ 1 โจทย์และเป้าหมายของแผนงานวิจัย “การจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสำนักท้องถิ่น”

โจทย์	เป้าหมาย
<p>การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ผ่านกระบวนการ</p> <p>1) สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันศึกษากับภาคีหลักในพื้นที่ ได้แก่ เครือข่ายศิลปิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคธุรกิจเอกชน ให้เกิดแผนความร่วมมือ (Cooperation Plan) ในการจัดทำแผนที่วัฒนธรรม (Cultural Mapping)</p> <p>2) พัฒนาผู้ประกอบการวัฒนธรรม (Cultural Entrepreneur) ที่สร้างงานสร้างรายได้ ผ่านผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Product) และ/หรือ บริการทางวัฒนธรรม (Cultural Service)</p>	<p>1) รายได้ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10</p> <p>2) อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานรากและมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10</p> <p>3) มีผู้ประกอบการวัฒนธรรมไม่น้อยกว่า 10 ราย</p> <p>4) มีผลิตภัณฑ์และ/หรือบริการทางวัฒนธรรมไม่น้อยกว่า 10 ผลิตภัณฑ์</p> <p>5) มีแนวทางการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจวัฒนธรรม</p>

ภาพที่ 10 กรอบการขับเคลื่อนแผนงาน “การจัดการทุนทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสำนักท้องถิ่น”

ภาพรวมผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2563 - 2564 หน่วย บพท. ได้สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 26 ชุดโครงการ ให้กับ 22 มหาวิทยาลัยในพื้นที่ รวมงบประมาณ 246,500,000 บาท ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ดังนี้

- เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในพื้นที่ทางวัฒนธรรมชุมชนแล้ว 74 ย่าน 47 จังหวัด ครอบคลุม ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ (17 ย่าน 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน นครสวรรค์ กำแพงเพชร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (17 ย่าน 14 จังหวัด ได้แก่ อำนาจเจริญ กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด สกลนคร หนองคาย อุดรธานี ยโสธร สุรินทร์ เลย ชัยภูมิ บุรีรัมย์ อุบลราชธานี มหาสารคาม นครราชสีมา) ภาคกลาง (20 ย่าน 14 จังหวัด ได้แก่ อุทัยธานี กาญจนบุรี ชลบุรี สระบุรี ระยอง เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สมุทรปราการ อ่างทอง สุพรรณบุรี นนทบุรี ปทุมธานี กรุงเทพมหานคร) และภาคใต้ (20 ย่าน 10 จังหวัด ได้แก่ สงขลา นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สตูล กระบี่ ภูเก็ต ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) อาทิ “ตลาดแคมของ” ถนนหน้าวัดหายโศก-เขื่อนป้องกันตลิ่ง (ตลาดท่าเสด็จ) อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย “ตลาดไทย ตลาดธรรม” ณ วัดไชยชุมพลชนะสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี “ตลาดชุมทางทุ่งสง” ถนนชนปรีดา ตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ “กาตไทลื้อ” อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
- เกิดกลไกหลักในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ ผ่านกลไกภาครัฐ ท้องถิ่นและ ประชาสังคมใน 74 ย่าน
- มีการจัดกิจกรรมมากกว่า 753 ครั้ง โดยในตลาดมีการจำหน่ายสินค้าและบริการเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น หลากประเภท เช่น อาหารและเครื่องดื่ม งานหัตถกรรม เครื่องแต่งกาย ของที่ระลึก สินค้าเกษตร สร้างรายได้กว่า 135 ล้านบาท
- เกิดการสร้างผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ อย่างน้อย 6,000 ราย
- เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นกว่า 150 รายการ ส่งผลให้ผู้ประกอบการในพื้นที่มี ปริมาณการขายสินค้าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเป็น 10,859 บาทต่อราย
- กิจกรรมเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรม เมื่อคิดเป็นผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) พบว่าผลกระทบจาก โครงการทำให้เกิดผลตอบแทนเฉลี่ย 8.57 เท่า หรืออาจกล่าวได้ว่าหากมีเม็ดเงินลงทุนในโครงการ การจัดการทุนทางวัฒนธรรมลักษณะนี้ 1 บาท จะทำให้เกิดการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจและ สร้างมูลค่าใหม่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยกว่า 8.57 บาท สะท้อนการลงทุนของภาครัฐที่มีความคุ้มค่า

● ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

การสร้างย่านเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรมชุมชน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจใน 18 พื้นที่ โดยมหาวิทยาลัยศิลปากร มีเป้าหมายเพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ มีกลไกหลักในพื้นที่ คือ ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม และกลไกรอง ซึ่งประกอบด้วย ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ โดยกิจกรรมของโครงการวิจัยเน้นการสร้างการทำงานร่วมของกลไกทั้งหมดผ่านการทำกิจกรรมวิจัยต่าง ๆ ครอบคลุมใน 4 ภูมิภาค ได้แก่

- ภาคเหนือ จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ พะเยา เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน
- ภาคกลาง จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี นนทบุรี ชลบุรี กรุงเทพมหานคร
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 จังหวัด สกลนคร กาฬสินธุ์ อุดรธานี ร้อยเอ็ด หนองคาย
- ภาคใต้ จำนวน 4 จังหวัด นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ยะลา ปัตตานี

● ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

- เกิดนวัตกรรมจัดการของพื้นที่โดยคนในพื้นที่ร่วมคิดและร่วมดำเนินการ ยกระดับการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ของประชาคมและท้องถิ่นด้วยการวิจัยของคนในพื้นที่
- เกิดการผสมผสานองค์ความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมกับแบบร่วมสมัยทำให้เกิดการสร้างงานเพื่อความยั่งยืนของชุมชน เช่น อาหารพื้นถิ่น เสื้อผ้าและงานหัตถกรรมที่ใช้วัตถุดิบของท้องถิ่นของที่ระลึก เป็นต้น
- คนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาฝึกทักษะเป็นผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรม (Cultural Entrepreneur) ที่สามารถใช้วัตถุดิบและ/หรือข้อมูลความรู้เรื่องราวความเป็นมาและวิถีความเป็นอยู่ในพื้นที่ของตน ในการผลิตสินค้าและบริการที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่
- เกิดการพัฒนาพื้นที่/ย่านทางเศรษฐกิจของชุมชนเมืองและจังหวัด โดยในพื้นที่ดังกล่าวมีการจัดกิจกรรมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการเชิงวัฒนธรรมของผู้ประกอบการ และกลุ่มวิสาหกิจเชิงวัฒนธรรม ทั้ง 18 พื้นที่ สามารถสร้างรายได้ทั้งหมด 14.22 ล้านบาท จากการจัดกิจกรรม 75 ครั้ง โดยเมื่อเปรียบเทียบรายได้ก่อนและหลังจัดกิจกรรม ผู้ประกอบการมีรายได้ต่อคนต่อเดือนเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 128.1 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่สามารถขายสินค้าและบริการได้เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากการเปิดตลาดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายใหม่ที่เพิ่งเริ่มต้นธุรกิจพร้อมกันกับที่ได้มีการเปิดตลาดทางวัฒนธรรม
- ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเชิงวัฒนธรรมมีรายได้มากขึ้น และเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สืบสาน และพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ ทั้งเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ชนรุ่นต่อไป ยกตัวอย่าง การสร้างย่านเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือ “ตลาดชุมทางทุ่งสง” เกิดจากการสร้างร่วมมือในการทำงานของภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม โดยมีคณะกรรมการประชาคมวัฒนธรรมเมืองทุ่งสงที่แต่งตั้งโดยเทศบาลเมืองทุ่งสง และคณะทำงานตลาดชุมทางทุ่งสงเป็นกลไกหลัก ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสมทบงบประมาณการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรม การจัดทำแผนโครงการพัฒนาพื้นที่ ตั้งงบประมาณประจำปี ประสานงานขอความร่วมมือในการทำงาน และอำนวยความสะดวกให้คณะทำงานในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาย่าน

เศรษฐกิจในพื้นที่อำเภอทุ่งสง ได้แก่ หน่วยงานราชการในพื้นที่ สถาบันอุดมศึกษา โรงเรียนในพื้นที่ รวมถึงภาคประชาสังคม ชุมชน และกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ซึ่งมีการทำงานพัฒนาเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม ใช้การบริหารจัดการรายได้อย่างโปร่งใส เสียสละ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนทุ่งสง เป็นสำคัญ โดยพบว่าการใช้กลุ่มผู้นำของชุมชน เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การทำงานของภาคประชาสังคมเป็นไปได้อย่างดี ส่วนกลไกทรงมีหน้าที่ให้คำปรึกษาให้การสนับสนุนและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นความสามารถของกลไกหลัก ทำให้เกิดการจัดกิจกรรมพื้นที่ย่านเศรษฐกิจบนฐานทุนทางวัฒนธรรม “ตลาดชุมทางทุ่งสง” อย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2564 ได้มีการจัดกิจกรรม ณ ถนนชัยชุมพล อำเภอทุ่งสง ทุกวันอาทิตย์ รวมทั้งหมด 26 ครั้ง ก่อให้เกิดรายได้ 5,462,898 บาท มีค่า ROI เท่ากับ 20.02 เท่า มีผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมจำนวน 186 ราย ผู้ประกอบการเดิม 135 ราย ผู้ประกอบการใหม่ 42 ราย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 9 กลุ่ม เป็นผู้ประกอบการสินค้าวัฒนธรรม 137 ราย ทำให้เกิดรายได้เสริมของครัวเรือนเฉลี่ยต่อคน เป็นจำนวนเงิน 8,834 บาทต่อคนต่อเดือน คิดเป็นสัดส่วนรายได้เสริมต่อรายได้รวมร้อยละ 31.09 สะท้อนให้เห็นว่ารายได้จากการจัดกิจกรรมมีผลต่อความเป็นอยู่ของชุมชนในระดับมากพอสมควร โดยสามารถนำไปเป็นค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา สุขภาพ ชำระหนี้หรือค่าใช้จ่ายทั่วไปได้ (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 กิจกรรมพื้นที่ย่านเศรษฐกิจบนฐานทุนทางวัฒนธรรม “ตลาดชุมทางทุ่งสง”

การสร้างย่านเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรมชุมชน อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

โดย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีการทำงานวิจัยพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยทุนทางวัฒนธรรมในอำเภอเขมราฐมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - 2563 เกิดการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ผู้ประกอบการ เครือข่ายศิลปิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ซึ่งได้ร่วมทำงานศึกษาประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมเมืองเขมราฐ จัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมและปรับภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ 9 ตำบลของอำเภอเขมราฐ พื้นฟูลำต้งหวาย⁴ และศิลปะการแสดงเขมราฐ พัฒนาผู้ประกอบการสินค้าทางวัฒนธรรม อบรมทูตวัฒนธรรมเขมราฐ และจัดทำเว็บไซต์และแอปพลิเคชันแสดงข้อมูลวัฒนธรรมเขมราฐ ซึ่งสามารถสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ ทั้งนี้ในปี 2564 มุ่งเน้นการพัฒนากลไกการทำงานเพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ โดยมีหน่วยงานจากทั้งภาคชุมชน ผู้ประกอบการ เครือข่ายศิลปิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) มีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นทีมวิจัยที่ร่วมสร้างกลไกภายในพื้นที่เพื่อการพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมเชิงพื้นที่อำเภอเขมราฐ จากการขับเคลื่อนงานทำให้เกิดการจัดทำฐานข้อมูลแผนที่ทางวัฒนธรรม และพัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์และเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมและผลการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมอำเภอเขมราฐแก่ผู้ที่สนใจ นำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ได้แก่ ร้านฝ้ายฮักคราม กลุ่มสัตว์บรรณ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีพัฒนาบ้านโพธิ์เมือง กลุ่มพัฒนาอาชีพบ้านดงเย็นและกลุ่มสัมมาชีพชุมชนบ้านนาหนองเขือก กลุ่มกล้วยตากแสงแรก ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ บ้านป่าข่า ตำบลหนองสิม ที่ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายดอกข่า และมวยตรีฟกาแพ ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผู้ไท ปัจจุบันโครงการวิจัยอยู่ในขั้นตอนการขยายจำนวนผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรม และสินค้าบริการเชิงวัฒนธรรม โดยเมื่อมีการวัดและประเมินผลทางเศรษฐกิจ ผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ด้วยงบประมาณวิจัย โครงการวิจัยทั้งสองโครงการของมหาวิทยาลัยสามารถสร้างมูลค่ารายได้ให้แก่คนในพื้นที่อำเภอเขมราฐเพิ่ม โดยเงินลงทุน 1 บาท สามารถสร้างผลตอบแทนจากการลงทุนจำนวน 51.27 บาท และในด้านการประเมินผลตอบแทนสังคม (SROI) พบว่า มูลค่าการลงทุน 1 บาท สามารถสร้างมูลค่าผลลัพธ์ทางสังคมเฉลี่ยในอัตราส่วน 1 : 6.98 (ภาพที่ 12)

ภาพที่ 12 การพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยทุนทางวัฒนธรรมในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

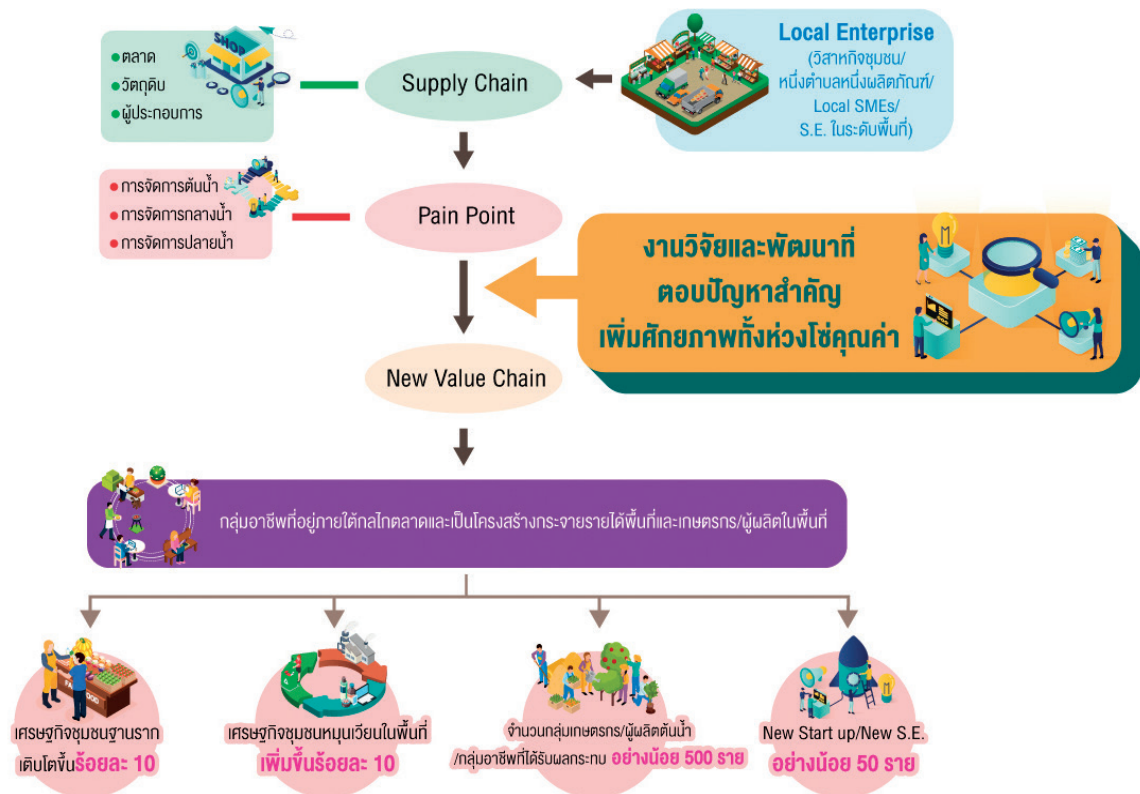
⁴ ลำต้งหวาย เป็นศิลปะการแสดงที่ปรากฏในวัฒนธรรมสองฝั่งแม่น้ำโขง ไทย-ลาว โดยเริ่มต้นจากการขับลำประกอบดนตรีภายหลังมีการฟ้อนรำประกอบ

1.2) แผนงานวิจัย “การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นที่ เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่”

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดจากการสร้างเศรษฐกิจและรายได้ระดับชุมชน บนฐานทรัพยากรพื้นที่และมีทุนในพื้นที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน โดยกลุ่มอาชีพที่เป็นผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) นั้น มีความเชื่อมโยงสำคัญกับการใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) เปลี่ยนวัตถุดิบพื้นถิ่นเป็นสินค้า ก่อเกิดการจ้าง/สร้างงานในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในโครงสร้างที่กระจายรายได้ไปสู่ฐานราก (เกษตรกรและผู้ผลิตต้นน้ำ) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่ยังต้องการความช่วยเหลือที่สำคัญใน 3 ด้าน คือ (1) การเพิ่มสมรรถนะการประกอบการ (2) การเพิ่มศักยภาพในการทำธุรกิจ และ (3) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่แท้จริง เพื่อให้กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่เกิดการพัฒนาธุรกิจของตนเข้าสู่การแข่งขันในตลาดและเติบโตได้อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันเมื่อวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่าของสินค้าที่ผลิตจากผู้ประกอบการในพื้นที่พบว่า สัดส่วนแบ่งรายได้ตลอดห่วงโซ่มูลค่ากลับตกอยู่ในมือของกลุ่มคนส่วนน้อย คือ คนรวบรวม/แปรรูป และคนขาย โดยเกษตรกร (ผู้ผลิตวัตถุดิบ) ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่กลับมีสัดส่วนรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเดิมเพียง ร้อยละ 7-17 เท่านั้น (บัณฑิต อินดวงค์, 2564) ซึ่งการแก้ปัญหาดังกล่าวสามารถทำได้ในสองแนวทาง ประการแรก คือ การวางระบบโครงสร้างการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมสู่ฐานราก (เกษตรกรและผู้ผลิตต้นน้ำ) ผ่านกระบวนการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการเดิมที่เป็นผู้ประกอบการที่มีความเป็นธรรมในการรับซื้อสินค้า (Good Buy) ในพื้นที่ และประการที่สอง คือ การพัฒนาผู้ประกอบการและผู้ผลิตวัตถุดิบต้นน้ำที่ปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้ผันตัวกลายเป็นผู้ประกอบการเองในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการในพื้นที่จึงเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนระดับชุมชน ดังจะเห็นได้ว่าการเพิ่มสมรรถนะและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีความรู้และสร้างแผนการดำเนินการประกอบและแข่งขันได้ในตลาดภายใต้สภาวะการปัจจุบัน จำเป็นที่จะต้องให้ความรู้และสร้างแผนการดำเนินการธุรกิจที่ดีผ่านการบริหารจัดการการเงิน (Financial Management) เรียนรู้หลักคิดและลงมือปฏิบัติด้านการจัดการด้านการผลิตและการตลาด (Production and Marketing) พร้อมการจัดการความเสี่ยง (Risk Management) โดยอาศัยความรู้และการเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการจัดการธุรกิจของตนให้สามารถดำรงและแข่งขันได้ในตลาดเชิงพาณิชย์และการตลาดยุคปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาแผนธุรกิจที่จะช่วยส่งเสริมและช่วยผลักดันการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรมและความรู้ไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์เพื่อจำหน่ายได้อย่างเป็นรูปธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นแผนงานนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ อาทิ วิสาหกิจชุมชน/หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)/วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ (Local SMEs)/วิสาหกิจชุมชนเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) ผ่านการพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่การยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการ Local Enterprises ในพื้นที่เป้าหมาย ยกเว้นรายได้และกระจายรายได้ที่เป็นธรรมสู่กลุ่มผู้ผลิต/กลุ่มเกษตรกรต้นน้ำและคนในชุมชน โดยตั้งเป้าหมายขับเคลื่อน 300 กลุ่มผู้ประกอบการ และคาดหวังอัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 (ตารางที่ 2 และภาพที่ 13-14)

ตารางที่ 2 โจทย์และเป้าหมายของแผนงานวิจัย “การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นที่เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่”

โจทย์	เป้าหมาย
1) การพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดที่แท้จริงอย่างยั่งยืน และเกิดการจ้างงานในชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในชุมชน 2) กระบวนการยกระดับและเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบ/ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐานสินค้าแข่งขันได้ในตลาดที่แท้จริง และมีการจัดการห่วงโซ่คุณค่าใหม่ (New Network Value Chain) เพื่อให้เกิดโครงสร้างการกระจายรายได้สู่เกษตรกรผู้ผลิต/ผู้ผลิตต้นน้ำอย่างเป็นธรรม (Fairtrade)	1) 300 กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/OTOP/Local SMEs/SE) 2) อัตราการเติบโตของมูลค่าเศรษฐกิจฐานราก / เศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย บนฐานทุนทรัพยากร/วัฒนธรรมในพื้นที่ และมูลค่าสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 3) สร้างผู้ประกอบการในชุมชน/รุ่นใหม่เพื่อยกระดับการผลิตที่มีมาตรฐาน ไม่น้อยกว่า 50 ผู้ประกอบการ

ภาพที่ 13 กรอบการขับเคลื่อนแผนงาน “การพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทรัพยากรพื้นที่เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่”

ภาพรวมผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2563 - 2564 หน่วย บพท. ได้สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย จำนวน 38 ชุดโครงการ งบประมาณรวม 245,313,228 บาท ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ดังนี้

- จากการดำเนินงานสามารถตอบเป้าหมายด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นได้ ร้อยละ 10 หากแต่ในมิติของการสร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 15 นั้นพบว่าในปีที่ผ่านมาได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจค่อนข้างรุนแรง ดังนั้นการดำเนินงานจึงได้มุ่งเน้นการสร้างโอกาสและประคับประคองธุรกิจให้สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ โดยเกิดการเพิ่มสมรรถนะผู้ประกอบการและช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 จำนวน 995 กลุ่ม ผ่าน 2 แพลตฟอร์ม (ภาพที่ 15 และ 16)
 - หลักสูตร “กลยุทธ์การบริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสร้างสภาพคล่องธุรกิจ” ที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับขีดความสามารถและศักยภาพของผู้ประกอบการในการดำรงและประคองธุรกิจได้อย่างยั่งยืน จำนวน 567 กลุ่ม โดยมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพในการดำรงและประคองธุรกิจของผู้ประกอบการ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์และการจัดการด้านการเงิน (Financial Analysis) 2) การจัดการด้านการตลาด (Marketing Design) และการจัดการแบรนด์ (Branding Design) 3) การจัดการกระบวนการผลิต (Production Design) 4) การจัดการความเสี่ยงธุรกิจ (Risk Management)
 - ยกระดับ/เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มด้วยแนวคิดห่วงโซ่มูลค่าใหม่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะตอบโจทย์ตรงตามความต้องการกลุ่มลูกค้า มุ่งเน้นให้เกิดโครงสร้างการกระจายรายได้สู่กลุ่มต้นน้ำ อย่างเป็นรูปธรรมด้วยวัฒนธรรมการค้าที่มีธรรมาภิบาลตามกติการ่วมที่ได้จากการตกลงร่วมกัน ก่อให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในพื้นที่ โดยขับเคลื่อนผ่านมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 17 มหาวิทยาลัย ครอบคลุมกลุ่มวิสาหกิจเป้าหมาย 428 กลุ่มวิสาหกิจ ประกอบด้วยกลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์กว่า 4,000 ราย

01 Boot up (สนับสนุนและป้องกัน) Local Enterprise

- ปี 2563 จำนวน 100 LE
- ปี 2564 จำนวน 170 LE

การสร้างภูมิคุ้มกัน & ภูมิคุ้มกันทางธุรกิจให้กับ Local Enterprise วง 60,000 บาท/LE

- 1 การเสริมหลักคิดทางธุรกิจ**
Pre-course ผ่านระบบ Online การเรียนรู้ในระบบ online ผ่านประสบการณ์ของผู้ประกอบการและนักวิจัยใน 5 หัวข้อ
1. Entrepreneurship 2. Ambition 3. Attention 4. Creativity 5. Problem solving

Self Preparation

KPI

- การเห็นมุมมองธุรกิจ
- ความเข้าใจการทำธุรกิจ
- การตอบปัญหาของธุรกิจตนเอง
- โบนัสธุรกิจเดิมของ LE

- Self Awareness
- Self Evaluate
- Self Management

KPI

- การสร้างวินัยในการจัดการการเงินตนเอง
- การวางแผนการเงินทางธุรกิจ
- การวางแผนการเงินในครัวเรือน
- Big data ของ LE

- 2 การสร้างทักษะการจัดการ (ผ่านการจัดการการเงิน)**
Model ธุรกิจด้าน covid & คอร์สเงินออกกองเดอะซีรีส์
• ประตุเศรษฐกิจ
• เศรษฐีเรือนใน
• เศรษฐีเรือนนอก

Platform การยกระดับ LE ของประเทศไทย
Big Data ของ LE ภายในประเทศไทย
ข้อมูลสังเคราะห์ LE สู่การสร้างจุดคานงัด
State of Development for LE

- 3 การสร้างทักษะการจัดการ Local Enterprise ในรูปแบบการจัดการตลาด**
หลักสูตร Wow Marketing & Branding การหา Next Growth ของธุรกิจ และแสวงหา New Opportunity

- Marketization
- Skill & Knowledge

KPI

- ทักษะวิเคราะห์ตลาด
- ทักษะการเข้าถึงข้อมูล
- การเข้าใจบริบทของตลาดจริง

- 4 การสร้างทักษะการจัดการ Local Enterprise ในรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์**
กรณี LE การต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หลักสูตร Wow Production การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของตลาดและตอบโจทย์ธุรกิจที่ตอบโจทย์ทั้ง 3 อย่างของธุรกิจ

- Production Analysis
- Product development

KPI

- ทักษะวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ตลาด

- 5 การวิเคราะห์ Network Value Chain**
LE OS VALUE CHAIN LABEL Guarantee by 3T
Impact to 3P Profit Planet People
ROI SROI BWI
• Trust
• Transparency
• Traceability

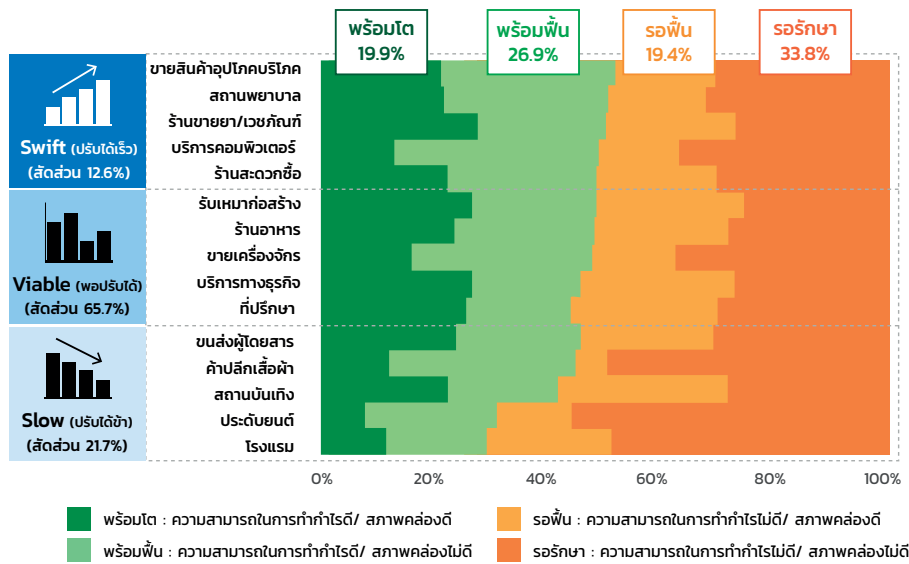
- Risk Management skill

KPI

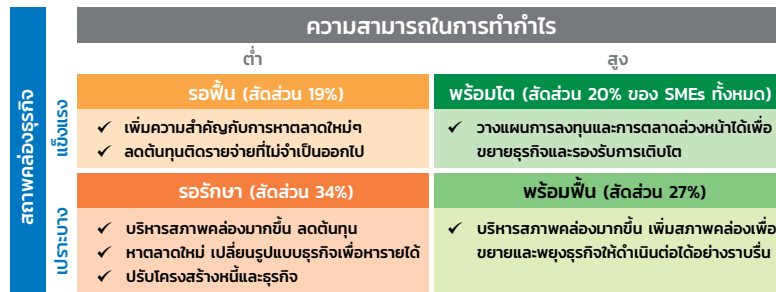
- Big data ของการจัดการความเสี่ยงของ LE
- แผนการจัดการความเสี่ยง LE

- 6 การวิเคราะห์ Risk Management**
การวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ทั้งในด้านธุรกิจให้กับ Local Enterprise

ภาพที่ 14 Platform การยกระดับ LE ของประเทศไทย

สุขภาพทางการเงินธุรกิจ SMEs กับการปรับตัว SMEs

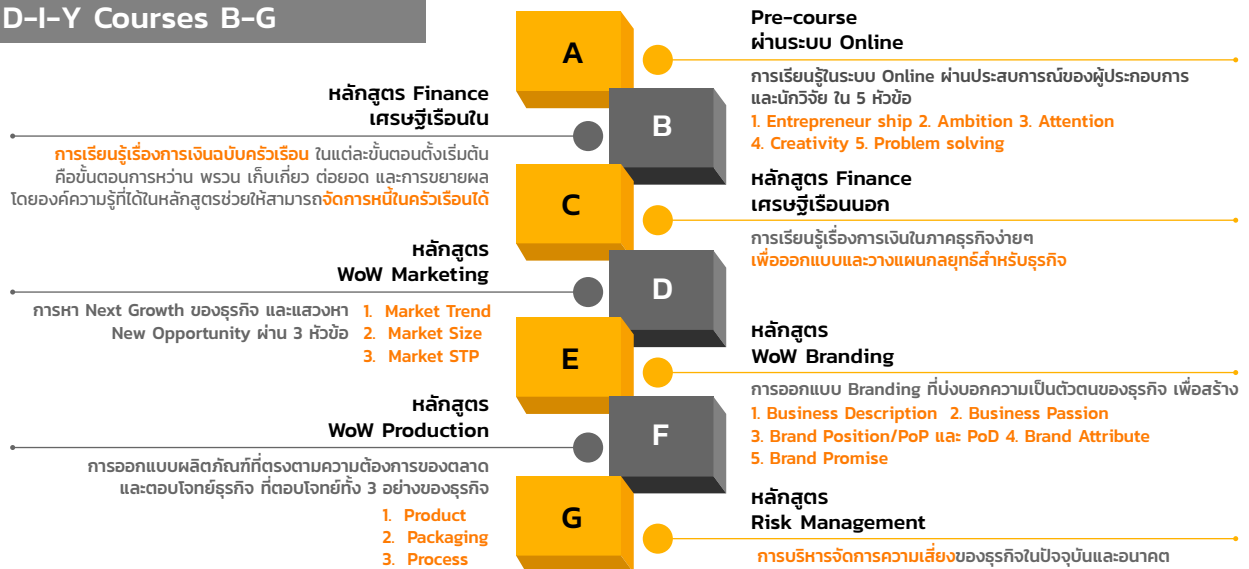

ที่มา : TMB Analytics

ภาพที่ 15 ผลการประเมินสุขภาพธุรกิจหลังโควิด-19

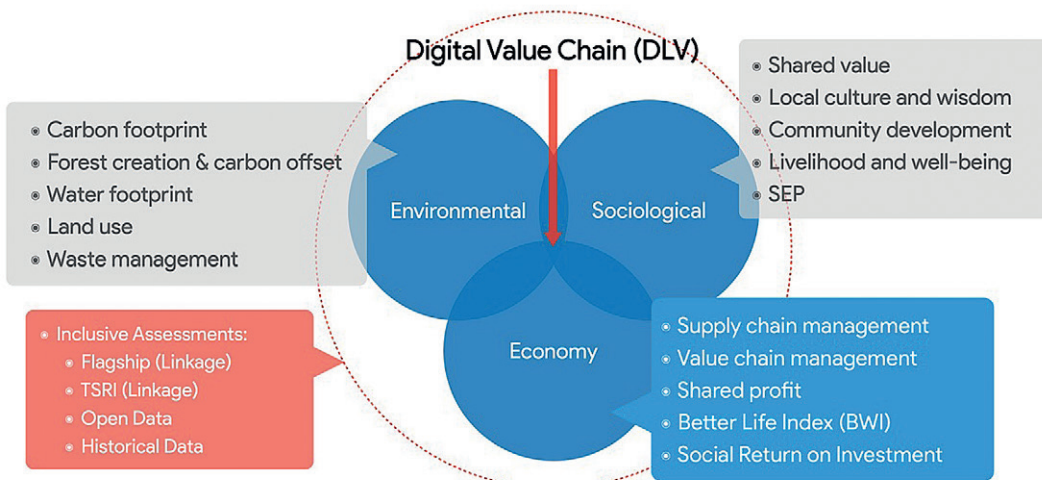
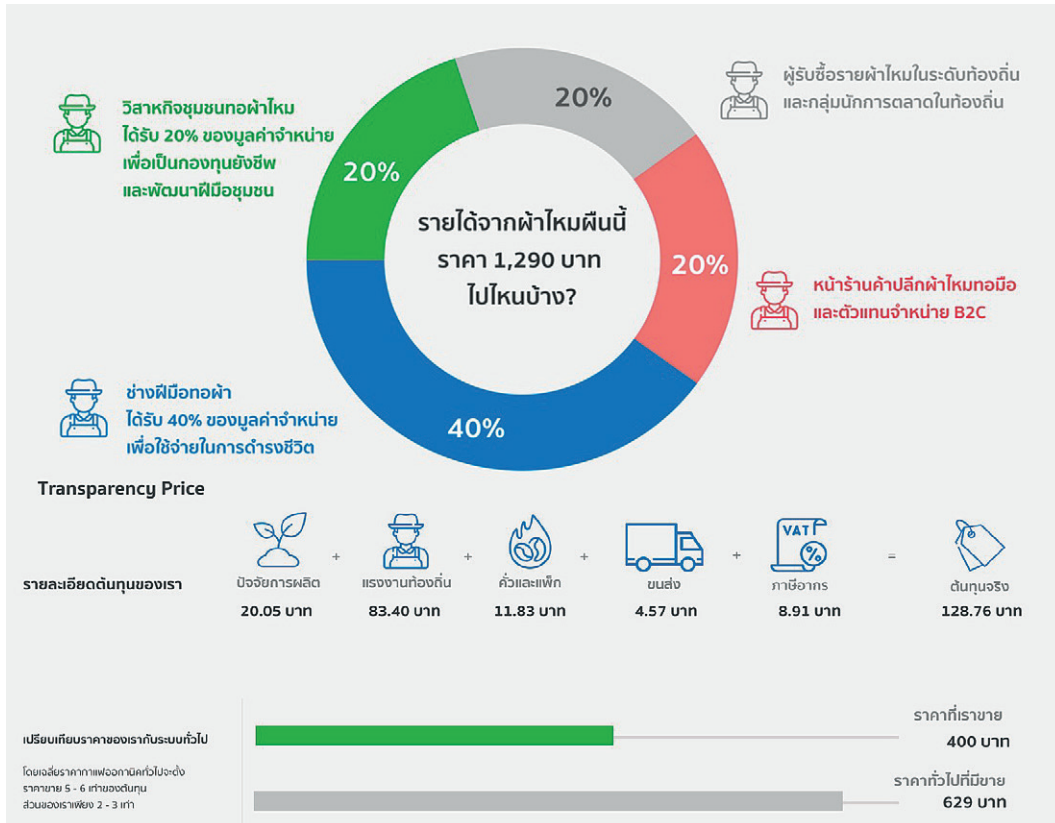
Diagnose Health Business to...

D-I-Y Courses B-G

ภาพที่ 16 การพัฒนาหลักสูตร "กลยุทธ์การบริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อสร้างสภาพคล่องธุรกิจ"

- พัฒนาระบบปฏิบัติการเกื้อกูล (มหาชน) (Local Enterprise Operating System: LEOS) ซึ่งเป็นระบบรวบรวมฐานข้อมูลของผู้ประกอบการ (LE) และฉลาดดิจิทัลนำเสนอข้อมูลในห่วงโซ่คุณค่าแบบองค์รวม หรือ Value Chain (Digital) Label ที่เชื่อมโยงสายธารแห่งคุณค่าจากผู้ผลิตในระดับพื้นที่ไปยังผู้บริโภคอย่างเป็นรูปธรรม สร้างความน่าเชื่อถือ ตรวจสอบความถูกต้องได้ สื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่เข้าถึง เข้าใจได้ง่าย และเป็นข้อมูลที่สนับสนุนการสร้างภาพความตระหนักรู้ถึงความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ผลกระทบเชิงบวกต่อพื้นที่ (Area-based Impact) และความเกื้อกูลของคน-ทรัพยากรธรรมชาติ-นวัตกรรม ตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิตในท้องถิ่น (ภาพที่ 17)

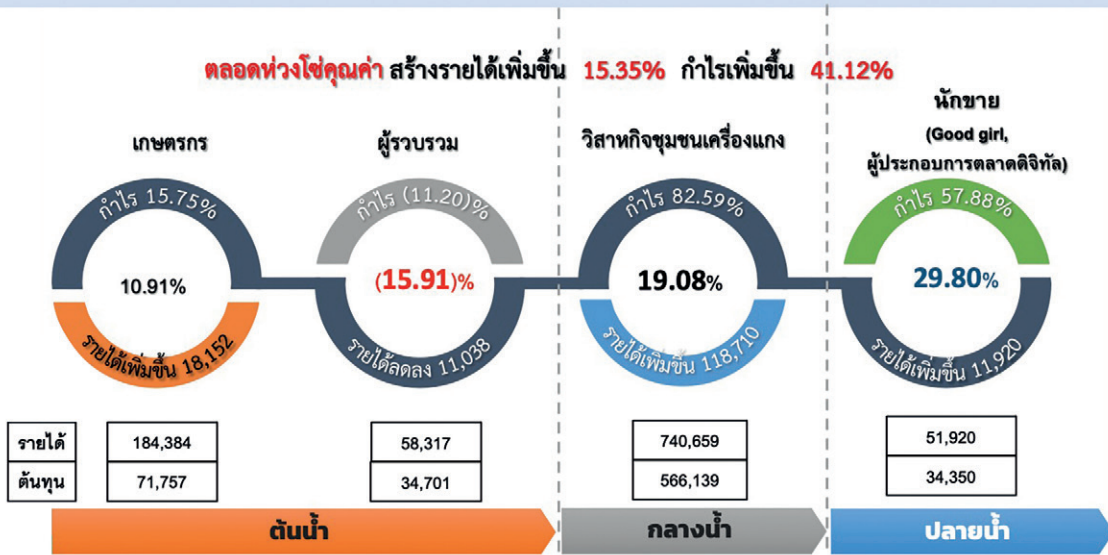
ภาพที่ 17 ระบบปฏิบัติการเกื้อกูล (มหาชน) (Local Enterprise Operating System: LEOS) และฉลาดดิจิทัลนำเสนอข้อมูลในห่วงโซ่คุณค่าแบบองค์รวม หรือ Value Chain (Digital) Label

● ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มเครื่องแกงปักษ์ใต้ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อเพิ่มมูลค่าบนฐานศักยภาพและทรัพยากรพื้นที่ โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จากการวิเคราะห์ปัญหาของผู้ประกอบการเครื่องแกงเมืองนครศรีธรรมราชพบว่า วัตถุดิบเครื่องแกงไม่มีคุณภาพและมีราคาผันผวน กระบวนการผลิตเครื่องแกงไม่ได้มาตรฐาน ขาดเทคโนโลยีหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการช่วยยืดอายุของผลิตภัณฑ์ เช่น บรรจุภัณฑ์ที่ช่วยในการเก็บรักษา ขาดเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมช่วยในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ด้านการตลาดยังมีการผลิตเพื่อขายเฉพาะในชุมชนไม่มีการกระจายการจำหน่ายไปยังผู้บริโภคในภูมิภาคอื่น และยังไม่ได้นำเข้าสู่สถานประกอบการ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ภัตตาคาร หรือยกระดับเป็นสินค้าเข้าสู่ร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้าแบบโมเดิร์นเทรด ชุดโครงการวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการแก้ปัญหาตลอดห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่เกษตรกร ผู้ผลิตเครื่องแกง และช่องทางการจัดจำหน่าย โดยการจัดการวัตถุดิบ การจัดการผลิตภัณฑ์ และการจัดการตลาด ภาพรวมได้แนวทางในการการจัดการห่วงโซ่คุณค่าใหม่ สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.35 เกิดการจ้างงานในชุมชน และกระจายรายได้เพิ่มขึ้น ดังนี้

- **ต้นน้ำ** มีการส่งเสริมการปลูกพืชวัตถุดิบเครื่องแกง ได้แก่ พริก พริกไทย ขมิ้นและตะไคร้ ในพื้นที่เพื่อลดการนำเข้าวัตถุดิบจากนอกพื้นที่และช่วยลดต้นทุนแก่ผู้ผลิตเครื่องแกง โดยความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรตำบล การจับคู่ระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกกับกลุ่มผู้ผลิตเครื่องแกง คือ วิสาหกิจชุมชนเครื่องแกงบ้านหนองตาม และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องแกงได้แม่หนูลี เกิดการทำบันทึกข้อตกลงซื้อขายที่มีความเห็นชอบร่วมกัน โดยผู้ประกอบการเครื่องแกงเป็นผู้กำหนดคุณลักษณะของสินค้าและตกลงราคาซื้อขายและปริมาณร่วมกัน ส่งผลให้รายได้ของเกษตรกร/ผู้รวบรวมเพิ่มขึ้น สามารถแก้ปัญหาเรื่องการจัดหาวัตถุดิบและราคาผันผวนได้สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.91
- **กลางน้ำ** สร้างมาตรฐานของผลิตภัณฑ์เครื่องแกงปักษ์ใต้ให้มีมาตรฐาน อย. และ GMP โดยการทำงานร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กระทั่งได้รับมาตรฐาน อย. และกระบวนการเทียบเท่ามาตรฐาน มผช. ปรับเพิ่มระดับดาวจาก 2 ดาว เป็น 4 ดาว (เครื่องแกงคั่ว) และ 5 ดาว (เครื่องแกงส้ม) อีกทั้งมีการออกแบบผลิตภัณฑ์ “พอหม้อ” ที่เป็นการบรรจุเครื่องแกงคู่กับกะปิแล้วบรรจุในบรรจุภัณฑ์เดียวกัน และ “พอม้อ” เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องแกงแยกคู่กับกะปิ ซึ่งมีหลักการใช้ตลาดนำในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้างรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.08
- **ปลายน้ำ** เน้นการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดโมเดิร์นเทรด ร้านค้าปลีกสมัยใหม่และตลาดออนไลน์ พัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นโอท็อปเทรดเดอร์ (OTOP TRADER) เพื่อเป็นตัวกลางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP การพัฒนาผู้ประกอบการเพื่อสังคม (SE) เป็น Good Boy ในการรวบรวมและคัดเลือกสินค้าเพื่อขยายและจัดหาช่องทางจัดจำหน่าย รวมถึงการประชาสัมพันธ์สินค้าโดยการจัดแสดงสินค้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ในส่วนของตลาดออนไลน์ มีการจำหน่ายและประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านโซเชียลมีเดีย (Social Media) เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ไลน์ ลากูตา มีการจัดทำการตลาดด้วยการใช้เนื้อหา (Content Marketing) ทั้งในรูปแบบรูปภาพและคลิปวิดีโอ สามารถสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคและสร้างภาพลักษณ์ให้กับสินค้าได้มากยิ่งขึ้น สร้างรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.80 (ภาพที่ 18 และ 19)

รายได้และกำไรของห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของผลิตภัณฑ์เครื่องแกง

ภาพที่ 18 รายได้และกำไรของห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของผลิตภัณฑ์เครื่องแกง

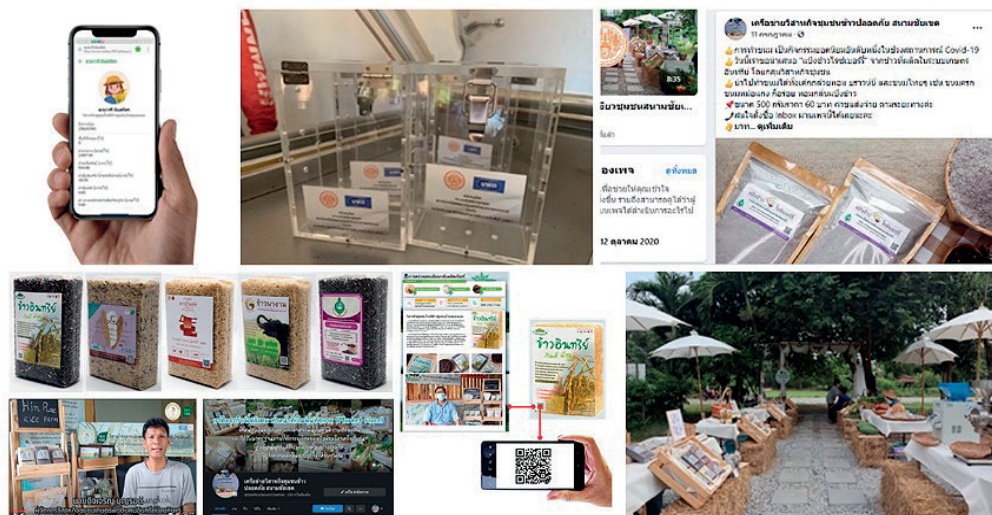

ภาพที่ 19 การขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าใหม่ของผลิตภัณฑ์เครื่องแกง

การพัฒนาศักยภาพและยกระดับห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากข้าวของวิสาหกิจชุมชน

ในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และ “เครือข่ายวิสาหกิจข้าวปลอดภัยสนามชัยเขต” ซึ่งมีกลุ่มวิสาหกิจจำนวน 5 แห่ง รวมสมาชิก 120 ราย ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวชุมชนบ้านหนองแสง สมาชิก 46 ราย 2) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบึงตะเข้ สมาชิก 250 ราย 3) วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวบ้านนางาม สมาชิก 36 ราย 4) วิสาหกิจชุมชนเกษตรฟุ้งตนคนอินทรีย์บ้านหินแร่ สมาชิก 12 ราย และ 5) วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์สนามชัยเขต 14 ราย จากการวิเคราะห์พบปัญหาในระดับต้นน้ำ คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีผลผลิตข้าวเปลือกต่อไร่ต่ำ ผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน ในระดับกลางน้ำ ด้านการแปรรูปเป็นข้าวสาร พบปัญหาการเก็บรักษาคุณภาพ สิ่งเจือปน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และในระดับปลายน้ำ พบปัญหาเรื่องการพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย รวมถึงปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียน และสัดส่วนรายได้ส่วนใหญ่ถูกกระจายไปที่กิจกรรมกลางน้ำเพื่อใช้เงินทุนในการแปรรูป การบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการหาตลาดรองรับสินค้าของวิสาหกิจชุมชน ชุดโครงการนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับห่วงโซ่คุณค่าข้าว ตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้กลุ่มสมาชิกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างแท้จริง จนได้แนวทางการจัดการห่วงโซ่คุณค่าใหม่ที่พัฒนาและยกระดับทั้ง “คน ของ และตลาด” (ภาพที่ 20) ดังนี้

- **ต้นน้ำ** มีแนวทางการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิต ผ่านการวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน และเติมธาตุอาหารที่ขาดเพื่อเพิ่มผลผลิตด้วยเทคโนโลยี รวมถึงการจัดทำบัญชีครัวเรือนและธุรกิจทำให้เกิดการปรับแผนเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่สามารถช่วยลดต้นทุนการทำนาถ้อยละ 10.57
- **กลางน้ำ** เกิดชุดองค์ความรู้การเก็บรักษาเพื่อคงคุณภาพข้าวที่ช่วยลดต้นทุนการบรรจุภัณฑ์ และเกิดการยกระดับมูลค่าเพิ่มข้าวไรซ์เบอร์รี่อินทรีย์ ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมของผู้บริโภคสามารถพัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ทำให้อายุของผลิตภัณฑ์ข้าวเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
- **ปลายน้ำ** มีการขยายห่วงโซ่คุณค่าข้าวผ่านภาคีเครือข่ายในการจัดตั้งธุรกิจเพื่อสังคม โดยการทำ Market Place (เฟซบุ๊ก เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนข้าวปลอดภัยสนามชัยเขต) ผู้ประกอบการขายปลีก ได้แก่ เฟซบุ๊ก แฟนเพจ ฟาร์มเจ้าคุณ by KMITL ร้านค้าชุมชนและตลาดเขียวชุมชน ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งรวบรวมสินค้าและวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มาจากผลผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงประสบการณ์ทำให้เกิดเครือข่ายทางธุรกิจข้าวปลอดภัยของชุมชนต่อไป ซึ่งช่วยเพิ่มปริมาณการขายข้าวสารบรรจุถุง ถ้อยละ 7.74
- ภาพรวมเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมตลอดโครงการมีรายได้เพิ่มร้อยละ 12.78 ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) สำหรับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนข้าวปลอดภัยทั้ง 5 แห่ง พบว่า กิจกรรมโครงการลงทุนเพื่อพัฒนาและยกระดับห่วงโซ่คุณค่าข้าวและผลิตภัณฑ์ มีผลตอบแทนเท่ากับร้อยละ 32.96 และพบว่า ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) คิดเป็น 13.26 กล่าวคือ ทุกการลงทุน 1 บาท ส่งผลตอบแทนทางสังคมมูลค่า 13.26 บาท

ภาพที่ 20 ตัวอย่างกิจกรรมโครงการที่สำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มข้าวและผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน

นอกจากนั้นแล้วจากการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยในพื้นที่เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีและโครงสร้างดิจิทัลมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ชุมชน เพื่อสร้างการเติบโตและการหมุนเวียนของเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งได้ให้ทุนแก่มหาวิทยาลัย 7 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด 7 ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย ได้เกิดการผลักดันให้มหาวิทยาลัยที่มีกำลังซื้อค่อนข้างสูงเป็นผู้บริโภค ผ่านการปรับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในมหาวิทยาลัย รับซื้อสินค้าชุมชน หรือมหาวิทยาลัยทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภค โดยเป็นคนกลางหรือเป็นตลาดในการสร้าง Demand - Supply Matching พาสินค้าชุมชนให้พบกับผู้บริโภคโดยตรง จนนำมาสู่การขับเคลื่อนนโยบายมหาวิทยาลัยเป็นตลาดร่วมกับสำนักงานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) เกิดเป็นนโยบายของกระทรวง อว. โดย รมว.อว. เพื่อผลักดันให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน พื้นที่โดยกลไกมหาวิทยาลัยเป็นตลาด สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่สามารถสร้างรายได้

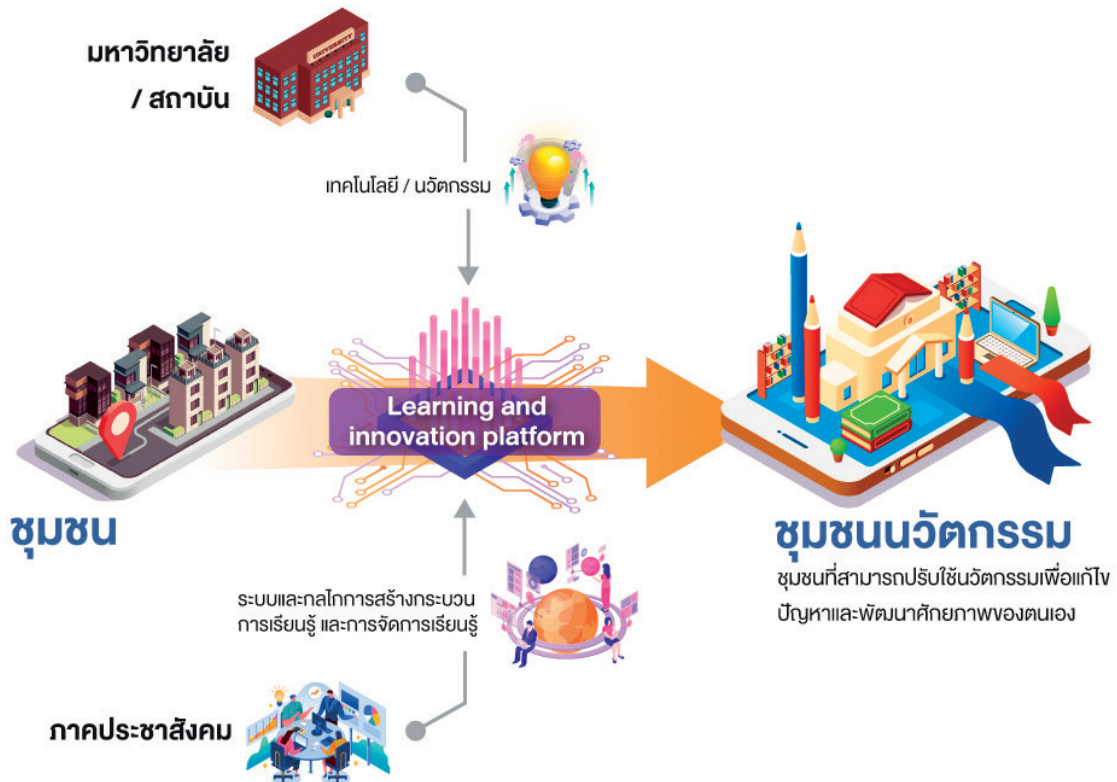
1.3) แผนงานวิจัย “ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยกลไกการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล ผ่านการสร้างตัวแบบการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Platform: LIP) ของชุมชน การสร้างนวัตกรรมชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้กลไกพัฒนาพื้นที่สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนตนเองได้อย่างแม่นยำ รวมถึงมีการยอมรับปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ตลอดจนเชื่อมโยงการดำเนินงานกับแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยตั้งเป้าหมายขับเคลื่อนในพื้นที่เป้าหมาย 500 ตำบล เกิดนวัตกรรมชาวบ้าน 1,000 คนต่อปี และได้รูปธรรมนำร่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต (ตารางที่ 3 และภาพที่ 21)

ตารางที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานวิจัย “ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
1) การใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ/เสริมและยกระดับศักยภาพในพื้นที่ผ่านการสร้าง Learning and Innovation Platform: LIP	1) 500 ตำบล
2) ถ่ายทอดความรู้สู่การปฏิบัติจริงโดยการสร้างนวัตกรรมชาวบ้านที่มีทักษะการรับและปรับใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบท ถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นได้ รวมทั้งจัดการความรู้ไปแก้ไขปัญหาสำคัญในชุมชนได้อย่างยั่งยืน	2) นวัตกรรมชาวบ้าน 1,000 คนต่อปี 3) รูปธรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต

กรอบการวิจัยชุมชนนวัตกรรม

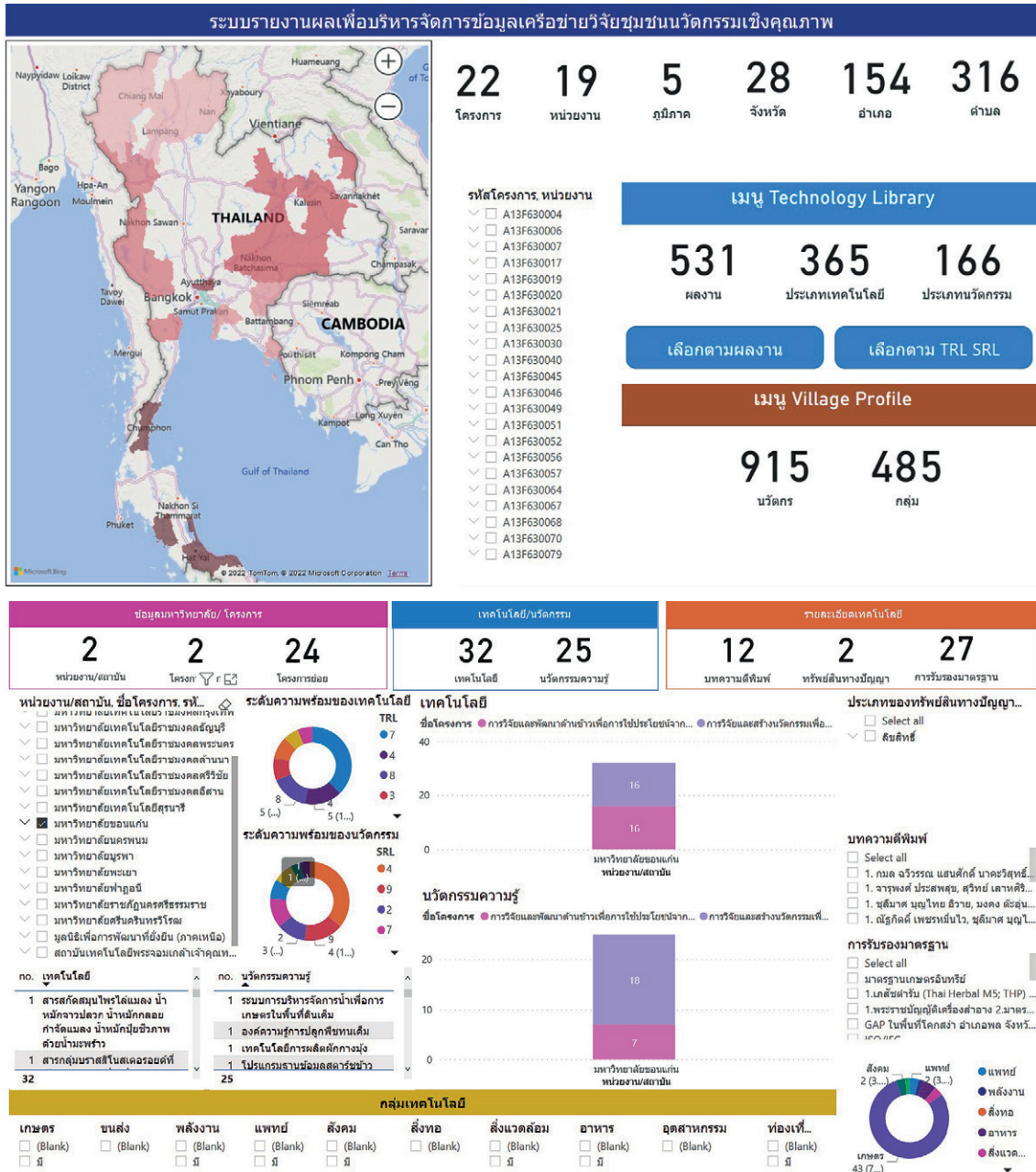

ภาพที่ 21 กรอบการขับเคลื่อนแผนงาน“ชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ภาพรวมผลการดำเนินงานวิจัยในปีงบประมาณ 2563 - 2564 มีการสนับสนุนทุนวิจัยรวม 39 ชุดโครงการ ทุนวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 262,438,135 บาท ดำเนินงานในพื้นที่ 5 ภูมิภาค 48 จังหวัด ร่วมกับเครือข่ายสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น ภาคเอกชน และชุมชน ในรูปแบบของระบบนิเวศที่มีการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนนวัตกรรมทั้งด้านการดำเนินงานเชิงนโยบาย ทิศทางการพัฒนางานวิจัย และขยายผลชุมชนนวัตกรรม ในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ก่อเกิดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ดังนี้

- เกิดชุมชนนวัตกรรม 546 ชุมชน (ตำบล) ครอบคลุม 276 อำเภอ 48 จังหวัด
- เกิดนวัตกรรมพร้อมใช้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทพื้นที่และสร้างคุณค่าหรือมูลค่าเพิ่ม (Appropriate Technology) และนวัตกรรมกระบวนการ จำนวน 763 นวัตกรรม
- สร้างนวัตกรรมชาวบ้านที่เป็นแกนนำชาวบ้าน จำนวน 2,755 คน
- ชุมชนเกิดการยอมรับ ปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กระบวนการผลิตดีขึ้น ลดของเสียการเกษตรโดยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง **ยกระดับรายได้ เศรษฐกิจฐานรากต้นแบบชุมชนนวัตกรรมร้อยละ 10-30** ครอบคลุมด้านเกษตร ประมง ปศุสัตว์ สิ่งทอ ท่องเที่ยว รวมถึงยกระดับสินค้าเดิมและพัฒนาสินค้าใหม่
- เกิดระบบฐานข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูลหมู่บ้าน (Village Profile) แพลตฟอร์มการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Platform: LIP) และระบบข้อมูลเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมของ

ประเทศไทย (Appropriate Technology and Innovation Library) โดยความสามารถของระบบ อาทิ สามารถรายงานผลส่วน Technology Library ส่วน TRL / SRL รายละเอียดเทคโนโลยี หรือภาพรวมระบบรายงานแสดงผลเพื่อบริหารจัดการฐานข้อมูลเครือข่ายวิจัยชุมชนนวัตกรรมเชิงคุณภาพ (ภาพที่ 22)

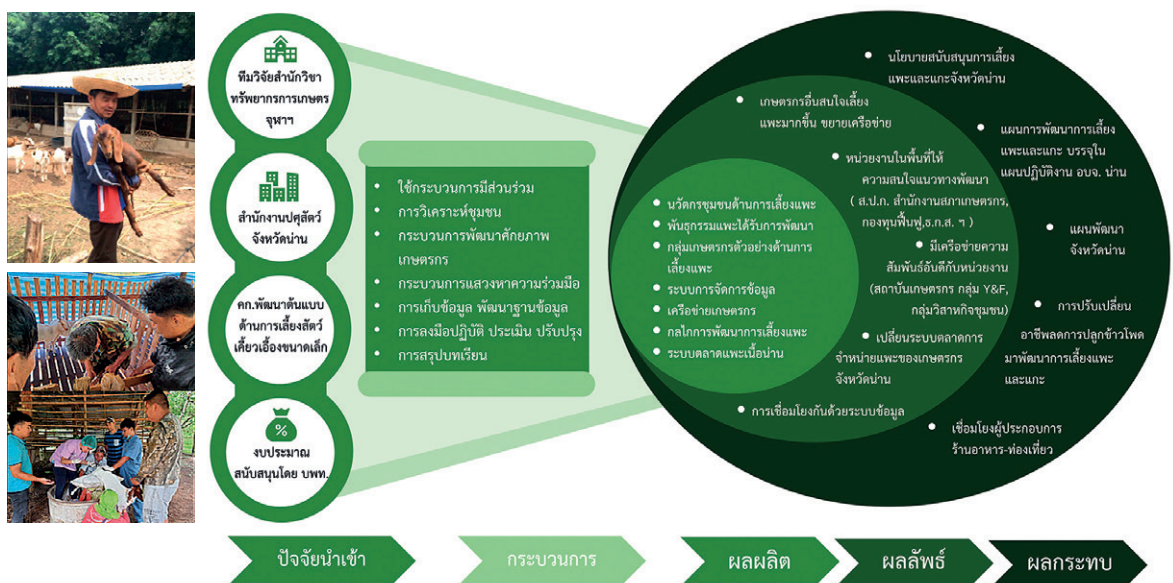

ภาพที่ 22 การรายงานผลส่วน Technology Library ส่วน TRL / SRLรายละเอียดเทคโนโลยี และภาพรวมระบบรายงานแสดงผลเพื่อบริหารจัดการฐานข้อมูลเครือข่ายวิจัยชุมชนนวัตกรรมเชิงคุณภาพ

ในระยะต่อไป หน่วย บพท. จะดำเนินการขยายผลงานวิจัย ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมพร้อมใช้ที่เหมาะสม (Appropriate Technology) ที่มีอยู่ไปถ่ายทอดองค์ความรู้ บริการวิชาการแก่ชุมชนชนบทและชุมชนเมืองตามความต้องการ หรือตามบริบทชุมชนนั้น (Demand-Supply Matching) และสร้างพื้นที่การเรียนรู้ นวัตกรรมชุมชน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและจัดการแก้ปัญหาคนจนและความเหลื่อมล้ำ การยกระดับเศรษฐกิจชุมชนฐานรากทั้งภาคชนบทและเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

● ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

การพัฒนาต้นแบบการเลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กและโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อยเพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นสมาร์ทฟาร์มเมอร์ โดย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายจำนวน 10 ตำบล ใน 7 อำเภอ ได้แก่ ตำบลสะเนียง และตำบลเรือง อำเภอเมืองน่าน ตำบลน้ำเกีฮัน อำเภอภูเพียง ตำบลน้ำมวบ ตำบลแม่สาคร ตำบลทุ่งศรีทอง อำเภอเวียงสา ตำบลหนองแดง อำเภอแม่จริม ตำบลเปือ อำเภอเชียงกลาง ตำบลบ้านพี อำเภอบ้านหลวง และตำบลนาทะนุง อำเภอนาหมื่น มีเกษตรกรเข้าร่วมตามเกณฑ์ของโครงการจำนวน 58 ราย มีการวิเคราะห์ฐานข้อมูลหมู่บ้าน (Village Profile) โดยวิเคราะห์พื้นฐานข้อมูลของเกษตรกรทุกกลุ่ม รวมทั้งนำมาวิเคราะห์หาความต้องการที่แท้จริงเพื่อตอบสนองให้ตรงจุด ได้นักวิจัยชาวบ้านหรือวิศวกรชุมชน จำนวน 16 ราย กระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาการเลี้ยงแพะ-แกะของจังหวัดน่านมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน ผลลัพธ์ที่ได้คือ 1) การผสมเทียมโคเนื้อเพิ่มมากขึ้น ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านระบบสืบพันธุ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตแก่เกษตรกร นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มองค์ความรู้ด้านการเลี้ยง การจัดการพันธุ์ การดูแลสุขภาพของสัตว์ และอาหารสัตว์ เพื่อเพิ่มผลผลิตของกลุ่มผู้เลี้ยงเดิม และมีการสร้างกลุ่มผู้เลี้ยงใหม่ให้ร่วมมือกันในลักษณะเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดการพัฒนาเป็นห่วงโซ่คุณค่าของการเลี้ยงแพะ-แกะในจังหวัดน่าน ตั้งแต่ต้นน้ำ (การเลี้ยง) กลางน้ำ (แปรรูปผลิตภัณฑ์) จนถึงปลายน้ำ (ตลาดกลางจำหน่ายแพะ-แกะ) เกิดการประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือกับหน่วยราชการ ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ปศุสัตว์จังหวัด ปศุสัตว์อำเภอ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ทำให้แพะ-แกะของเกษตรกรมีผลผลิตที่ดีขึ้น เมื่อประเมินทางด้านเศรษฐกิจ มีจำนวนแม่พันธุ์แพะที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 2.3 เท่า และมูลค่าแพะทั้งหมดของเกษตรกรในเครือข่าย ณ ช่วงสิ้นสุดโครงการประมาณ 4,584,000 บาท ภาพรวมของกลุ่มมีรายได้จากการรวมกันขายแพะ-แกะด้วยวิธีการใหม่ (New Value Chain) จำนวน 2 ครั้ง มูลค่า 278,973 บาท 2) มีการทำแผนพัฒนาตำบล/ท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัด โดยบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน (พ.ศ. 2561 - 2565) เพิ่มเติม/เปลี่ยนแปลง ฉบับที่ 6 ชื่อ “โครงการอบรมและส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ที่เกื้อกูลต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามเศรษฐกิจพอเพียง” และบรรจุในแผนยุทธศาสตร์จังหวัดน่าน พ.ศ. 2566 “โครงการยกระดับการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพของจังหวัดน่าน” นอกจากนี้ยังมีนวัตกรรมกลไกการพัฒนาและบริหารจัดการการเลี้ยงแพะ-แกะระดับจังหวัดด้วยการเชื่อมโยงข้อมูล (ภาพที่ 23)

ภาพที่ 23 การขับเคลื่อนการพัฒนาต้นแบบการเลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กจังหวัดน่าน

นวัตกรรมยกระดับคุณภาพกาแฟโรบัสต้าพื้นเมือง อำเภอไทรโย่ง จังหวัดตรัง โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย พัฒนาเครื่องคั่วกาแฟโองสำหรับวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกกาแฟเทือกเขาบรรทัด 50 ราย (ได้อนุสิทธิบัตร เลขที่คำขอ 2003003311) ซึ่งได้ส่งผลงานเข้าร่วมประกวดนวัตกรรมในงาน **ประกวดสิ่งประดิษฐ์ระดับนานาชาติ** “International Invention Innovation Competition in Canada, iCAN 2021 ประเทศแคนาดา เป็นนวัตกรรมที่ใช้โองม้งกร 2 ใบ ใบด้านนอกออกแบบให้เก็บอุณหภูมิที่ใช้คั่วเมล็ดกาแฟและโองใบด้านในมีขนาดเล็กกว่าใบด้านนอกจะใช้แทนถังคั่วเมล็ดกาแฟ การคั่วเมล็ดกาแฟด้วยโองดินเผาทำให้กาแฟมีความหอมกว่าวิธีเดิม โดยตัวเครื่องสามารถคั่วเมล็ดกาแฟได้ครั้งละประมาณ 1 กิโลกรัม เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มของการคั่วเมล็ดกาแฟสด สร้างรายได้และเพิ่มอาชีพให้ชาวบ้าน และมีความรวดเร็วในการคั่วกาแฟมากยิ่งขึ้น อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ก่อนดำเนินการวิจัยเท่ากับ 27.51 และเพิ่มขึ้นเป็น 42.26 หลังดำเนินการวิจัย (ภาพที่ 24)

ภาพที่ 24 กิจกรรมการพัฒนายกระดับคุณภาพกาแฟ จังหวัดตรัง

การดำเนินการผลิตโกโก้ดำบ้านเขาหลัก ตำบลน้ำผุด จังหวัดตรัง โดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มีการวิจัยร่วมกับกลุ่มผู้เลี้ยงโกโก้ดำเขาหลัก ที่มีการผลิตอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ประจำพื้นที่เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน ผลการดำเนินโครงการได้สร้างการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจของชุมชนด้วยการนำนวัตกรรม “ตู้ฟักไข่ไอโอที” ที่สามารถฟักไข่โกโก้ดำออกมีประสิทธิภาพในการฟักออกร้อยละ 83 พร้อมระบบเตือนการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและความชื้นเพื่อลดการดูแลตู้ฟักไข่ในระหว่างวันได้ ในขณะที่เดียวกันสามารถบันทึกข้อมูลอุณหภูมิ ความชื้น เพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ ทำให้สามารถเพิ่มจำนวนลูกโกโก้ดำร้อยละ 120 ของจำนวนที่ทางกลุ่มเคยผลิตได้ ในขณะที่เดียวกันยังมีการอบรมการฟักไข่และการจัดการเลี้ยงโกโก้ดำ ทำให้เกษตรกรเข้าใจกระบวนการผลิตโกโก้ดำได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจการเพิ่มขึ้นของอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ก่อนดำเนินโครงการ 16.91 เพิ่มขึ้นเป็น 30.92 และเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14 (ภาพที่ 25)

ภาพที่ 25 กรอบขับเคลื่อนการผลิตไก่ดำบ้านเขาลัก ตำบลน้ำพุद จังหวัดตรัง

นวัตกรรมเส้นใยผักตบชวา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพผลิตกระเป๋าหนังแท้ ตำบลลำผักกูด อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการแยกเส้นใยผักตบชวาจากเครื่องให้กับชุมชน ด้วยสมรรถนะของเครื่องแยกเส้นใยธรรมชาติแบบกึ่งอัตโนมัติ จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ทำให้ชุมชนวางแผนการผลิตเส้นใยผักตบชวาได้ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าเศษหนังและผ้าผักตบชวา จำหน่ายเป็นสินค้า OTOP และวางแผนการตลาดในต่างประเทศ ผลจากการใช้นวัตกรรมร่วมกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ทำให้เพิ่มยอดขาย ร้อยละ 15 จากยอดขายเดิม อีกทั้งเกิดการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัด โดยแผนธุรกิจของชุมชนได้บรรจุในแผนการดำเนินงานของเทศบาล และแผนการพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ร่วมกับ ตำบลลำผักกูด อำเภอรัญบุรี (ภาพที่ 26)

ภาพที่ 26 การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพผลิตกระเป๋าหนังแท้

การใช้ประโยชน์จากที่ดินในพื้นที่อุทยาน และแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าในชุมชนบ้านสามสบ ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดย มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้เข้าไปวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชน เกิดการแก้ปัญหาการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนในชุมชน ยกกระดับไปสู่การพัฒนาพื้นที่ให้เกิดรายได้และเศรษฐกิจของชุมชน เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ คือ (1) ลดการสูญเสียรายได้ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากนโยบายกรณีท่องเที่ยวชุมชนบ้านขุนกลาง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ทำให้เกิดแผนและข้อตกลงด้านการท่องเที่ยว ซึ่งลดความขัดแย้ง ลดมูลค่าความเสียหายจากการบังคับปรับหรือถอนที่อยู่อาศัยจำนวน 35 หลัง มูลค่า 35 - 100 ล้านบาท (2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์จากป่า ทั้งทางตรงและทางอ้อม ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และเพิ่มรายได้จากการขายผลผลิต อาทิ เห็ด หน่อ น้ำผึ้ง ประมาณครัวเรือนละ 20,000 - 30,000 บาทต่อปี (ชุมชนละ 500,000 - 1,000,000 บาทต่อปี) (ภาพที่ 27)

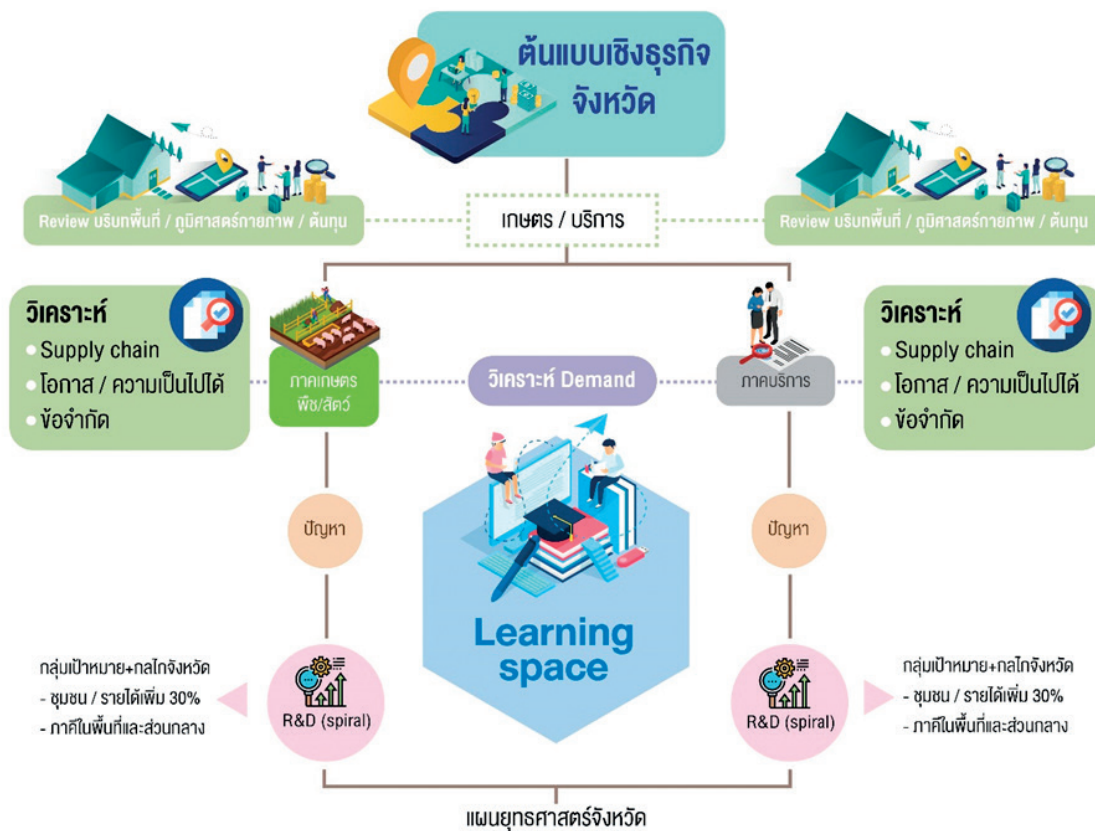
ภาพที่ 27 กิจกรรมการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าในชุมชนบ้านสามสบ

1.4) แผนงานวิจัย “การสร้างแผนธุรกิจเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน”

แผนงานนี้มุ่งเน้นการพัฒนาตัวแบบเชิงธุรกิจ (Business Model) เพื่อใช้ในการยกระดับรายได้ของประชาชนในพื้นที่ภาคการเกษตรและภาคบริการของประเทศไทยในพื้นที่นำร่อง พร้อมทั้งยกระดับภาคการเกษตรและภาคบริการในจังหวัดนำร่องให้มีขีดความสามารถในการปรับตัวและรองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของโลก ซึ่งตัวแบบการพัฒนาธุรกิจนี้เป็นตัวแบบในการรวบรวมกลไกทุกภาคส่วนเพื่อมาแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ แล้วถอดมาเป็นโมเดลการพัฒนาอาชีพของพื้นที่นั้นเพื่อนำไปต่อยอด ขยายผลและสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ต่อไป โดยมีนวัตกรรมในพื้นที่เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ตั้งเป้าหมายขับเคลื่อนในพื้นที่เป้าหมายที่เป็นตัวแทนของ 6 ภูมิภาค และคาดหวังการมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 30 หรือเพิ่มขึ้นสุทธิ 10,000 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน (ตารางที่ 4 และภาพที่ 28)

ตารางที่ 4 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานวิจัย “การสร้างแผนธุรกิจเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน”

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
1) การพัฒนาตัวแบบเชิงธุรกิจ (Business Model) เพื่อใช้ในการเร่งแก้ปัญหาผลกระทบจากวิกฤตที่กลุ่มเป้าหมายได้รับ ยกระดับรายได้ของประชาชนในพื้นที่ภาคการเกษตรและภาคบริการของประเทศไทย	1) ตัวแบบเชิงธุรกิจอย่างน้อย 3 ตัวแบบ
2) การพัฒนาและยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการในภาคการเกษตรและภาคบริการในจังหวัดนำร่องให้มีขีดความสามารถในการปรับตัวและรองรับวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงของประเทศและของโลก	2) นวัตกรรมชาวบ้าน หรือ Knowledge Worker (คนทำงานที่ใช้องค์ความรู้) 50 คน
	3) ยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น/ผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่เข้าสู่การจำหน่ายและแข่งขันได้ในตลาดที่แท้จริง อย่างน้อย 1 ผลิตภัณฑ์
	4) กระบวนการสร้างการเรียนรู้กับกลุ่ม/ชุมชนเป้าหมายที่สามารถ Upskill & Reskill ให้เกิดทักษะใหม่ในการรับมือการเปลี่ยนแปลง
	5) กลไกการพัฒนาพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนตัวแบบเชิงธุรกิจ (Business Model) ที่มีองค์ประกอบจากความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาควิชาการ
	6) ยกระดับรายได้ของกลุ่มเป้าหมายในภาคเกษตรและภาคบริการอย่างน้อยร้อยละ 30

ภาพที่ 28 กรอบการขับเคลื่อนแผนงาน “การสร้างแผนธุรกิจเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานราก รองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจน”

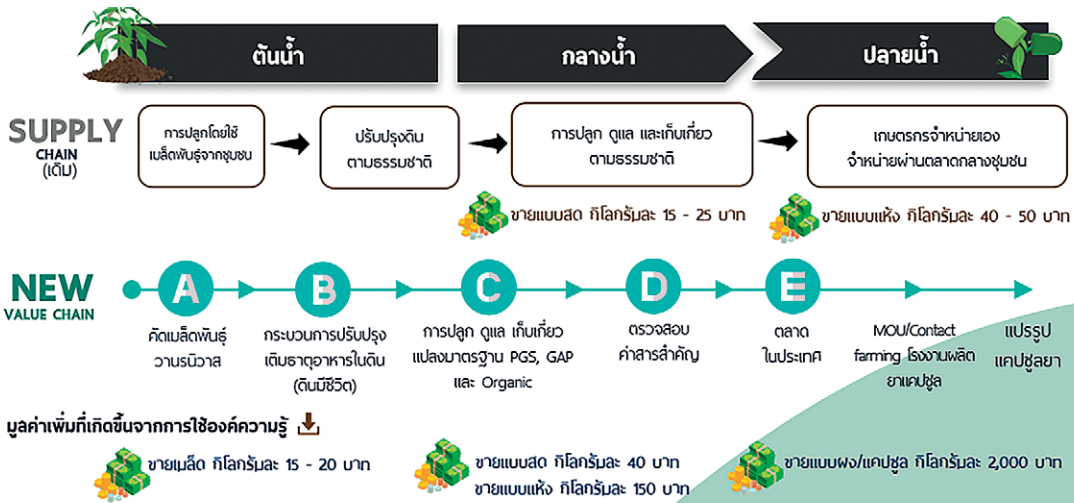
ภาพรวมนับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2563 - 2564 สนับสนุนทุนวิจัยรวม 17 โครงการ ในพื้นที่ 18 จังหวัด งบประมาณสนับสนุนการวิจัยทั้งสิ้น 130,000,000 บาท ก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ดังนี้

- สร้าง “นวัตกรรม” หรือ Knowledge Worker ที่สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้รับเพื่อ Upskill หรือ Reskill และนำไปถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ จำนวน 180 คน
- เกิดกลไกขับเคลื่อนตัวแบบเชิงธุรกิจ หรือ ตัวแบบการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดนำร่องแล้ว 2 จังหวัด
- ยกระดับรายได้เกษตรกร และแรงงานภาคบริการ ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10,000 บาท หรือ ร้อยละ 30 ต่อคนต่อเดือนแล้ว จำนวน 228 ครอบครัว
- เกิดตัวแบบเชิงธุรกิจ (Business Model) / ตัวแบบเชิงพัฒนา (Development Model) แล้ว 16 โมเดลธุรกิจ

● ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

การสร้างตัวแบบเชิงธุรกิจสมุนไพรจังหวัดสกลนคร จากชุดโครงการวิจัย “การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และบรรเทาผลกระทบจากโควิด-19 พื้นที่จังหวัดสกลนคร” โดย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ (ภาพที่ 29-30)

- ได้ชุดความรู้ (1) นวัตกรรมพัฒนาฟ้าทะลายโจรตามมาตรฐาน GAP จนได้สารแอนโดรกราโฟไลด์ (Andrographolide) เพิ่มขึ้น โดยมีการคัดเมล็ดพันธุ์ฟ้าทะลายโจรจากแปลงของจังหวัดปราจีนบุรี พัฒนาระบบการปลูกแบบแปลงมาตรฐาน ปรับปรุงดินและปรับปรุงระบบน้ำ การดูแลและเก็บเกี่ยวให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์แปลงมาตรฐาน (PGS, GAP) อบรมการเก็บเกี่ยวลดต้นทุนการกำจัดวัชพืช ไปจนถึงการตากแห้ง เพื่อให้ได้ค่าสารสำคัญสูง (ค่า Andrographolide) ซึ่งพบว่า จากเดิมที่เคยได้ร้อยละ 1 เพิ่มเป็น ร้อยละ 4 - 6 สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับฟ้าทะลายโจร 1 กิโลกรัมตากแห้ง เป็นแคปซูล จากกิโลกรัมละ 150 บาท เพิ่มเป็น 2,000 บาท (2) การบริหารจัดการผลผลิตและการเป็นผู้ประกอบการ (ขนาดจิ๋ว) รวมถึงการสร้างช่องทางการตลาดใหม่ (การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) / เกษตรพันธะสัญญา (Contract Farming) บริษัทโรงงานผลิตยาแคปซูลแล้ว 2 บริษัท / ตลาดออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก)
- เกิดตัวแบบเชิงธุรกิจ “สมุนไพรเศรษฐกิจชุมชน สกลนคร” ที่ขับเคลื่อนจริงในพื้นที่ อาทิ (1) เกิดตราสินค้า “ภูพานไพล” เป็นตราสินค้าหลักของกลุ่ม มุ่งเป้าหมายเป็นสินค้า OTOP และสร้างการรับรู้ผ่านตลาดออนไลน์ ผ่านเพจภูพานไพล ฟ้าทะลายโจรแห้ง ต้นกล้าฟ้าทะลายโจร (2) เกิดกลุ่มวิสาหกิจสมุนไพร (ใหม่) จำนวน 2 กลุ่ม (3) เกิดกลไกขับเคลื่อนสมุนไพรในพื้นที่จังหวัดสกลนคร (แบบจตุรภาคีทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่) ได้แก่ กรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม สถาผู้แทนราษฎร (กมธ.สส.) หน่วยงานจังหวัด (นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตสกลนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน) กรมวิชาการเกษตร โรงพยาบาลพระอาจารย์มั่น ผู้นำชุมชนปราชญ์ชาวบ้าน และเอกชน (บริษัทรับซื้อผลิตภัณฑ์จากผลงานวิจัย)
- เกษตรกรที่ได้รับองค์ความรู้เกิดการพัฒนาทักษะ เปลี่ยนแนวคิดและนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมในการผลิตฟ้าทะลายโจรจนถึงการเก็บเกี่ยว จนสามารถยกระดับรายได้ของกลุ่มเกษตรกรกลุ่มเปราะบางเพิ่มขึ้นเฉลี่ยขั้นต่ำ 10,000 ต่อครัวเรือนต่อเดือน โดยในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เกษตรกรสามารถจำหน่ายฟ้าทะลายโจร (สด) จากเดิมขายกิโลกรัมละ 25 บาท ขยับเป็น 150 - 200 บาท และเมื่อมีการแปรรูปสามารถยกระดับรายได้เป็น 2,000 บาทต่อกิโลกรัม
- หน่วยงานจังหวัดสกลนคร นำโดย นายมนตรีสิทธิ์ โปศาธรณ์วัฒน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร ได้รับผลงานวิจัยจากชุดโครงการ “การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและบรรเทาผลกระทบจากโควิด-19 พื้นที่จังหวัดสกลนคร” บรรจุเข้าแผนจังหวัด พร้อมสนับสนุนงบประมาณในการขยายผลในปีงบประมาณ 2564 จำนวน 20,000,000 บาท และปีงบประมาณ 2565 จำนวน 21,560,800 บาท รวมทั้งสิ้น 41,560,800 บาท
- เกิดศูนย์เรียนรู้ธุรกิจชุมชน อาทิ กลุ่มเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนปากเพี้ยว ที่อยู่ 439 หมู่ 5 ตำบลวานรนิวาส อำเภอนิวาส จังหวัดสกลนคร เป็นศูนย์และถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นผู้อำนวยการในการปลูกสมุนไพรฟ้าทะลายโจรให้ได้สารสำคัญสูง และนำฟ้าทะลายโจรแปรรูปเป็นแคปซูลใช้รับประทานในชุมชนและจำหน่ายในผู้ที่สนใจ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

		เกิดความต่อเนื่อง
1	การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์	<ul style="list-style-type: none"> แจกเมล็ดพันธุ์เพื่อขยายการปลูกในพื้นที่ใกล้เคียง เกษตรกรเก็บพันธุ์และคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกเอง
2	การพัฒนากระบวนการปลูก	<ul style="list-style-type: none"> มีการเพาะกล้าเพื่อขยายพันธุ์มากขึ้นในช่วงโควิด นวัตกรรมชุมชนขยายผลและเผยแพร่องค์ความรู้กระบวนการปลูกและเก็บเกี่ยวให้ได้ค่าสารสำคัญสูงกว่ามาตรฐาน
3	การพัฒนาการเก็บเกี่ยว	<ul style="list-style-type: none"> ค่าเฉลี่ยการปลูกฟ้าทะลายโจรตามดินแบบมีค่าสารสำคัญ andrographolide 4-6 %
4	การแปรรูปเพิ่มมูลค่า	<ul style="list-style-type: none"> มีเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงสนใจนวัตกรรมชุมชนในการปลูกที่ได้สารสำคัญที่สูงกว่ามาตรฐาน มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสนใจการแปรรูปฟ้าทะลายโจรรูปแบบแคปซูลและรูปแบบอื่นๆ
5	การพัฒนาในรูปแบบการตลาด	<ul style="list-style-type: none"> วิสาหกิจจัดส่งฟ้าทะลายโจรแห้ง รองรับการปลูกที่ 2-3 หลังจากเสร็จสิ้นโครงการให้กับบริษัทที่ทำสัญญา เกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้หลายช่องทาง

ภาคีความร่วมมือ

นบวช.บร., มหาวิทยาลัยบูรพา, มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดขอนแก่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, วิทยาลัยการสัตวบาลนครราชสีมา, สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา, ตลาดไร่

ภาพที่ 29 ผลการขับเคลื่อนงานตัวแบบเชิงธุรกิจสมุนไพรจังหวัดสกลนคร

ภาพที่ 30 กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสมุนไพร จังหวัดสกลนคร

การสร้างตัวแบบเชิงธุรกิจให้ร่างแหจังหวัดกระบี่ จากชุดโครงการวิจัย “การสร้างนวัตกรรมชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและบรรเทาผลกระทบจากโควิด-19 พื้นที่จังหวัดกระบี่ (กระบี่โมเดล)” โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ภาพที่ 31)

- เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการเพาะเห็ดร่างแหที่เป็นเห็ดเศรษฐกิจตัวใหม่ จากของเหลือทิ้งในกระบวนการปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อเพิ่มมูลค่าของเหลือทิ้ง และเพิ่มรายได้เสริมให้กับคนในพื้นที่ ซึ่งเมื่อเสร็จกระบวนการเพาะเห็ด วัสดุเพาะนั้นจะถูกนำมาปรับปรุงให้เป็นสารปรับปรุงดินหรือปุ๋ยอินทรีย์ที่จะนำกลับมาใช้เป็นปุ๋ยในสวนปาล์มต่อไปได้ เป็นต้นแบบแนวการจัดการโดยใช้กระบวนการ Zero Waste Management และยังได้ถอดองค์ความรู้พัฒนาเป็นคู่มือการเพาะเลี้ยงเห็ดร่างแหจากการใช้วัสดุดิบเหลือทิ้งจากสวนปาล์ม
- เกิดนวัตกรรม 5 ราย สำหรับถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเลี้ยงให้แก่เกษตรกรรายอื่นต่อไปผ่านกระบวนการอบรม และยังเกิดเครือข่ายของกลุ่มเกษตรกรในระบบกลุ่มไลน์ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ และปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงเห็ด โดยมีนักวิชาการในโครงการนี้เข้าร่วม
- เกษตรกรมีรายได้เสริมจากการขายดอกเห็ด อย่างน้อย 2,000 - 3,000 บาทต่อครัวเรือน ในระยะเริ่มแรก หลังจากเข้าร่วมโครงการ และมีรายได้เสริมจากการขายมูลไส้เดือนซึ่งเป็นองค์ประกอบของวัสดุเพาะเห็ดขายให้เพื่อนสมาชิกในโครงการ เกิดการผลิทมูลไส้เดือนขายเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ขยายผลจากการเพาะเห็ดร่างแห
- จังหวัดกระบี่ได้นำแนวทางการทำงานขยายผลสู่การวางแผนส่งเสริมการเพาะเลี้ยงเห็ดร่างแห และในปีงบประมาณ 2565 ได้จัดสรรงบประมาณ 400,000 บาท ในการขับเคลื่อนการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงเห็ดร่างแห

ภาพที่ 31 การถ่ายทอดองค์ความรู้การเพาะเห็ดรังแห จังหวัดกระบี่

2 ยุทธศาสตร์ “การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ”

แผนงานวิจัย “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” ภายใต้โปรแกรมที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ มีกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คือ กลุ่มคนจนและครัวเรือนยากจน การแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกประเทศทั่วโลกตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ เมื่อปี พ.ศ. 2558 องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนด “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals: SDGs) ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2558 - 2573) ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก โดยมีเป้าหมายสองประการแรกที่สำคัญ คือ “การขจัดความยากจน” และ “กำจัดความหิวโหย” สหประชาชาติระบุว่าหากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายแรกไปได้ การบรรลุเป้าหมายอื่น ๆ จะเป็นไปได้ยากเนื่องจากความยากจนเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่ส่งผลกระทบในระยะยาวต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาความยากจนจึงเป็นวาระการพัฒนาหลักในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยด้วย

จากการศึกษาข้อมูลบริบทการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาความยากจนจากรายงานการพัฒนาและการวิจัยทั่วโลก ทั้งงานวิชาการรางวัลโนเบล รายงานการวิจัยของธนาคารโลกและตัวอย่างการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศจีน ทำให้เห็นทิศทางและโมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถถอดออกเป็น 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวางนโยบายระดับประเทศ ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ทำสำมะโนครัว ครัวเรือนยากจนและสำรวจข้อมูลทุนพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 3 ลงพื้นที่ระบุปัญหา ศึกษาบริบทพื้นที่ วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาโครงการ ขั้นตอนที่ 4 ขับเคลื่อนโครงการ มีการตั้งกลไกแบบ Buddy ให้ข้าราชการทั้งหน่วยงานราชการและอาจารย์มหาวิทยาลัยรับผิดชอบการแก้ไขปัญหาความยากจนรายครัวเรือน และขั้นตอนที่ 5 การติดตามประเมินผล โดยรัฐบาลท้องถิ่นประเมินสัดส่วนคนจนในพื้นที่และสร้าง Business Model เพื่อให้เกิดรายได้ชุมชนที่ตรงกับบริบทของพื้นที่ ในขณะที่บริบทการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศไทยได้มีการจัดทำนโยบายและการจัดระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP)⁵ โดยใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จากกรมการพัฒนาชุมชน และข้อมูลผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐจากกระทรวงการคลังมายืนยันซึ่งกันและกัน ใช้ระบุปัญหาความยากจนในระดับบุคคล ครัวเรือน ชุมชน ท้องถิ่น/ท้องที่ จังหวัด ประเทศ หรือปัญหาความยากจนรายประเด็น ทำให้สามารถออกแบบนโยบาย โครงการในการแก้ปัญหาที่ตรงกับความต้องการหรือสภาพปัญหาได้ และเป็นที่มาในการจัดตั้งศูนย์อำนวยการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ขึ้น โดยในส่วนกลางมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ ในส่วนท้องที่มีการแต่งตั้ง ศจพ. ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เพื่อเป็นกลไกเชิงนโยบายในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและการพัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการเป็นรูปธรรมและยั่งยืนได้ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ นำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นอกจากนี้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้นโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน

⁵ อ้างอิงตาม TPMAP คือ ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า พัฒนาขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ที่มา : <https://www.tpmmap.in.th/>)

ระดับครัวเรือนของประเทศอย่างจริงจัง โดยได้มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ข้าราชการเข้าไปแก้ปัญหาให้กับประชาชน ภายใต้แนวคิด “1 ข้าราชการ รับผิดชอบ 1 ครัวเรือนยากจน” เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

กระทรวง อว. โดยหน่วย บพท. จึงได้จัดทำ “แผนงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” ขึ้นเพื่อเสริมพลังการแก้ไขปัญหาของภาครัฐและตอบปัญหาสำคัญ 3 ข้อ คือ (1) คนจนที่แท้จริงในพื้นที่เป็นใครอยู่ที่ไหน (2) จนด้วยสาเหตุอะไรและมีทุนอะไร และ (3) จะเข้าไปช่วยเหลือให้หายจนอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืนได้อย่างไร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

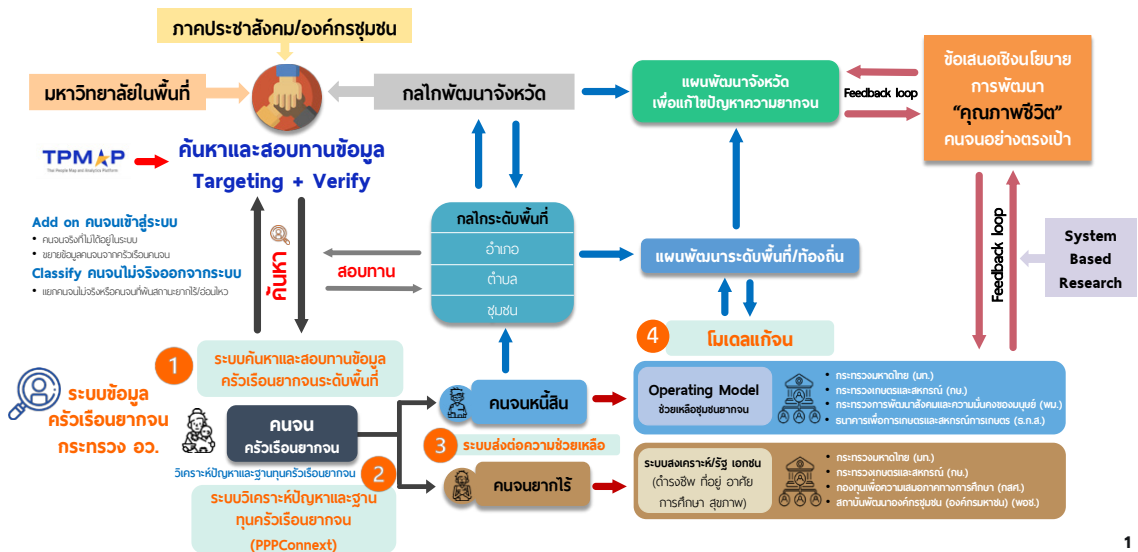
2.1) แผนงานวิจัย “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ”

● เป้าหมายของแผนงาน

มีเป้าหมายหลักของแผนงาน คือ เพื่อสร้างระบบและกลไกบูรณาการ การมีส่วนร่วมของพหุภาคีเครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (Multi-Stakeholder Approach) ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และสถาบันวิชาการในพื้นที่ เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ รายครัวเรือนด้วยองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนจน ทั้งนี้ ได้มีการขยายพื้นที่เป้าหมายจากเดิมในปี 2563 จำนวน 10 จังหวัดที่มีดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) ปี 2562 ต่ำสุด เป็น 20 จังหวัดในปี 2564 (ตารางที่ 5 และภาพที่ 32)

ตารางที่ 5 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานวิจัย “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ”

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
1) การพัฒนาระบบค้นหาสอบทาน ติดตามและช่วยเหลือคนจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (Personalize Poverty Alleviation) ที่เชื่อมต่อกับระบบความช่วยเหลือภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม	1) จำนวนคนจนที่ได้รับความช่วยเหลือผ่านกระบวนการเชิงนวัตกรรม หรือได้รับการถ่ายทอดและสามารถใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาอาชีพ/ยกระดับรายได้ 40,000 คน
2) การพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือคนจนและครัวเรือนยากจน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่ จังหวัด และส่วนกลาง เพื่อให้คนจนสามารถเข้าสู่ระบบความช่วยเหลือ เพื่อได้รับการสงเคราะห์เพื่อยังชีพได้	2) จำนวนระบบวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามกลุ่มเป้าหมายคนจนที่ความแม่นยำของประเทศ เพื่อให้การจัดสรรสวัสดิการรัฐมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น และมีการทดลองใช้ 1 ระบบ
3) การพัฒนาโมเดลพื้นที่นาร่อง โดยการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีจากงานวิจัยและนวัตกรรม ที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อพัฒนาอาชีพและเพิ่มทักษะการดำรงชีวิตในคนจนกลุ่มเป้าหมาย 20 จังหวัดยากจน	3) โมเดลนาร่องเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ จำนวน 10 โมเดล

ภาพที่ 32 กรอบการขับเคลื่อนแผนงาน “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ”

ภายใต้แผนงานวิจัย “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ” ภาพรวมในปีงบประมาณ 2563 - 2564 แผนงานนี้ได้สนับสนุนทุนวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 35 โครงการ จำนวน 293,600,000 บาท ครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัด สร้างความสำเร็จเห็นผลเป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ด้วยการพัฒนาแพลตฟอร์มแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำระดับจังหวัด (Provincial Poverty Alleviation Operating System : PPAOS) ขึ้น โดยมีข้อค้นพบ ดังนี้

- **การสร้างกลไกความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัดทั้งส่วนกลางและพื้นที่** ด้วยการบูรณาการความร่วมมือของพหุภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน (Multi-Stakeholder Approach) ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และสถาบันวิชาการในพื้นที่ ได้มีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ได้แก่ (1) **ระดับส่วนกลาง** หน่วย บพท. ร่วมกับกระทรวงและองค์กร ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย 3 กรม⁶ (กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 5 กรม 2 องค์กร⁷ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การเคหะแห่งชาติ

6 กระทรวงมหาดไทย
 - กรมการปกครอง มีภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ การอำนวยความสะดวก การปกครองท้องถิ่น การอาสาสมัคร ดินแดน และการทะเบียนเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็วและให้เกิดความสงบสุขในสังคมอย่างยั่งยืน (ที่มา : https://www.dopa.go.th/main/web_index)
 - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษา แนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และการบริหารจัดการ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ (ที่มา : <http://www.dla.go.th/index.jsp>)
 - กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจพัฒนาระบบกลไกการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การพึ่งตนเอง พัฒนาการบริหารจัดการชุมชนให้พึ่งตนเองได้ รวมถึงสร้างระบบกลไกและกิจกรรมทางเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ที่มา : <https://www.cdd.go.th/>)

7 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน (ที่มา : https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/main.php?filename=index)

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)⁸
สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (สศป.) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)⁹
(2) **ระดับพื้นที่** สถาบันวิชาการในพื้นที่จังหวัดน่านร่วม กับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม
องค์กรในพื้นที่ทั้ง 20 จังหวัด กว่า 300 หน่วยงาน/องค์กร (ภาพที่ 33)

ภาพที่ 33 การสร้างกลไกความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัดทั้งส่วนกลางและพื้นที่

- **ระบบค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนระดับพื้นที่** เป็นระบบและกลไกความร่วมมือในการค้นหา สอบทานคนจนจากฐานข้อมูล TMAP จัดทำเป็นระบบฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ กระทรวง อว. (Big Data) แสดงข้อมูลเป็นแดชบอร์ด (Dashboard) แบบเรียลไทม์ (Real Time) ที่สามารถชี้เป้า คนจนในพื้นที่รายครัวเรือน ปัจจุบันทำการค้นหาและสอบทานคนจนและครัวเรือนยากจนรวมทั้งสิ้น 170,241 ครัวเรือน หรือ 778,158 คน เพิ่มเติม (Add on) จากตัวเลขเป้าหมาย 20 จังหวัดน่านร่องใน ฐานข้อมูล TMAP ที่ระบุไว้คือ 242,214 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 7 มกราคม 2565) (ตารางที่ 6)
- **ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ : วิเคราะห์ปัญหาและฐานทุนครัวเรือนยากจน (PPP Connex)** ด้วยการนำกรอบวิเคราะห์การดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework: SLF) มาประเมินระดับความยากจนของครัวเรือนด้วยฐานทุนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทรัพยากร ทุนการเงิน ทุนกายภาพ และทุนสังคม รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาทั้ง 5 มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านความเป็นอยู่ ด้านการศึกษา ด้านรายได้ และด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ ประมวลผลออกมาเป็นทรัพยากร การดำรงชีพ (Livelihood Profile) จำแนกคนจนออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มคนจน 20% ล่าง เป็นคนจนยากไร้ต้องการภาวะพึ่งพิง 2) กลุ่มคนจน 20% บนเป็นคนจนเข้าไม่ถึงโอกาส/คนจนหนี้สิน

⁸ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสมอภาคทางการศึกษา (ที่มา: <https://www.eef.or.th/>)

⁹ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีภารกิจการบริหารจัดการภาครัฐและการพัฒนาเพื่อความมั่นคง ด้วยการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของทุกหน่วยงาน เชื่อมต่อช่องว่าง เสริมการทำงานให้เกิดความต่อเนื่อง เร่งรัด ผลักดัน การดำเนินงานของหน่วยต่าง ๆ ให้ เป็นไปตามแผนงานและเป้าหมาย (ที่มา: http://www.sbpac.go.th/?page_id=6572)

ตารางที่ 6 การค้นหาและสอบทานข้อมูลคนจนระดับพื้นที่ใน 20 จังหวัดนำร่อง (ปี 2563 - 2564)

10 จังหวัด เป้าหมายปี 2563	จำนวนคนจน				10 จังหวัด เป้าหมายปี 2564	จำนวนคนจน		
	คนจนเป้าหมาย TPMAP 2562 (คน)	ผลการค้นหาและสอบทาน		จำนวนคนจนที่ส่งต่อข้อมูลความช่วยเหลือในระดับ พื้นที่		คนจนเป้าหมาย TPMAP 2562 (คน)	ผลการค้นหาและสอบทาน	
		รวม (ครัวเรือน)	รวม (คน)				รวม (ครัวเรือน)	รวม (คน)
กาฬสินธุ์	12,916	11,196	48,438	893 ครัวเรือน (พช.) (29 ครัวเรือน), 107 ครัวเรือน (พช.)	นครราชสีมา	13,812	4,712	20,976
ชัยนาท	2,687	4,331	16,306	398 ครัวเรือน (พช.), 617 คน (พจน.)	บุรีรัมย์	7,596	5,266	26,006
ปัตตานี	18,137	18,647	109,142	220 ครัวเรือน (พช.) (149 ครัวเรือน), 1,415 ครัวเรือน (พจน.) (1,250 ครัวเรือน), 1,016 ครัวเรือน (อบจ.) (1,016 ครัวเรือน)	เลย	7,030	4,922	19,958
มุกดาหาร	4,567	5,404	20,913	568 ครัวเรือน (พช.) (241 ครัวเรือน), 30 ครัวเรือน (นสส.) (22 ครัวเรือน), 1,340 ครัวเรือน (พจน.) (412 ครัวเรือน), 534 ครัวเรือน (พส.) (84 ครัวเรือน)	ร้อยเอ็ด	7,759	4,980	23,794
แม่ฮ่องสอน	20,924	13,820	53,195	45,126 คน (คจว.), 3,552 ครัวเรือน (พจน.)	ลำปาง	11,713	3,443	11,887
ยโสธร	3,773	4,934	19,327	174 คน (พจน.), 26 คน (พช.), 4 คน (อบต.)	พิจิตร	22,948	14,525	50,401
ศรีสะเกษ	35,950	18,987	97,596	213 คน (พจน.) (22 คน), 30 คน (อบต.)	พิจิตร	14,342	11,853	49,774
สกลนคร	15,390	10,491	48,451	260 ครัวเรือน (พจน.)	ยะลา	7,895	4,389	18,764
สุรินทร์	14,894	14,014	69,474	227 ครัวเรือน (พช.), 98 ครัวเรือน (พจน.)	นราธิวาส	8,624	4,767	28,406
อำนาจเจริญ	1,802	4,006	17,557	3,663 ครัวเรือน (พจน.) (1,777 ครัวเรือน), 1,109 ครัวเรือน (นสส.), 266 ครัวเรือน (พช.) (52 ครัวเรือน)	อุบลราชธานี	9,455	5,554	27,793
รวม	131,040	105,830	500,399	15,696 ครัวเรือน และ 46,190 คน	รวม	111,174	64,411	277,759
รวมค้นหาและสอบทาน	เป้าหมาย	242,214 คน			ค้นหาและสอบทานแล้ว	170,241	778,158	ครัวเรือน คน

หมายเหตุ : อยู่ระหว่างดำเนินการค้นหาและสอบทานข้อมูล

- ระบบส่งต่อความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนกึ่งในระดับส่วนกลางและพื้นที่** ในกลุ่มคนจน 20% ล่าง เป็นคนจนยากไร้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ได้มีการส่งต่อความช่วยเหลือระบบสงเคราะห์ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบรวมทั้งองค์กรภาคีเครือข่ายครอบคลุมปัญหาทุกมิติ อาทิ ในระดับส่วนกลาง มิติด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ ได้ส่งต่อไปยังกระทรวงการคลังเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดสรรและเข้าถึงสวัสดิการแห่งรัฐ จำนวนทั้งสิ้น 97,042 ครัวเรือน 451,444 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 3 สิงหาคม 2564) มิติด้านความเป็นอยู่ ส่งต่อไปยังโครงการบ้านพอเพียงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) จำนวน 10,093 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 21 พฤษภาคม 2564) มิติด้านการศึกษา ส่งต่อข้อมูลเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ใน-นอกระบบการศึกษาให้แก่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จำนวน 97,745 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 สิงหาคม 2564) มิติด้านด้านสุขภาพและด้านการศึกษา ส่งต่อความช่วยเหลือกับมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง จำนวน 1,327 คน ในพื้นที่ ส่งต่อไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) พอช. องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พส.) สภาก่อการชุมชน รวมจำนวน 15,696 ครัวเรือน และ 46,190 คน มีคนจนได้รับความช่วยเหลือ 5,454 ครัวเรือน คิดเป็นงบประมาณที่ช่วยเหลือไปแล้วรวมทั้งที่บรรจุอยู่ในแผนงานทั้งสิ้นกว่า 200 ล้านบาท
- พัฒนาและสร้าง “โมเดลแก๊จนระดับพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม”** ในกลุ่มคนจน 20% บน เป็นคนจนเข้าไม่ถึงโอกาส/คนจนหนี้สิน คนจนเปราะบางที่พร้อมจะจนเมื่อมีภาวะวิกฤต เช่น โรคระบาดโควิด-19 รวมทั้งภัยพิบัติต่าง ๆ หรือพร้อมจะหลุดพ้นความยากจนหากได้รับโอกาส เนื่องจากเป็นคนที่มีความสามารถ สามารถพัฒนาตนเองได้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนจนที่มีปัญหาด้านรายได้ ได้นำกรอบวิเคราะห์การดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework: SLF) มาเป็นหลักคิดในการออกแบบนวัตกรรมโมเดลแก๊จนที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทคนจนรายครัวเรือน ผ่านการขับเคลื่อนด้วยระบบและกลไกความร่วมมือภาคีเครือข่าย เกิดนวัตกรรมโมเดลแก๊จน ที่เป็น

กลไกนำคนจนเข้ามาอยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตห่วงโซ่คุณค่า (Network Value Chain) ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่คนจนและชุมชน ได้แก่ นวัตกรรมแก๊จัน “แพะเงินล้าน” จังหวัดชัยนาท โครงการธนาคารข้าว “กองทุนข้าวบ้านสุข” เพื่อความมั่นคงทางอาหาร โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งกองทุนการเงินชุมชนเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพทำปุ๋ยมูลไส้เดือน จังหวัดปัตตานี โครงการต้นกล้าทำงาน จังหวัดกาฬสินธุ์ โครงการมันแก๊จัน จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

- **ระบบการติดตามและบูรณาการความช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่** มีการพัฒนาเครื่องมือ (Sustainable Livelihoods Return on Investment: SLROI) การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (SLF) โดยพิจารณาจากความสำเร็จในการช่วยเหลือคนจนเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุนในการดำรงชีพที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ในการดำรงชีพและบริบทของแต่ละพื้นที่ พร้อมระบบป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Loop) เพื่อนำคนจนที่ได้รับความช่วยเหลือแล้วออกจากระบบ ยกตัวอย่าง ระบบบริหารครัวเรือนยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ Monitoring KHM V.2 ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ระบบ Big Data Srisaket เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น
- **จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสู่แผนพัฒนาจังหวัด** มีการผลักดันแผนงาน/โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนสู่แผนพัฒนาจังหวัด เช่น โครงการลดความยากจนข้ามรุ่นและความเหลื่อมล้ำภายใต้บริบทพหุวัฒนธรรมเข้มแข็ง ถูกบรรจุเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ. 2566 - 2570 โครงการนำร่อง “กุดบากโมเดล” จังหวัดสกลนคร นำมาขยายผลการแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดสกลนคร นำนวัตกรรมแก๊จัน “แพะเงินล้าน” เป็นต้นแบบสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน สู่แผนพัฒนาจังหวัดชัยนาท ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) โครงการมันแก๊จันเข้าสู่แผนจังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2565 เป็นต้น

● ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

“โมเดลการขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าบุก” จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ภายใต้โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน บุคลากรในประเทศมีแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดตาก คณะทำงานเลือกพื้นที่ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่นำร่อง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีคนจนมากถึง 2,010 คน ตามข้อมูลของระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า หรือ TPMAP โดยคณะทำงาน ภาควิชาการในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ทำความร่วมมือกับหลายสถาบัน เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำการออกแบบชุดความรู้ในการแปรรูปบุก มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ทำงานตามโครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบล (U2T) และยังมีกรมวิชาการเกษตร บริษัทเอกชนด้านพลังงานเข้าไปสนับสนุนการแปรรูปด้วย โดยมีผลลัพธ์ ดังนี้

- เกิดการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจผู้ปลูกบุกบ้านนาดอย เพื่อผลิต แปรรูปและจำหน่ายบุกในพื้นที่ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดเครือข่ายผู้ปลูกบุก ในระดับตำบลจากกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 6 ชุมชน
- กลุ่มคนจนเป้าหมายมีโอกาสในการเข้าถึงความรู้และทักษะอาชีพการแปรรูปบุก การเข้าร่วมดำเนินโครงการ ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและผลผลิตจากการเพาะปลูกของตนเอง

ในพื้นที่ทำกินที่ทับซ้อนกับพื้นที่ป่าไม้มากขึ้นจากกระบวนการหาทางออกร่วมกันในพื้นที่หลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ ชุมชนและโครงการวิจัย

- กลุ่มคนจนเป้าหมายได้ปรับใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมด้านอาหารพืชถิ่นที่ทำจากบุก มาเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้วิธีการแปรรูปบุกแบบใหม่ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากบุกรูปแบบใหม่
- เกิดแผนงานพัฒนาบุกเป็นพืชเศรษฐกิจของเครือข่ายกลุ่มผู้ปลูกบุกตำบลได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- เกิดการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้กับชุมชนด้านการพัฒนาพืชบุก ให้เป็นพืชเศรษฐกิจของตำบล อีกทั้งโครงการวิจัยได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมการทำโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์และโซลาร์เซลล์เพื่อการแปรรูปบุกและผลผลิตทางการเกษตร ให้กับกลุ่มคนจนเป้าหมาย จำนวน 40 คน และฝึกอบรมการทำระบบการจัดการน้ำพลังงานทางเลือกเพื่อการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร ให้กับกลุ่มคนจนเป้าหมายด้วย (ภาพที่ 34)

ภาพที่ 34 การขับเคลื่อนโครงการแก้จนต้นแบบ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3 ยุทธศาสตร์ “การพัฒนาเมืองน่าอยู่และเมืองแห่งการเรียนรู้”

ประกอบด้วย 2 แผนงานวิจัย ภายใต้โปรแกรมที่ 15 ได้แก่ (1) แผนงานวิจัย “การพัฒนาเมืองเพื่อกระจายศูนย์กลางความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำ” และ (2) แผนงานวิจัย “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” โดยมีรายละเอียดดังนี้

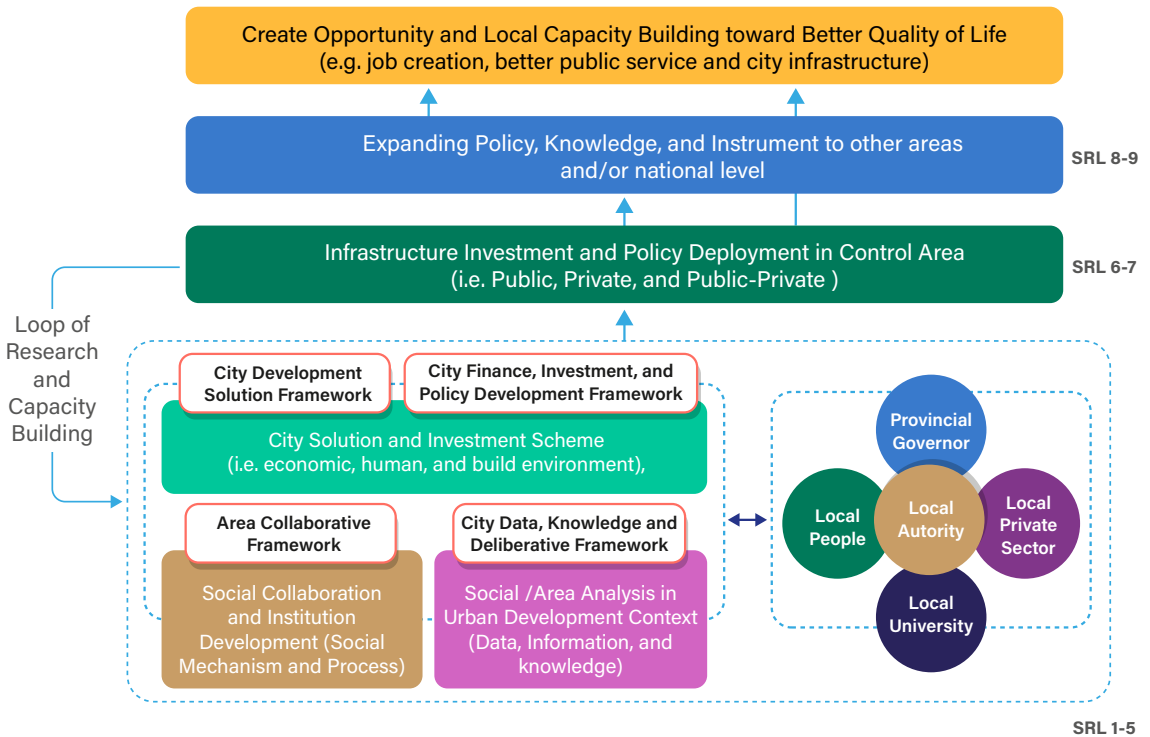
3.1) แผนงานวิจัย “การพัฒนาเมืองเพื่อกระจายศูนย์กลางความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำ”

แผนงานนี้มีเป้าหมาย สร้างกลไกการพัฒนาเมือง พัฒนาระบบข้อมูลเปิดระดับเมืองที่ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงได้ สร้างระบบการเงินที่ทำให้เกิดการลงทุนรูปแบบใหม่ในการพัฒนาระดับพื้นที่ และสร้างชุดความรู้ด้านการพัฒนาเมืองเพื่อขยายผลเชิงพื้นที่และนำเสนอนโยบายเชิงพื้นที่ โดยมีประเด็นขับเคลื่อนที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาที่อยู่อาศัย (Housing Development Policy) 2) การพัฒนาการเดินทางในเมือง (Urban Mobility Development Policy) 3) การพัฒนาเมืองสู่ศูนย์เศรษฐกิจ (Urban Economic Growth Pole Development) เพื่อนำไปสู่การยกระดับเศรษฐกิจและลดความเหลื่อมล้ำ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 35)

ตารางที่ 7 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนงานวิจัย “การพัฒนาเมืองเพื่อกระจายศูนย์กลางความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำ”

วัตถุประสงค์	เป้าหมาย
1) กลไกการพัฒนาเมือง โดยการสร้างกติการ่วมและแผนการลงทุนในการพัฒนาเมือง	1) กลไกความร่วมมือในการพัฒนาเมือง 10 ต้นแบบ
2) โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลในแต่ละเมือง การเตรียมข้อมูลเพื่อการขับเคลื่อนเมือง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและการใช้แผนภาพ การใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนากรอบตรวจสอบเชิงพื้นที่	2) ข้อมูลเปิดของเมือง 10 เมือง
3) เครื่องมือการระดมทุนรูปแบบใหม่ เกิดการพัฒนากองทุนและแผนการลงทุน การระดมทุนสาธารณะ (Public Fund) แนวทางการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์	3) เครื่องมือทางการเงินของเมือง 10 เครื่องมือ
4) องค์ความรู้ใหม่เชิงเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์จังหวัดไปขยายผลเกิดต้นแบบเชิงพื้นที่และปรับปรุงกฎหมายในการพัฒนาเชิงพื้นที่	4) แผนเชิงเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ในพื้นที่ต้นแบบ 2 ต้นแบบ

City Development Research Scheme

ภาพที่ 35 กรอบการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองเพื่อกระจายศูนย์กลางความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำ

ในปีงบประมาณ 2563 - 2564 แผนงาน “การพัฒนาเมืองและกลไกการเติบโตใหม่” ได้สนับสนุนทุนวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 63 โครงการ จำนวน 172,102,200 บาท ครอบคลุมพื้นที่กว่า 27 จังหวัด เกิดการขับเคลื่อนเมืองร่วมกับกลไกของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาชน โดยกลไกดังกล่าวจะร่วมผลักดันและพัฒนาเมืองไปสู่กลไกของการลงทุน (Investment) ในที่สุด ซึ่งจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเกิดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ที่สามารถตอบเป้าหมายเพื่อกำหนดทิศทางยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเมืองได้ ดังนี้

- **ด้านการพัฒนากลไกและกติการ่วมของการพัฒนาเมือง** โดยเกิดกลไกในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ จำนวน 61 กลไก เกิดกลไกในการพัฒนาเมืองผ่านบริษัทพัฒนาเมืองจำนวน 19 เครือข่าย เกิดพื้นที่ต้นแบบบนฐานเศรษฐกิจสีเขียวและห่วงโซ่อุปทาน จำนวน 9 พื้นที่ พร้อมทั้งเกิดพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมือง จำนวน 18 พื้นที่
- **ด้านการพัฒนาชุดความรู้และข้อมูลเปิดด้านการพัฒนาเมือง** โดยมีข้อมูลเมือง (Data Catalogue) ที่จะป็นข้อมูลเปิด (Open Data) เพื่อใช้ในการบริหารจัดการเมือง จำนวน 48 ฐานข้อมูล
- **ด้านการวิจัยและพัฒนากองทุน (Trust) และแผนการลงทุนการพัฒนาเมือง** โดยเกิดแนวทางการลงทุนระดับพื้นที่ จำนวน 5 พื้นที่ ที่สามารถเป็นแนวทางการระดมทุนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาเมือง อีกทั้งยังมีดัชนีชี้วัดความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาระดับเมือง เพื่อสนับสนุนการลงทุนและยกระดับพื้นที่ให้มีศักยภาพทางการแข่งขันที่สูงขึ้น
- **ด้านการสังเคราะห์ชุดความรู้ด้านการพัฒนาเมือง** โดยเกิดองค์ความรู้หรือต้นแบบในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ จำนวน 16 ชุด อาทิ ชุดคู่มือสำหรับเทศบาล และประชาชนในการปฏิบัติตัวในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งถือว่าเป็นระบบจัดการตนเองผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่การพัฒนาและยกระดับขยายผลสู่พื้นที่อื่นต่อไป

● ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการสร้างการประกอบการเกษตรอินทรีย์ในเมือง บนฐานเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อพัฒนาให้เป็นย่านนวัตกรรมสีเขียวของกรุงเทพและปริมณฑล 5 พื้นที่

โดยสมาคมเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน งานนี้เป็นการศึกษาต่อยอดจากโครงการต้นแบบ “Wastegetable” ซึ่งทดลองทำมาแล้ว 3 ปี โดยพัฒนามาจากนวัตกรรมทางสังคมอย่างมีส่วนร่วมกับภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง ด้วยการจัดการเศษอาหาร 84 ตัน แปลงเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์และนำมาปลูกผักเพื่อขายเป็นธุรกิจเกษตรอินทรีย์ในเมือง สามารถสร้างผลผลิตสัปดาห์ละ 80 กิโลกรัม และสร้างรายได้โดยรวม 600,000 บาท บนพื้นที่ 200 ตารางเมตร บนฟาร์มดาดฟ้า Wastegetable ของห้างสรรพสินค้าเซ็นเตอร์วัน ซุปเปอร์มาร์เก็ต ฟลาซ่า ทั้งนี้จากการทดลองดังกล่าวสะท้อนให้เห็นรูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นของ Wastegetable ดังนั้นโครงการวิจัยนี้จึงได้นำโมเดลที่เกิดขึ้นมาขยายผลเพื่อนำไปสู่การสร้างเกษตรอินทรีย์บนฐานเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยการจัดทำเครื่องมือที่ช่วยออกแบบโมเดลธุรกิจที่เรียกว่า “Business Model Canvas” เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างชุดความรู้และการวิเคราะห์ร่วมกันของภาคธุรกิจผ่านกระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งได้ร่วมมือกับ บริษัทบางกอกกรุ๊ปฟาร์ม จำกัด (กิจการเพื่อสังคม-BRF) และภาคธุรกิจ 6 พื้นที่ ได้แก่ 1) บริษัท บริการซื้อเพลิงการบินกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) 2) ตลาดดีดี มาร์เช่ 3) บริษัท ปัทมาส์ โซลูชั่น จำกัด 4) อาคารเคเอกซ์ (อาคารสำนักงาน Knowledge Exchange - KX) 5) Feast Bangkok (พื้นที่ Community Mall ในชุมชน) และ 6) ห้างสรรพสินค้าเซ็นเตอร์วัน ซุปเปอร์มาร์เก็ต ฟลาซ่า โดยบริษัทบางกอกกรุ๊ปฟาร์ม จำกัด มีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำกับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนวางแผนทางกลยุทธ์ให้กับภาคธุรกิจและผู้ประกอบการแต่ละราย และสมาคมเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นผู้ประสานงานเชื่อมความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วน การดำเนินงานเริ่มจากการสำรวจพื้นที่ โดยการสำรวจทิศทางแสง ปริมาณขยะเศษอาหาร และขนาดพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการออกแบบพื้นที่ของแต่ละบริษัท และจัดทำ Business Model Canvas พร้อมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Studies) และประเมินการเงินในรอบ 5 ปี (Financial Projection) ของการประกอบการทั้ง 6 พื้นที่ โดยการลงทุนในปีที่ 1 ผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยฯ จะได้รับการสนับสนุนความรู้และการพัฒนาการประกอบการไปสู่ความเป็นไปได้ในการประกอบการเกษตรอินทรีย์ในเมือง ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา 8 เดือน โครงการวิจัยเกิดผลการขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนี้

- การถอดบทเรียน สู่แนวคิดการพัฒนาธุรกิจการเกษตรอินทรีย์ในเมือง ต้นแบบจากบริษัทบางกอกกรุ๊ปฟาร์ม จำกัด ถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจ ตาม Value Chain จากการจัดการขยะสู่ผู้บริโภค **เกิดโมเดลธุรกิจ 3 แบบ** คือ (1) โมเดลการประกอบการ Social Enterprise ที่บริหารจัดการทั้งห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) (2) โมเดลการประกอบการเฉพาะการจัดการเศษอาหารไปสู่การทำปุ๋ย และ (3) โมเดลการจัดการฟาร์มเกษตรอินทรีย์เพียงอย่างเดียว และได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดความเข้าใจระบบนิเวศของการพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ในเมืองบนฐานเศรษฐกิจหมุนเวียน
- เกิดการพัฒนาตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ของผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ในเมืองบนฐานเศรษฐกิจที่สามารถให้คำปรึกษาด้าน การทำการค้า ด้านการตลาด และ การเงิน ตลอดจนความรู้ด้านการทำกิจการเพื่อสังคม และการออกแบบธุรกิจแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนให้มากขึ้น
- การพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ในเมืองบนฐานเศรษฐกิจหมุนเวียน จากการเข้าอบรมทั้งวิชาการออกแบบธุรกิจ การออกแบบการเงิน และการอบรมการเกษตรอินทรีย์ในเมือง ได้มีการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งอยู่ในระหว่างการก่อสร้างฟาร์ม และดำเนินตามแผนงาน โดยมีภาคธุรกิจที่แสดงความจำนงค์เข้าร่วม 6 พื้นที่ ในการพัฒนาแผนการสร้างฟาร์ม ซึ่งได้พื้นที่ทั้งหมดกว่า 10 ฟาร์ม โดยรวมเริ่มสร้างฟาร์มไปแล้ว 690 ตารางเมตร มีเป้าหมายการจัดการขยะ 96,240 กิโลกรัม จะได้ปุ๋ยหมัก

5,879 ลูกบาศก์เมตร และคาดว่าจะปลูกผักได้ทั้งหมด 8,532 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งจะเริ่มสร้างฟาร์มในเดือนธันวาคม ปี 2564

- การอบรมผู้ประกอบการเกษตรกรในเมือง จากผู้สมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 260 คน ได้รับการคัดเลือก 30 คน และผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัทที่เข้าร่วมโครงการบริษัทละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 40 คน ซึ่งจากกระบวนการเสริมสร้างความรู้จากทฤษฎีและการปฏิบัติจริง โดยศึกษาจากต้นแบบเกษตรอินทรีย์ฟาร์ม Wastevegetable มีผู้ประกอบการ จำนวน 7 ราย ที่เริ่มมีเงินทุนสามารถสร้างฟาร์มด้วยเงินทุนของตนเอง พร้อมเป้าหมายร่วมสร้างพื้นที่สีเขียวด้วยการปลูกผักสร้างรายได้ ทั้งนี้ยังมีผู้ประกอบการที่ผ่านการอบรม มีเป้าหมายในการสร้างฟาร์มเพิ่มอีก จำนวน 5 ฟาร์ม (ภาพที่ 36)

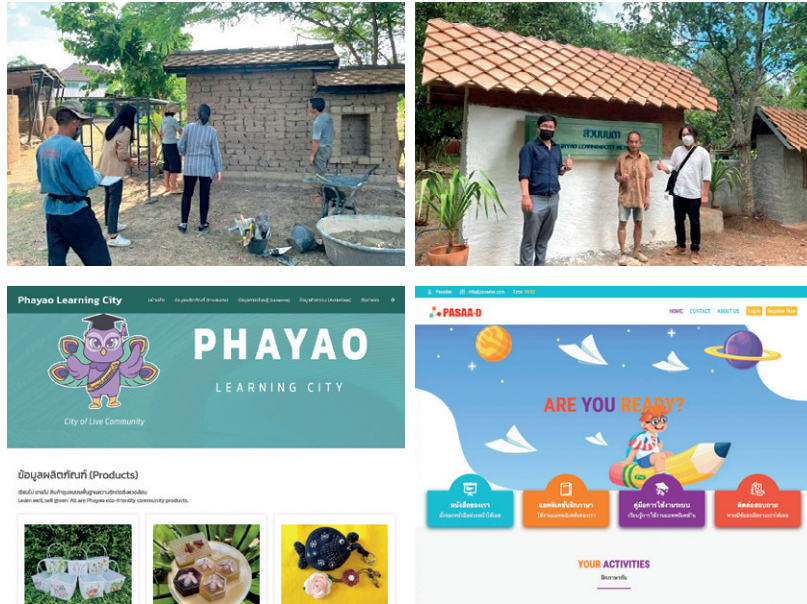
ภาพที่ 36 ตัวอย่างฟาร์มของผู้ประกอบการและบุคคลทั่วไป

การพัฒนาาระบบและกลไกการบริหารจัดการเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่เมืองพะเยาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบบนพื้นฐาน BCG โมเดล โดยมหาวิทยาลัยพะเยาเป็นโครงการต่อยอดจากปีงบประมาณ 2563 ภายใต้กรอบการวิจัย การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ซึ่งมีเป้าหมายในการขับเคลื่อนพะเยาสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามนิยามของยูเนสโก ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาก่อให้เกิดผลขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนี้

- **Phayao Learning City ได้รับคัดเลือกเป็นหนึ่งในสามเมืองตัวแทนประเทศไทย** ซึ่งอยู่ระหว่างการผลักดันให้เป็นสมาชิกเมืองแห่งการเรียนรู้ในเครือข่าย UNESCO ผ่านการทำงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยพะเยา สถาบันนวัตกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และเทศบาลเมืองพะเยา รวมไปถึงชุมชนในพื้นที่ ในการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ระดับเมือง สร้างนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ และพัฒนาทางการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการ นำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาอาชีพรายได้และคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่
- เกิดการสร้างรายได้จากแพลตฟอร์มการเรียนรู้และพื้นที่การเรียนรู้ 15 แห่ง (ภาพที่ 37 และ 38) ทั้งในรูปแบบแพลตฟอร์มออนไซต์ (Onsite) และออนไลน์ (Online) รวมทั้งการออกแบบโลโก้และผลิตภัณฑ์ร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของสินค้าชุมชน หรือสินค้า OTOP ทำให้รายได้ของชุมชนเพิ่มขึ้น ผลการประเมินรายได้หลังการเรียนรู้บนพื้นที่การเรียนรู้ในรอบ 8 เดือนที่ผ่านมา มีรายได้เข้าสู่ชุมชนหลังการเรียนรู้ 342,169 บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ 1 ถึง 14.89 เท่า
- ได้หลักสูตร “UP to Reskill/Up-skill” ฉบับปรับปรุงรวม 2 หลักสูตร (3 หลักสูตรย่อย) ที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของ BCG โมเดล คือ หลักสูตรสินค้าท้องถิ่นสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม (Local Products to Social Innovation) และหลักสูตรการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์จากสิ่งแวดล้อม (Creative Activities for the Green World) โดยสามารถจัดทำหลักสูตรย่อยจำนวน 15 ชั่วโมง ซึ่งหลักสูตรย่อยดังกล่าวได้ดำเนินกิจกรรมในหลักสูตรร่วมกับกองการศึกษา กองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองพะเยา องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และชุมชนเมืองพะเยา ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรสินค้าท้องถิ่นสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม ทำให้เกิดเป็น Social Enterprises ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกลุ่มบ้านรักขนม ร่วมกับบริษัท สยามฮาร์บาล่า โฮลดิ้ง จำกัด (SIAM HARBALA COMPANY LIMITED) เพื่อต่อยอดรูปแบบ Business Model ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ (ภาพที่ 39 และ 40)

ภาพที่ 37 เส้นทางแหล่งเรียนรู้จำนวน 15 แห่ง

ภาพที่ 38 แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไซต์และออนไลน์

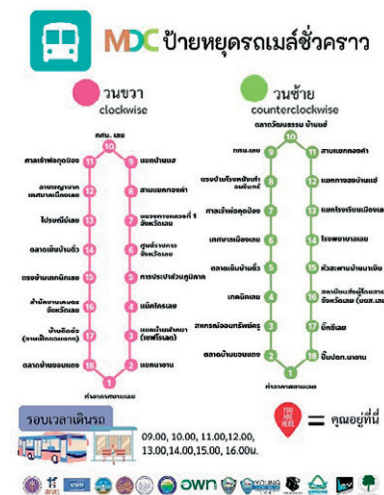
ภาพที่ 39 ตัวอย่างแบบโลโก้และผลิตภัณฑ์ที่ดำเนินการร่วมกับชุมชน

ภาพที่ 40 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มบ้านรักนนม ร่วมกับ บริษัท สยามฮาร์บาล่า โฮลดิ้ง จำกัด

นอกจากนี้ หน่วย บพท. ได้รับมอบหมายให้สร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เพื่อเป็นแพลตฟอร์มงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ของกระทรวง อว. นำร่องในจังหวัดเลยและจังหวัดลำปาง ตามนโยบายการขับเคลื่อนไปด้วยกันของรัฐบาล โดยหน่วย บพท. ได้จัดกิจกรรมที่เรียกว่า “เลยฟอรัม” และ “ลำปางฟอรัม” เพื่อรวบรวมองค์ความรู้จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จังหวัดเลยและจังหวัดลำปาง ให้มีโอกาสได้ร่วมกันค้นหาและพัฒนาเมืองของตนในด้านต่าง ๆ ซึ่งผลการขับเคลื่อนดังกล่าว หน่วย บพท. ได้สนับสนุนทุนวิจัยภายใต้โครงการ “การศึกษากลไกการพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อออกแบบทิศทางการพัฒนาเมืองผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยทุนทางวัฒนธรรม” ในพื้นที่จังหวัดเลย โครงการ “การพัฒนาเมืองลำปางสู่เมืองแห่งการเรียนรู้จากฐานภูมิทางสังคมและวัฒนธรรม” และโครงการ “ลำปางศึกษา” ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

ผลการขับเคลื่อนสำคัญในพื้นที่จังหวัดเลย โครงการวิจัยได้ต่อยอดกิจกรรม “เลยฟอรัม” เพื่อร่วมกันออกแบบแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เมืองเลย ด้วยทุนทางวัฒนธรรม และฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้จริง รวมถึงเพื่อสรุปฉลากทัศนคติการพัฒนาเชิงพื้นที่ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยทุนทางวัฒนธรรมของผู้คนต่างช่วงวัยที่เรียกตนเองว่า “คนเมืองเลย” ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาทางจังหวัดได้นำประเด็นเรื่องทุนทางวัฒนธรรม เรื่องคนจน และการขนส่งสาธารณะ เข้าไปบรรจุในกรอบแผนพัฒนาจังหวัด โดยมีนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเลยดำเนินการต่อ เบื้องต้นได้อนุมัติเรื่องการขนส่งสาธารณะ และให้ทดลองทำโครงการวิ่งรถเมล์ในพื้นที่เป็นระยะเวลา 2 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 12 ธันวาคม 2564 - 28 กุมภาพันธ์ 2565 โดยเส้นทางเดินรถดังกล่าวเกิดจากระดมความคิดเห็นของคนในพื้นที่เมืองเลย (ภาพที่ 41)

ภาพที่ 41 พิธีเปิดการทดลองเดินรถขนส่งสาธารณะ
เชื่อมต่อเส้นทางวัฒนธรรมเมืองเลย

สำหรับผลการขับเคลื่อนในพื้นที่จังหวัดลำปางได้มีการขับเคลื่อน “ลำปางสู่เมืองแห่งการเรียนรู้” ที่เน้นกระบวนการศึกษาท้องถิ่น (Local Study) รวมถึงการศึกษาค้นคว้าข้อมูลความรู้จากภูมิปัญญา ราชภัฏท้องถิ่น วัฒนธรรม และทรัพยากรทุกด้านจากกระบวนการจัดทำคลังข้อมูล และห้องสมุดลำปางศึกษา (Library) ผ่าน 5 ภูมิวัฒนธรรมในรูปแบบข้อมูลเปิด (Open Data) บนเว็บไซต์ และ E-BOOK เพื่อทำให้พื้นที่ลำปางกลายเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยชุดข้อมูลความรู้ โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ภาพที่ 42) ซึ่งจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทางโครงการสามารถสร้างกลไกเครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาเมืองที่เข้มแข็งได้ 35 เครือข่าย โดยเครือข่ายดังกล่าวเป็นกลไกสำคัญที่ร่วมผลักดันให้ประเด็นเรื่องเมืองแห่งการเรียนรู้เป็นวิสัยทัศน์ที่บรรจุเข้าสู่แผนแม่บท 20 ปี และแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของจังหวัดลำปาง เพื่อนำไปสู่การกำหนดฉากทัศน์อนาคตร่วมกันของคนลำปาง

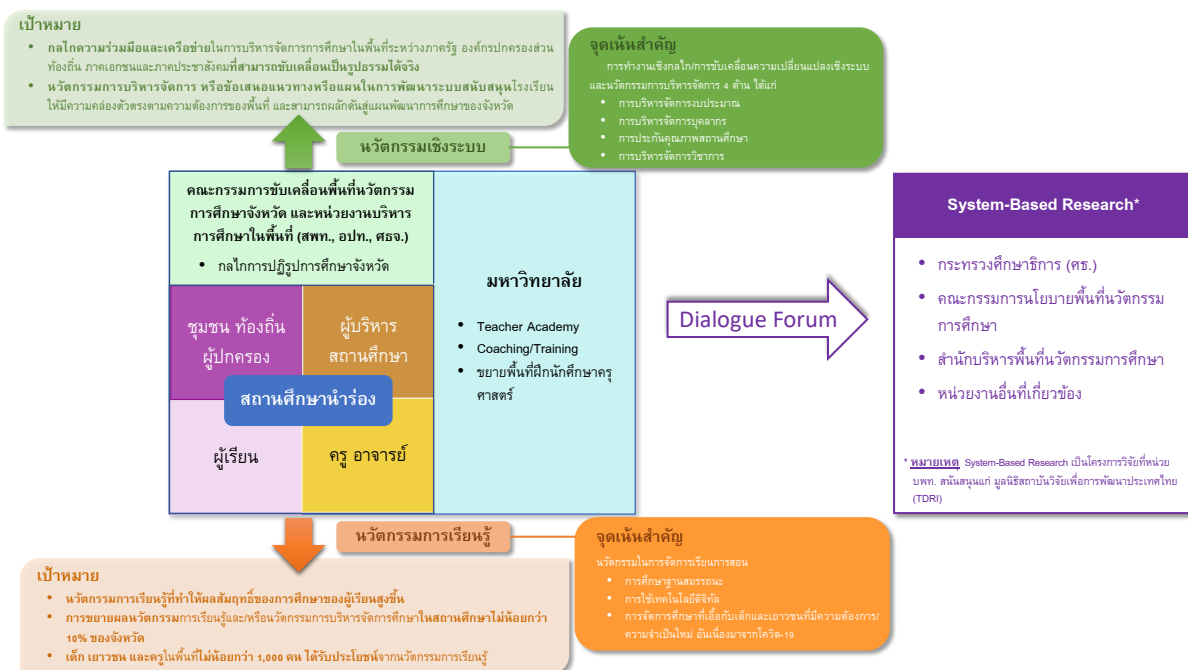
ภาพที่ 42 การเยี่ยมชมนิทรรศการ “รถม้าลำปาง Spirit of Lamphang” และ “Lampang Learning City” ณ บ้านหุยลี จังหวัดลำปาง

3.2) แผนงานวิจัย “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา”

เป้าหมายของแผนงานนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 เพื่อปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย โดยการพัฒนาและสร้างกลไกในพื้นที่ที่มีความสามารถในการจัดการและพัฒนานวัตกรรมเพื่อยกระดับการเรียนรู้คุณภาพการศึกษาของเด็ก เยาวชน และคนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการทำงานส่วนกลางเพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อส่งต่อไปคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ส่วนพื้นที่เป้าหมายเป็นพื้นที่ระดับจังหวัดที่อยู่ในประกาศของกระทรวงศึกษาธิการตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 หรือพื้นที่จังหวัดอื่น ซึ่งต้องประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิชาการที่มีบทบาทสำคัญอยู่ในพื้นที่ และ 2) ทุนการทำงานด้านการศึกษา ร่วมกับกลไกความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับพื้นที่ เป็นหลักเกณฑ์ของพื้นที่เป้าหมาย (ตารางที่ 8 และ ภาพที่ 43)

ตารางที่ 8 ใจยกยและเป้าหมายแผนงานวิจัย “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา”

ใจยกย	เป้าหมาย
1) นวัตกรรมการเรียนรู้และ/หรือนวัตกรรมการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาของนักเรียนสูงขึ้น และพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มอิสระในการบริหารจัดการของสถานศึกษาในพื้นที่ 2) กระบวนการวิจัยเพื่อสร้างกลไกความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับจังหวัด และสร้างแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัดตอบใจยกยการจัดการศึกษาตามความต้องการและทุนเดิมของพื้นที่	1) โมเดลนวัตกรรมและการเรียนรู้ที่ทดลองในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ไม่น้อยกว่า 6 จังหวัด 2) สถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ในจังหวัดมีผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาของนักเรียนสูงขึ้น 3) เยาวชนนอกระบบการศึกษาและประชาชนในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีช่องทางการเรียนรู้และยกระดับทักษะเพื่อพัฒนา

ภาพที่ 43 กรอบการขับเคลื่อนแผนงาน “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา”

ภาพรวมในปีงบประมาณ 2563 - 2564 หน่วย บพท. สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย รวมจำนวน 10 ชุด โครงการ และ 9 โครงการ ให้กับ 19 สถาบันในพื้นที่ 12 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน กาญจนบุรี สุโขทัย สุรินทร์ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และราชบุรี งบประมาณรวม 100,500,000 บาท ผลจากการดำเนินงานก่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ดังนี้

- **กลไกจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา** โดยเขตพื้นที่/คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) และมหาวิทยาลัยในพื้นที่ จำนวน 22 กลไก ทั้งกลไกในแนวตั้งด้านการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรม และกลไกการประสานแนวราบเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกัน
- **หลักสูตรการศึกษาที่ออกแบบจากความต้องการของพื้นที่โดยตรง** จำนวน 20 หลักสูตร รวมทั้งนวัตกรรมและนโยบาย การจัดการศึกษาที่ตรงตามความต้องการของพื้นที่ จำนวน 17 นวัตกรรม
- **เด็ก เยาวชน ประชาชน และบุคลากร/หน่วยงานในพื้นที่เป้าหมาย** จำนวนไม่น้อยกว่า 26,000 คน มีช่องทางการเรียนรู้และได้รับการยกระดับทักษะ
- **นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ (Learning Outcome) หรือผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาของนักเรียนสูงขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 49.03**

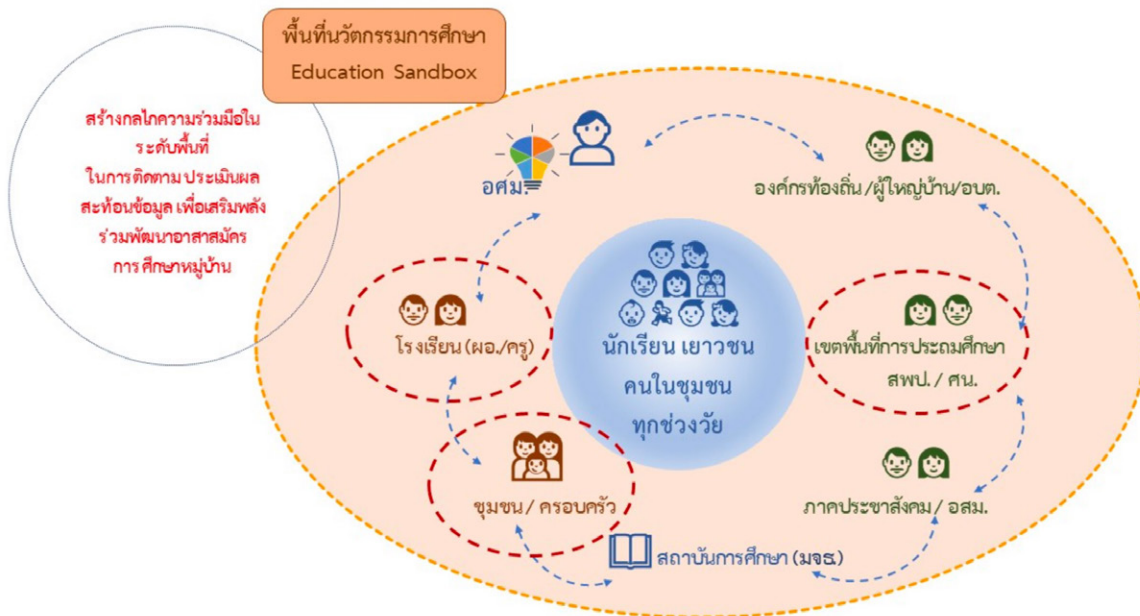
● ตัวอย่างการขับเคลื่อนแผนงานในพื้นที่

การพัฒนากระบวนวิชาสมรรถการศึกษามุขบ้าน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างโอกาสการประกอบอาชีพ และลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ชายขอบ : กรณีศึกษาอำเภอจอมบึง-สวนผึ้ง-บ้านคา จังหวัดราชบุรี โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โครงการมีลักษณะเฉพาะ คือ การจัดการศึกษาโดยใช้กลไกอาสาสมัครการศึกษา (อสม.) เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา ทั้งที่เป็นกิจกรรมช่วยสอนในโรงเรียน และการจัดกิจกรรมการสอนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยร่วมกับโรงเรียน 16 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส และชุมชนในอำเภอจอมบึง อำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ผลการดำเนินงานในระยะ 8 เดือนที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์บริบทโรงเรียนและชุมชน ในช่วงสถานการณ์ระบาดโควิด-19 กับปัญหาการเรียนรู้ที่หายไป (Learning Loss) โดยดำเนินการผ่านการวิเคราะห์ใน 2 รูปแบบ คือ **วิเคราะห์จากฐานข้อมูลที่มี** คือ ประสานงานเพื่อขอข้อมูลสถานภาพรวม จากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และ **จากการประชุมหารือร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย** คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส นำมาสู่ (ภาพที่ 44 - 45)

- **โมดูล (Module)** เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา ทั้งที่เป็นกิจกรรมช่วยสอนในโรงเรียนและการจัดกิจกรรมการสอนในหมู่บ้านที่หมู่บ้านอนุญาตให้เข้าพื้นที่ได้ ประกอบด้วย (1) **โมดูลอนุบาล (ช่วงวัย 3 - 6 ปี/ปฐมวัย)** กลไกหลักในการดำเนินงานโมดูลอนุบาล ได้แก่ พ่อแม่อาสา ผู้ปกครองอาสา หรือครูอาสา ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ผ่านกระบวนการเล่น ชวนคุย ชวนคิด ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และทักษะทางสังคมให้กับเด็ก (2) **โมดูลภาษาไทย** โดยการใช้กลไกอาสาสมัครครูเกษียณที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในการสอนภาษาไทย และมีความมุ่งประสงค์จะทำประโยชน์เพื่อสังคม มาช่วยแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น และจบไม่ตรงกับวิชาที่สอน โดยมีอาสาสมัครครูเกษียณทั้งหมด 4 ท่าน (3) **โมดูลทักษะอาชีพ: เลี้ยงปลาตะเพียน** ดำเนินการที่โรงเรียนวัดชัยใหญ่ ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) จำนวน 23 คน ซึ่งมีปราชญ์ชาวบ้านสอนเลี้ยงปลาตะเพียน และอาสาสมัครการศึกษาเสริมเรื่องการเรียนรู้ฝึกทักษะทางวิทยาศาสตร์ และการจดบันทึกข้อมูล และเมื่อปลาโตเต็มวัยจะนำมา

แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่อไป (4) โมดูลทักษะอาชีพ: เลี้ยงชันโรง โดยมีอาสาสมัครเชี่ยวชาญเป็นผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการที่โรงเรียนบ้านลำพระซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาส มีกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 14 คน ซึ่งเป็นเด็กยากจนและยากจนพิเศษตามเกณฑ์ของ กสศ. จำนวน 12 คน และรายได้จากการเลี้ยงชันโรงจะให้เด็กออมเงินไว้เพื่อใช้ในการเรียนต่อ

- การติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมต่อการทำงานของอาสาสมัครการศึกษาหมู่บ้าน มีองค์ประกอบ การติดตามและประเมินผลหลัก 4 ด้าน คือ (1) แนวทางพัฒนากระบวนการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมต่อการทำงานของอาสาสมัครการศึกษาหมู่บ้าน (อศม.) เพื่อหนุนเสริมคณะวิจัยปฏิบัติการ โดยสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดการพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผลจากภาคีหุ้นส่วนพร้อมกัน (2) อาสาสมัครการศึกษาหมู่บ้าน (อศม.) โดยพิจารณาจาก (2.1) กระบวนการคัดเลือก อศม. มีเกณฑ์การคัดเลือกโดยพิจารณาจากผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก เนื่องจากรู้จักพื้นที่และสามารถปฏิบัติงานได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นผู้ที่มีทักษะ เข้าใจงานด้านการศึกษา การถ่ายทอดความรู้ การทำงานกับชุมชน และใช้คอมพิวเตอร์ได้ดี (2.2) สมรรถนะของ อศม. คือ ประเมินและติดตามความก้าวหน้าการเรียนรู้ของชุมชน จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนเรื่องการเรียนรู้ (2.3) การพัฒนาศักยภาพ อศม. โดยพิจารณาจากประเด็นหลักในการติดตามประเมินผล คือ การเสริมพลังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการทำงาน และติดตามการบรรลุตัวชี้วัดโดยใช้กระบวนการถอดบทเรียน (3) โมดูลการเรียนรู้ การออกแบบโมดูลเป็นการวางแผนการทำงานและร่วมกันออกแบบของคณะวิจัยทั้งชุดโครงการ โดยกำหนดโมดูลการเรียนรู้เป็นกรอบไว้ มีเนื้อหาทางวิชาการเป็นหลัก และให้มีโมดูลด้านสุขภาวะในทุกโรงเรียน ส่วนโมดูลอื่นสามารถเลือกให้เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียนหรือชุมชน และ (4) พัฒนาการการเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน โดยใช้การแจกลูกสกดคำ โดยมีสื่อการสอนที่โรงเรียนสนับสนุน และสื่อจากโครงการวิจัย

ภาพที่ 44 กลไกการขับเคลื่อนงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา อำเภोजอมบึง-สวนผึ้ง-บ้านคา จังหวัดราชบุรี

นักจัดการรายขาด สร้างสรรค์วิธีชุมชน

"นักจัดการรายขาด สร้างสรรค์วิธีชุมชน" (Beach manager creative for life) คือ โจทย์ที่ชุมชนเกาะบ้านคู้ซึ่งอยู่ทางฝั่งใต้ของเกาะสุมาตรา มีชาวบ้านประมาณ 100 คน กระจายตัวอยู่ตามเกาะและรอบเกาะ การให้บริการแก่ชาวบ้านเป็นเรื่องยาก ซึ่งชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ของ อบต.บ้านคู้ได้ร่วมกันคิดค้นวิธีชุมชน ซึ่งช่วยกันคิดค้นและดำเนินการตามวิธีชุมชนนี้จนประสบความสำเร็จ สามารถช่วยเหลือชีวิตของชาวบ้านและสัตว์ในท้องถิ่นได้ทั้งนี้ ครอบคลุม 4 ด้านของ ชุมชน ได้แก่ 1. การดูแลสุขภาพ 2. การศึกษา 3. การเกษตร 4. การท่องเที่ยว

ลำดับที่	เนื้อหา	เนื้อหา
ขั้นที่ 1 ขั้นต้น (2ชม)		
1	ความรู้เกี่ยวกับบริการ (ค.ส. การปลูกต้นไม้ ชุมชน บ้านคู้)	I
2	ความรู้เกี่ยวกับบริการ (ค.ส. การปลูกต้นไม้ ชุมชน บ้านคู้)	
3	ความรู้เกี่ยวกับบริการ (ค.ส. การปลูกต้นไม้ ชุมชน บ้านคู้)	
4	ความรู้เกี่ยวกับบริการ (ค.ส. การปลูกต้นไม้ ชุมชน บ้านคู้)	
ขั้นที่ 2 ขั้นต้น (2ชม)		
5	โครงการสุขภาพ (โครงการสุขภาพ ชุมชน บ้านคู้)	
6	โครงการสุขภาพ (โครงการสุขภาพ ชุมชน บ้านคู้)	
7	โครงการสุขภาพ (โครงการสุขภาพ ชุมชน บ้านคู้)	

ภาพที่ 46 การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย และการติดตามและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรม

- นอกจากนี้แล้วยังเกิดรูปธรรมผลลัพธ์สำคัญในระดับพื้นที่ อาทิ **จังหวัดระยอง** ในสถานศึกษานำร่อง ได้มีการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ แนวทางการบริหารบุคลากรในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และจัดทำข้อเสนอปลดล็อกทางการศึกษาได้อย่างน่าสนใจ คือ การพัฒนาระบบหลักสูตรการศึกษาฐานสมรรถนะ ที่ได้ผลักดันต่อเนื่องมาหลายปี โดยหลักสูตรใหม่นี้จะนำสู่การปฏิบัติและใช้จริงในปีการศึกษา 2565 ถือเป็น การปรับปรุงครั้งใหญ่หลังจากไม่ได้ปรับมานานตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ **จังหวัดศรีสะเกษ** ได้ขับเคลื่อนให้สถาบันผลิตครูในพื้นที่ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน พัฒนาระบบการผลิตครูที่สอดคล้องกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ปรับเปลี่ยนหลักสูตรสู่การเน้นการสร้างสมรรถนะผู้เรียนมากกว่าเน้นความรู้ **จังหวัดสตูล** มีการนำเอาหลักสูตรโครงงานฐานวิจัยเข้ามาสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม และทักษะทางการสื่อสารซึ่งสามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ขณะเดียวกันในมิติของผู้สอนได้จัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ **จังหวัดชายแดนภาคใต้** ได้มีการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก และชุมชนการเรียนรู้ (PLC) โดยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการบ้านวิทยาศาสตร์น้อย และแบบโครงงานฐานวิจัย ในสถานศึกษานำร่อง โดยได้มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับเขตพื้นที่ทางการศึกษาทั้ง 3 จังหวัด (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนสะท้อนออกมาทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสุขในการเรียนรู้ ขณะที่ครูและผู้บริหารในสถานศึกษานำร่องเองมีการนำกระบวนการ PLC ไปขับเคลื่อนต่อจากระดับรายวิชาไปสู่กระบวนการทั้งโรงเรียน

กล่าวโดยสรุป

การดำเนินงานของหน่วย บพท. ครอบคลุมความต้องการในทุกระดับอย่างครบถ้วน ทั้งในมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ผ่านการส่งเสริมให้เกิดชุมชนนวัตกรรม เพื่อเรียนรู้ ปรับตัว นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน และขยายผลไปยังพื้นที่อื่น การส่งเสริมมหาวิทยาลัยพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างผู้ประกอบการท้องถิ่นผ่านทุนทรัพยากรท้องถิ่น ด้วยชุดความรู้และเครื่องมือการยกระดับขีดความสามารถให้กับผู้ประกอบการ รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากบนฐานทุนด้านศิลปวัฒนธรรม มิติการแก้ปัญหาความยากจนเบ็ดเสร็จแม่นยำ เพื่อช่วยให้คนจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีทักษะในการประกอบอาชีพที่สามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ และมีมิติการพัฒนาเมืองและกลไกการเติบโตใหม่ เพื่อการกระจายศูนย์กลางความเจริญและเศรษฐกิจของประเทศไปยังภูมิภาคต่าง ๆ

ผลผลิตของงานนอกจากจะเพิ่มความสามารถของชุมชนในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองแล้วยังเกิดเป็นความรู้และกระบวนการพัฒนาใหม่ให้แก่ภาคเอกชนและราชการในท้องถิ่น เพื่อใช้ในการดำเนินงานในอนาคต เกิดผลเป็นรูปธรรม มีโครงการและกิจกรรมกระจายไปครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งประเทศ ก่อเกิดมิติใหม่ ของกระบวนการพัฒนาบนพื้นฐานงานวิชาการ วิจัย และนวัตกรรม ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยมีชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้องเป็นศูนย์กลาง เพื่อผลักดันให้เกิดคุณภาพของการพัฒนาทั้งคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมตลอดจนสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นทรัพย์สินทางภูมิปัญญาที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับส่งต่อไปสู่คนในรุ่นต่อไป

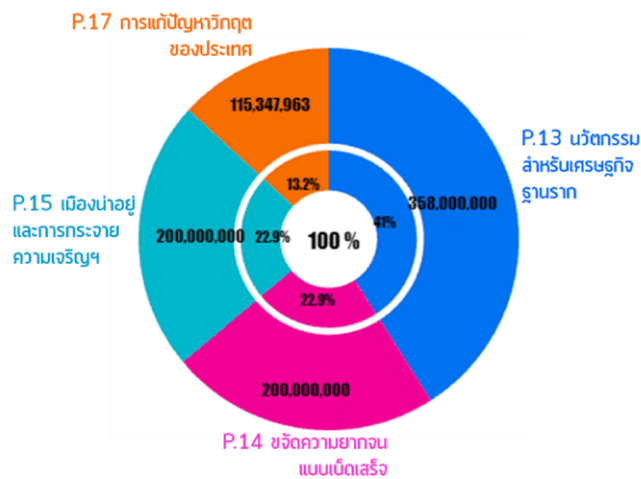
สรุปการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ 2564

การดำเนินงานภายใต้แพลตฟอร์มที่ 4 การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ หน่วย บพท. มุ่งหวังสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ผ่านกระบวนการวิจัยและนวัตกรรม โดยมีกระบวนการทำงานร่วมกับระบบภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนากลไกและคนในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการบริหารจัดการทุนที่สำคัญ ดังนี้

ประสิทธิภาพจากการบริหารจัดการงบประมาณ

ปีงบประมาณ 2564 หน่วย บพท. ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน ววน.) จำนวน 860,347,963 บาท และมีงบประมาณขอโอนย้ายมาจากปีงบประมาณ 2563 จำนวน 13,000,000 บาท รวมงบประมาณที่บริหารจัดการทั้งหมด 873,347,963 บาท ซึ่งสามารถจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมได้ครบร้อยละ 100 รวมทั้งสิ้น 160 ชุดโครงการวิจัย โดยมีหน่วยงานที่ได้รับทุน 83 แห่ง (ภาพที่ 47 - 49)

ภาพที่ 47 ผลการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมจำแนกตามโปรแกรม

แผนงานริเริ่มสำคัญ	งปม.จัดสรรจากกองทุน (บาท)	งปม.ที่ออกสัญญาแล้ว (บาท)	% การออกสัญญาเทียบงบจัดสรร
1. แผนงานขจัดปัญหาความยากจนฯ	200,000,000	192,100,000	96.05
2. แผนงานการพัฒนาเมือง	155,000,000	170,102,200	109.74
3. แผนงานมหาวิทยาลัยพัฒนาพื้นที่ (กรอบ LE)	145,000,000	105,207,628	72.56
4. แผนงานการแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ	115,347,963	120,000,000	104.03
5. แผนงานชุมชนนวัตกรรม	110,000,000	108,438,135	98.58
6. แผนงานมหาวิทยาลัยพัฒนาพื้นที่ (กรอบทุนวัฒนธรรม)	90,000,000	117,000,000	130.00
7. แผนงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	45,000,000	47,500,000	105.56
8. งบประมาณโอนย้ายจากกองทุนปี 2563	13,000,000	13,000,000	100.00
รวมงบประมาณทั้งสิ้น	873,347,963	873,347,963	100%

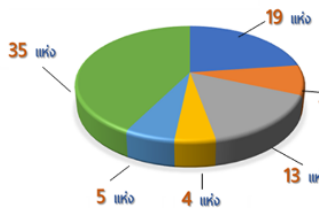
ภาพที่ 48 ผลการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมจำแนกตามแผนงาน

สรุปผลการสนับสนุนทุนปี 2564 แยกตามประเภทมหาวิทยาลัย โปรแกรมและแผนงาน

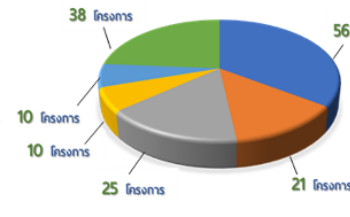
หน่วยงาน/สถาบัน/
มหาวิทยาลัย
ที่ได้รับจัดสรรทุนวิจัย

83 แห่ง

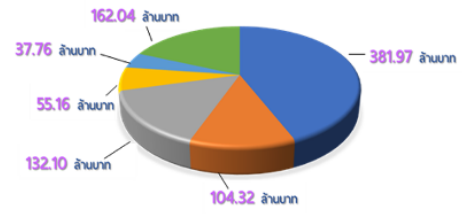
โครงการ
ที่ได้รับจัดสรรทุนวิจัย

160 โครงการ

งบประมาณ
ที่ได้รับจัดสรรทุนวิจัย

873.35 ล้านบาท

■ มหาวิทยาลัยในกำกับ ■ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (มทร.) ■ มหาวิทยาลัยราชภัฏ (มรภ.)
■ มหาวิทยาลัยของรัฐ ■ มหาวิทยาลัยเอกชน ■ หน่วยงานอื่นๆ (หน่วยงานภาครัฐอื่นๆ สมาคม มูลนิธิ บริษัทเอกชน)

ภาพที่ 49 ผลการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมจำแนกตามประเภทของมหาวิทยาลัยและหน่วยงาน

ด้านการเบิกจ่าย หน่วย บพท. เบิกจ่ายงบประมาณสนับสนุนทุนวิจัย จำนวน 723,065,714.59 บาท คิดเป็นร้อยละ 82.79 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรปี 2564 โดยจำแนกเป็น 1) งบประมาณผูกพันสัญญาปี 2563 จำนวน 182,322,763.39 บาท 2) งบประมาณเบิกจ่ายตามสัญญาโครงการใหม่ปี 2564 จำนวน 540,742,951.20 บาท ดังข้อมูลการเบิกจ่าย ภาพที่ 50

แผนงานริเริ่มสำคัญ	งบม.จัดสรรจาก กองทุน (บาท)	จ่ายจริง งบบุคลากรปี 63 (บาท)	จ่ายจริง งบสัญญาใหม่ ปี 64 (บาท)	รวมจ่ายจริงปี 64 ณ 30 ก.ย. 64 (บาท)	% การเบิกจ่าย เทียบกับแผน
1. แผนงานจัดปัญหาความยากจนฯ	200,000,000	48,025,755	116,625,633	164,651,388	82.33
2. แผนงานการพัฒนาเมือง	155,000,000	930,400	103,374,662	104,305,062	67.29
3. แผนงานมหาวิทยาลัยพัฒนาพื้นที่ (กรอบ LE)	145,000,000	3,780,800	61,767,10	65,547,90	45.21
4. แผนงานการแก้ปัญหาวิกฤต ของประเทศ	115,347,963	24,021,250	73,322,220	97,343,470	84.39
5. แผนงานชุมชนนวัตกรรม	110,000,000	66,416,935	59,192,908	125,609,843	114.19
6. แผนงานมหาวิทยาลัยพัฒนาพื้นที่ (กรอบทุนวัฒนธรรม)	90,000,000	9,420,000	86,270,446	95,690,446	106.32
7. แผนงานฟื้นฟูนวัตกรรมการศึกษา	45,000,000	29,727,623	29,864,582	59,592,205	132.43
8. งบประมาณโอนย้ายจากกองทุน ปี 2563	13,000,000	0	10,325,400	10,325,400	79.43
รวมงบประมาณทั้งสิ้น	873,347,963	182,322,763.39	540,742,951.20	723,065,714.59	82.79%

ภาพที่ 50 การเบิกจ่ายงบประมาณสนับสนุนทุนวิจัยปีงบประมาณ 2564

ประสิทธิผลจากสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรม

หน่วย บพท. มีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในเชิงนโยบาย เชิงวิชาการ รวมทั้งผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ครอบคลุมหน่วยงานภายใน กระทรวง อว. รวมทั้งหน่วยงานภายนอกกระทรวง อว. อาทิ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กระทรวงมหาดไทย ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (สศป.) - ธนาคารแห่งประเทศไทย หน่วยงานภาคประชาสังคม มูลนิธิและสมาคม สถาบันพัฒนาเมืองและนโยบายสาธารณะ (City Transformation and Public Policy Institute: CTPI) สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย สมาคมนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์สถิติการสนับสนุนทุนในปีงบประมาณ 2563-2564 ของหน่วย บพท. พบว่า มีสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับการสนับสนุนทุน 104 หน่วยงาน โดยจำแนกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน 62 แห่ง 2) สถาบันวิจัย 3 แห่ง 3) หน่วยงานรัฐอื่น ๆ 8 แห่ง 4) หน่วยงานภาคเอกชน 10 แห่ง และ 5) หน่วยงานภาคประชาสังคม 21 แห่ง รายละเอียด (ภาพที่ 51-52)

ภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วย บพท.

เชิงวิชาการ

- หน่วยงานรับทุน (ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก LE จังหวัดน่าน) วว. TISTR
- หน่วยงานรับทุน (ชุมชนนวัตกรรม พุงกุลาห้องใต้ (นโยบาย รมต. อว.)
- เครือข่ายสมาคมศิลปินและการออกแบบแห่งประเทศไทย 30 แห่ง
- หน่วยงานรับทุนสถาบันอุดมศึกษา 62 แห่ง

เชิงนโยบาย

- Univ. as A Market Place
- โครงการสร้างต้นแบบแนวทางลดความเหลื่อมล้ำด้วยนวัตกรรมภาครัฐ ถอดบทเรียนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ภายใต้โครงการ THIPA สอวช. - ป.ย.ป.
- ร่วมจัดทำ (ร่าง) แผน ววน. 66-70 และผลักดัน FS การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและ Inclusiveness
- จัดทำโครงการ "ขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน" เลย์ล้ำปาง P14 P17 (นโยบาย รมว.อว.)
- หลักสูตร RDI-MAC ร่วมกับคลังสมอง
- การร่วมพัฒนาการบริหารจัดการองค์กร และระบบ ววน.

ภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วย บพท.

หน่วยงานภายนอก กระทรวง อว. อาทิ

- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.)
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) (MOU)
- กระทรวงมหาดไทย (MOU)
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) (MOU)
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) (MOU)
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (สศป.) - ธนาคารแห่งประเทศไทย (MOU)
- หน่วยงานภาคประชาสังคม มูลนิธิและสมาคม (หน่วยงานรับทุน)

(เชิงนโยบาย/วิชาการ)
 โดยยึดโครงการ Smart Farmer

เชิงนโยบาย/ผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย - PPPConnex, SLF

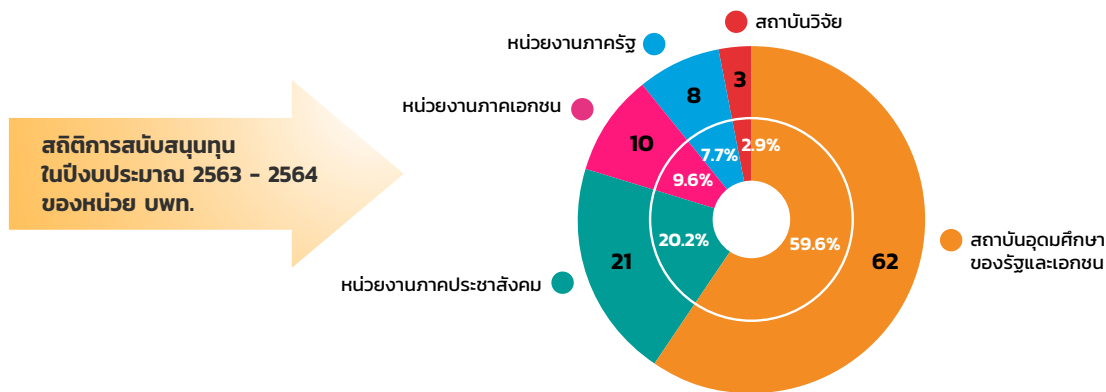

สถาบันพัฒนาเมืองและนโยบายสาธารณะ (City Transformation and Public Policy Institute; CTPI) พลิกต้นสร้างนิกจัดการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (Change Agent)

ภาพที่ 51 ภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วย บพท.

ปีงบประมาณ	งบประมาณที่ได้รับ การจัดสรร (บาท)	งบประมาณที่หน่วยงาน เสนอขอรับทุน (บาท)	จำนวนโครงการที่ ยื่นเสนอขอรับทุน	จำนวนโครงการ ที่ได้รับทุน	% ที่ผ่านการ พิจารณา
1. 2564	873,347,963	2,784,941,807	729	160	21.95
2. 2563	651,213,200	3,570,964,615	543	88	16.21
รวมทั้งสิ้น	1,524,561,163	6,355,906,422	1,272	248	19.50%

ภาพที่ 52 ข้อมูลภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่รับทุนหน่วย บพท.

สรุปผลที่เกิดขึ้นจากดำเนินงาน

1) การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากผ่านการพัฒนาผู้ประกอบการชุมชนจากทุนทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้มอบนโยบายให้หน่วย บพท. ขับเคลื่อนทั้งประเทศ ก่อเกิดพื้นที่วัฒนธรรม 74 พื้นที่ทั่วประเทศ มีการพัฒนาผู้ประกอบการเชิงวัฒนธรรมอย่างน้อย 6,000 ราย สร้างรายได้กว่า 135 ล้านบาท

2) การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากผ่านการพัฒนาผู้ประกอบการชุมชนจากทุนทรัพยากรท้องถิ่น รวม 995 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและการจ้างงานในพื้นที่ โดยหน่วย บพท. อยู่ระหว่างการถอดองค์ความรู้ ชุดเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อนำไปขยายผลทั่วประเทศ อาทิ เครื่องมือการประเมินสภาพคล่องของธุรกิจ โดยคาดหวังให้เกิดการเพิ่มรายได้ของกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ร้อยละ 10

3) การพัฒนาชุมชนนวัตกรรมอย่างยั่งยืน ขับเคลื่อนในพื้นที่ 546 ตำบล 48 จังหวัด เกิดการสร้างนวัตกรรมชาวบ้าน 2,755 คน ที่สามารถนำนวัตกรรมพร้อมใช้/เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้และขยายผลในการสร้างเศรษฐกิจฐานราก คุณภาพชีวิต ผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงสามารถขยายผลให้กับชุมชนรอบข้างและส่งต่อไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้เชื่อมโยงกับการพัฒนาแผนตำบลท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการลงทุนภาครัฐที่ตรงเป้าในชุมชน

4) การขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ในพื้นที่นำร่อง 20 จังหวัด ที่ได้ศึกษาโมเดลการแก้ไขปัญหาคความยากจนจากประเทศจีนและนำมาปรับใช้เริ่มจากการตั้งคำถาม 3 คำถาม คนจนอยู่ที่ไหน จนด้วยสาเหตุอะไร และจะออกแบบความช่วยเหลือคนจนเหล่านั้นได้อย่างไร จนนำมาสู่การพัฒนาระบบข้อมูลคนจนและครัวเรือนยากจน ระบบการวิเคราะห์ออกแบบความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนกระทรวง อว. PPP Connex ซึ่งได้จากการสำรวจข้อมูลแบบบูรณาการ พบคนจนจำนวน 170,241 ครัวเรือน หรือ 778,158 คน เพิ่มจากตัวค่าเป้าหมายในระบบฐานข้อมูล Thai Poverty Map (TP MAP) ที่ระบุไว้ 242,214 คน จากนั้นได้ส่งต่อเข้าสู่ระบบช่วยเหลือสงเคราะห์ในระดับพื้นที่ และระดับส่วนกลางที่ได้ทำความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และสถาบันวิจัยเศรษฐกิจ

ป่วย อีพีอาร์ (สศป.) - ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อบูรณาการข้อมูลคนจนและครัวเรือนยากจน ส่งต่อความช่วยเหลือระดับหน่วยงาน และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รวมทั้งได้พัฒนาและสร้างโมเดลแก้นระดับพื้นที่แล้วจำนวน 16 โมเดล และคาดว่าจะได้โมเดลแก้นเพิ่มอีก 20 โมเดล โดยความร่วมมือกับกลไกชุมชนและภาครัฐ เกิดเป็นแพลตฟอร์มการแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัด เพื่อส่งต่อและขยายผลกับแผนจังหวัดและโครงการภาครัฐในจังหวัดต่อไป สรุปรายรวมปัจจุบันมีคนจนที่ได้รับความช่วยเหลือแล้วทั้งสิ้น 15,696 ครัวเรือน คิดเป็นงบประมาณรวมกว่า 200 ล้านบาท (ภาพที่ 53-54)

5) การพัฒนาเมืองน่าอยู่และการกระจายศูนย์กลางความเจริญ ดำเนินการใน 51 พื้นที่ ร่วมกับบริษัทพัฒนาเมือง 19 บริษัท รวมทั้งภาคเอกชน เกิดกลไกในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ จำนวน 61 กลไก องค์ความรู้หรือต้นแบบในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ จำนวน 16 ชุดความรู้ เกิดรูปธรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาระดับเมือง อาทิ เมืองแห่งการเรียนรู้พะเยา ระบบรถขนส่งสาธารณะเชื่อมต่อเส้นทางวัฒนธรรมเมืองเลย ในขณะที่การจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะสนับสนุนให้เกิดกลไกการบริหารการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม และช่วยปลดล็อกข้อจำกัดของการจัดการศึกษาที่ผ่านมา

ระบบส่งต่อความช่วยเหลือระดับส่วนกลางและพื้นที่

ระบบส่งต่อความช่วยเหลือระดับส่วนกลาง

การส่งต่อความช่วยเหลือที่อยู่บน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.)
ในการส่งต่อความช่วยเหลือสู่โครงการบ้านพอช. 1000
ในพื้นที่ จำนวน **10,093** ครัวเรือน

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
เพื่อสนับสนุนความช่วยเหลือด้านการศึกษา จำนวน **97,745** คน

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (สศป.)-ธนาคารแห่งประเทศไทย
เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือด้านการศึกษา จำนวน **97,042** ครัวเรือน หรือ **451,444** คน

มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือครอบครัวที่ประสบปัญหา
ด้านสุขภาพ จำนวน **1,327** คน

การส่งต่อที่ได้รับความช่วยเหลือไปแล้ว

มีคนจนได้รับความช่วยเหลือไปแล้ว 5,454 ครัวเรือน (พอช. 744 ครัวเรือน พช. 149 ครัวเรือน พทอ. 3,439 ครัวเรือน ออว. 1,016 ครัวเรือน พส. 84 ครัวเรือน กสศ. 22 ราย) คิดเป็นงบประมาณทั้งสิ้น **21,062,000** บาท และอยู่ในแผนโครงการบ้านพอช. **9,877 ครัวเรือน** (ข้อมูล ณ วันที่ 28 ตุลาคม 64) คิดเป็นงบประมาณ **177,786,000** บาท (จากฐานคำนวณความช่วยเหลือการสร้างบ้านหลังละ 18,000 บาท)

รวมคนจนที่ได้รับความช่วยเหลือทั้งสิ้น 15,331 ครัวเรือน คิดเป็นงบประมาณรวมทั้งสิ้น 198,848,000 บาท

(ข้อมูล ณ วันที่ 7 ม.ค. 2565)

ภาพที่ 53 การส่งต่อความช่วยเหลือระดับส่วนกลาง

ระบบส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่

**การส่งต่อข้อมูลกับ พอช. เพื่อช่วยเหลือและปรับปรุงบ้าน
จ.มุกดาหาร โดยวิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร**

**โครงการ “บ้านธรรมรวมใจ” จ. สุรินทร์
โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**

ภาพที่ 54 การส่งต่อความช่วยเหลือระดับพื้นที่

นอกจากนั้นแล้วยังมีผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

1) ผลักดันจนทำให้แผนยุทธศาสตร์ อววน. ฉบับใหม่ปี 2566 - 2570 มีจุดมุ่งเน้นเชิงนโยบายที่สำคัญเพิ่มเติม และได้รับการบรรจุเป็น 2 แผนงานสำคัญตามจุดมุ่งเน้นของนโยบาย (Flagship) ด้านขีดความสามารถ และสร้างเศรษฐกิจฐานราก โดยมีหน่วย บพท. รับผิดชอบเป็นเจ้าภาพหลัก (ภาพที่ 55)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 (S2) การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

แผนงาน (Plan: P) ภายใต้ยุทธศาสตร์ (S) ที่ 2	
แผนงานสำคัญตามจุดมุ่งเน้นของนโยบาย (Flagship : F)	แผนงานย่อย (N) ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2
P9 (S2) พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	
F8 (S2P9) พัฒนาผู้สูงอายุในภาคชนบทและเมืองให้มีศักยภาพ ในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ สังคม	N12 (S2P9) พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัย แรงงานในภาคชนบทและเมือง เข้าสู่การเป็นผู้สูง วัย N13 (S2P9) ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคม เพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย
P10 (S2) ยกระดับความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศให้พร้อมรับโรคระบาดระดับชาติและโรคอุบัติใหม่	
	N14 (S2P10) พัฒนาระบบบริการเพื่อยกระดับความมั่นคงทาง สุขภาพ N15 (S2P10) พัฒนาระบบสุขภาพในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน ด้านสุขภาพและภัยสุขภาพ N16 (S2P10) พัฒนาความเป็นธรรมในระบบสุขภาพ
P11(S2) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการเพิ่มโอกาส และยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่	
F9 (S2P11) ขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ โดยการ เพิ่มโอกาสและลดช่องว่างของการเข้าถึงการ พัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ เทคโนโลยีและ นวัตกรรม	N17 (S2P11) ยกระดับการเกษตรแบบ Smart Farming ที่ ครอบคลุมใช้คุณค่าสำหรับเกษตรกรยากจนใน ชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
F10 (S2P11) เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ให้พึ่งพาตนเองได้และมีการกระจายรายได้สู่ชุมชน/ ท้องถิ่นมากขึ้น	

ภาพที่ 55 การผลักดันให้เกิดแผนงานริเริ่มสำคัญ BRRU ในแผน อววน.

2) นโยบายด้านการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่ (1) สร้างและขับเคลื่อนนโยบาย มหาวิทยาลัยเป็นตลาดร่วมกับสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) จนเป็นนโยบายของกระทรวง อว. โดย รมว.อว. เพื่อผลักดันให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน พื้นที่ โดยกลไก “มหาวิทยาลัยเป็นตลาด” สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่สามารถสร้าง รายได้ (ภาพที่ 56) (2) ขับเคลื่อนพื้นที่วัฒนธรรมรวม 74 พื้นที่ทั่วประเทศ โดยใช้แนวคิด “วัฒนธรรมสร้างชาติ” ซึ่งใช้ฐานทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม ได้แก่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ และ สภาพแวดล้อม มายกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสำนักท้องถิ่นด้วยการพัฒนาย่านสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม (3) โครงการเมืองพุทธเลโลกปัตตานี ภายใต้การสนับสนุนร่วมกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งมีการคิดค้นการเพาะพันธุ์ลูกปูทะเลสำเร็จเป็นครั้งแรก จนเกิดเป็นอาชีพใหม่ให้แก่ชาวปัตตานีที่ สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้อย่างมั่นคง ผลจากการดำเนินงานนี้ได้มีการนำไปขยายผลต่อยอดในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ขณะนี้อยู่ระหว่างการขับเคลื่อนด้านนโยบายต่อไป (ภาพที่ 57)

ภาพที่ 56 แลกสนโยบายของกระทรวง อว. เพื่อผลักดันให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนพื้นที่ โดยกลไกมหาวิทยาลัยเป็นตลาด

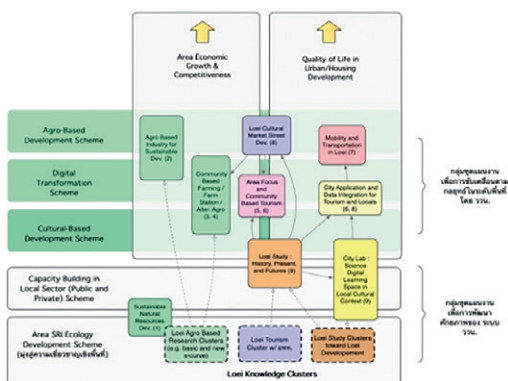
ภาพที่ 57 การลงพื้นที่เยี่ยมชมโครงการเมืองปูทะเลโลกปัตตานี โดยนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

3) นโยบายด้านการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ ได้ขับเคลื่อนงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยการค้นหา สอบทาน วิเคราะห์ปัญหาและฐานทุนคนจนทุกมิตินำมาสู่การแก้ปัญหาอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำโดยบูรณาการความร่วมมือทั้งระดับส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวง พม. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ศอ.บต. กสศ. และระดับพื้นที่ ได้แก่ สถาบันวิชาการ ศพพ.จ. อปท. สภาองค์กรชุมชนตลอดจนภาคประชาสังคม จนเป็นที่ยอมรับและเป็นที่มาของการประกาศเป็นนโยบายการจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำของรัฐบาล “1 ข้าราชการ 1 คริวเรือนยากจน” (ภาพที่ 58)

ภาพที่ 58 การขับเคลื่อนด้านนโยบายร่วมกับ ศอ.บต.

4) นโยบายด้านการพัฒนาเมืองน่าอยู่และเมืองแห่งการเรียนรู้ สร้างยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพื้นที่ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) เพื่อเป็นแพลตฟอร์มงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ของกระทรวง อว. นำร่องในจังหวัดเลยและจังหวัดลำปาง ตามนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกันของรัฐบาล (ภาพที่ 59-60) ซึ่งได้มีการสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมไปแล้ว โดยบางโครงการแม้ยังไม่เสร็จสิ้นก็ได้เกิดผลงานนำร่องเป็นนโยบายระดับพื้นที่แล้วเช่นกัน

การพัฒนากรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วย
วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม – จังหวัดเลย (ปี 2563-2565)

ภาพที่ 59 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่จังหวัดเลยและกิจกรรมเลยพอร์ม

ภาพที่ 60 กิจกรรมลำปางפורัม

ผลการดำเนินงานของหน่วย บพท. ดังกล่าวมานี้ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการจัดสรรทุนวิจัย และนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในการพัฒนากลไกการเชื่อมโยงการดำเนินงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่และส่วนกลาง การใช้ นวัตกรรมในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพื้นที่ ซึ่งถือเป็นนวัตกรรมทางสังคมที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็ง ให้กับประเทศได้อย่างยั่งยืน

การดำเนินงาน ในปี 2565

หน่วย บพท. ยังคงสานต่อการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาให้เกิดความต่อเนื่อง เพื่อตบทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของ รมว.อว. และคณะกรรมการบริหารหน่วย บพท. จึงได้วางยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน 4 ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่

ยุทธศาสตร์การแก้ไขความยากจนระดับพื้นที่ใน 20 จังหวัดเป้าหมาย มุ่งสร้างพื้นที่ต้นแบบ เพื่อนำไปขยายผลต่อได้

- แผนงานการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคนจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ

ยุทธศาสตร์การยกระดับเศรษฐกิจฐานรากผ่านผู้ประกอบการในพื้นที่ (Local Enterprises) บนฐานทุนทรัพยากรท้องถิ่น และการสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วยทุนทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน พื้นที่ มีการสร้างงานอาชีพ และสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

- แผนงานชุมชนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- แผนงานการพัฒนาพื้นที่ด้วยองค์ความรู้จากงานวิจัย
- แผนงานตัวแบบเชิงธุรกิจเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤตด้านเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองน่าอยู่ เพื่อเกิดการกระจายขีดความเจริญไปยังภูมิภาคต่าง ๆ สอดรับกับเป้าหมายตามแผนแม่บทชาติ เรื่องการพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่ อัจฉริยะ:

- แผนงานการพัฒนาเมืองและกลไกการเติบโตใหม่
- แผนงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ยุทธศาสตร์การเสริมพลังเพื่อยกระดับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐในพื้นที่

- แผนงานการยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่กลไกพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำ

รายงานการเงิน ในปีงบประมาณ 2564

ธรรมนิติ
DHARMNITI

บริษัท สอบบัญชีธรรมนิติ จำกัด
178 อาคารธรรมนิติ ชั้น 6-7 ซอยเพิ่มทรัพย์
(ประชาชีวิน 20) ถนนประชาชีวิน แขวงบางซื่อ
เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
DHARMNITI AUDITING CO., LTD.
178 Dharmniti Building, 6th-7th Floor, Soi
Permsap (Prachachuen 20), Prachachuen
Road, Bangsue, Bangkok 10800
Telephone : (66) 0-2596-0500
Facsimile : (66) 0-2596-0560
www.dharmniti.co.th

รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

เสนอ คณะกรรมการอำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

ความเห็น

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบรายงานการเงินของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงินและงบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์/ส่วนทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันและหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

ข้าพเจ้าเห็นว่า รายงานการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

เกณฑ์ในการแสดงความเห็น

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามตรวจสอบเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินและมาตรฐานการสอบบัญชี ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในวรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบรายงานการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความเป็นอิสระจากหน่วยงานตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินที่กำหนดโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและข้อกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบรายงานการเงิน และข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามความรับผิดชอบด้านจรรยาบรรณอื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดินและข้อกำหนดจรรยาบรรณเหล่านี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

ข้อมูลอื่น

ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบต่อข้อมูลอื่น ข้อมูลอื่นประกอบด้วยข้อมูลซึ่งรวมอยู่ในรายงานประจำปี แต่ไม่รวมถึงรายงานการเงินและรายงานของผู้สอบบัญชีที่อยู่ในรายงานนั้น ซึ่งคาดว่ารายงานประจำปีจะถูกจัดเตรียมให้ข้าพเจ้าภายหลังวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีนี้

ความเห็นของข้าพเจ้าต่อรายงานการเงินไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลอื่นและข้าพเจ้าไม่ได้ให้ความเชื่อมั่นต่อข้อมูลอื่น

ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการตรวจสอบรายงานการเงินคือ การอ่านและพิจารณาว่าข้อมูลอื่นมีความขัดแย้งที่มีสาระสำคัญกับรายงานการเงินหรือกับความรู้ที่ได้รับจากการตรวจสอบของข้าพเจ้า หรือปรากฏว่า ข้อมูลอื่นมีการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่

เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านรายงานประจำปี หากข้าพเจ้าสรุปได้ว่าการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ข้าพเจ้าต้องสื่อสารเรื่องดังกล่าวกับผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลดำเนินการแก้ไขข้อมูลที่แสดงขัดต่อข้อเท็จจริง

ความรับผิดชอบของผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลต่อรายงานการเงิน

ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำและนำเสนอรายงานการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่ผู้บริหารพิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำรายงานการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ในการจัดทำรายงานการเงิน ผู้บริหารรับผิดชอบในการประเมินความสามารถของหน่วยงานในการดำเนินงานต่อเนื่อง เปิดเผยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต่อเนื่องตามความเหมาะสม และการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่อง เว้นแต่มีข้อกำหนดในกฎหมายหรือนโยบายรัฐบาลที่จะเลิกหน่วยงานหรือหยุดดำเนินงานหรือไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องต่อไปได้

ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลมีหน้าที่ในการกำกับดูแลกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงินของหน่วยงาน

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบรายงานการเงิน

การตรวจสอบของข้าพเจ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่ารายงานการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีซึ่งรวมความเห็นของข้าพเจ้าอยู่ด้วย ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลคือความเชื่อมั่นในระดับสูงแต่ไม่ได้เป็นการรับประกันว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินและมาตรฐานการสอบบัญชีจะสามารถตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่มีอยู่ได้เสมอไป ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดและถือว่ามีสาระสำคัญเมื่อคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลว่ารายการที่ขัดต่อข้อเท็จจริงแต่ละรายการหรือทุกรายการรวมกันจะมีผลต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้ใช้รายงานการเงินจากการใช้รายงานการเงินเหล่านี้

ในการตรวจสอบของข้าพเจ้าตามหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินและมาตรฐานการสอบบัญชี ข้าพเจ้าได้ใช้ดุลยพินิจและการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพตลอดการตรวจสอบ การปฏิบัติงานของข้าพเจ้ารวมถึง

- ระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในรายงานการเงินไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ออกแบบและปฏิบัติงานตามวิธีการตรวจสอบเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงเหล่านั้น และได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า ความเสี่ยงที่ไม่พบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งเป็นผลมาจากการทุจริตจะสูงกว่าความเสี่ยงที่เกิดจากข้อผิดพลาด เนื่องจากการทุจริตอาจเกี่ยวกับการสมรู้ร่วมคิด การปลอมแปลงเอกสารหลักฐาน การตั้งใจละเว้นการแสดงผล การแสดงผลที่ไม่ตรงตามข้อเท็จจริงหรือการแทรกแซงการควบคุมภายใน

- ทำความเข้าใจในระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อความมีประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของหน่วยงาน
- ประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่ผู้บริหารใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งจัดทำขึ้นโดยผู้บริหาร
- สรุปเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่องของผู้บริหารและจากหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับ สรุปว่ามีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่อาจเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถของหน่วยงานในการดำเนินงานต่อเนื่องหรือไม่ ถ้าข้าพเจ้าได้ข้อสรุปว่ามีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญ ข้าพเจ้าต้องกล่าวไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีของข้าพเจ้าโดยให้ข้อสังเกตถึงการเปิดเผยข้อมูลในรายงานการเงินที่เกี่ยวข้อง หรือถ้าการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไม่เพียงพอ ความเห็นของข้าพเจ้าจะเปลี่ยนแปลงไป ข้อสรุปของข้าพเจ้าขึ้นอยู่กับหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับจนถึงวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีของข้าพเจ้า อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคตอาจเป็นเหตุให้หน่วยงานต้องหยุดการดำเนินงานต่อเนื่อง
- ประเมินการนำเสนอโครงสร้างและเนื้อหาของรายงานการเงินโดยรวม รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลว่ารายงานการเงินแสดงรายการและเหตุการณ์ในรูปแบบที่ทำให้มีการนำเสนอข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควรหรือไม่

ข้าพเจ้าได้สื่อสารกับผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญ ซึ่งรวมถึงขอบเขตและช่วงเวลาของการตรวจสอบตามที่ได้วางแผนไว้ ประเด็นที่มีนัยสำคัญที่พบจากการตรวจสอบรวมถึงข้อบกพร่องที่มีนัยสำคัญในระบบการควบคุมภายในหากข้าพเจ้าได้พบในระหว่างการตรวจสอบของข้าพเจ้า

ผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงานสอบบัญชีและนำเสนอรายงานฉบับนี้คือ นางสาวธัญพร ตั้งธโนปจัย

(นางสาวธัญพร ตั้งธโนปจัย)

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทะเบียนเลขที่ 9169

บริษัท สอบบัญชีธรรมนิติ จำกัด

กรุงเทพมหานคร

วันที่ 30 ธันวาคม 2564

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบแสดงฐานะการเงิน
ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

สินทรัพย์	หมายเหตุ	บาท	
		ณ วันที่ 30	ณ วันที่ 30
		กันยายน 2564	กันยายน 2563
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	4	480,274,910.00	318,677,700.15
ลูกหนี้ระยะสั้น	5	-	142,534.00
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	6	557,355.69	224,550.15
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		480,832,265.69	319,044,784.30
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
อุปกรณ์ - สุทธิ	7	12,397.60	16,245.18
เงินมัดจำ		143,374.20	143,374.20
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น		155,771.80	159,619.38
รวมสินทรัพย์		480,988,037.49	319,204,403.68

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวรติมา เอื้อธรรมมาภิมุข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
 โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบแสดงฐานะการเงิน (ต่อ)

ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

หนี้สินและส่วนของทุน

หมายเหตุ	บาท	
	ณ วันที่ 30 กันยายน 2564	ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
หนี้สินหมุนเวียน		
เจ้าหนี้ระยะสั้น	8	9,954,399.61
รายได้เงินอุดหนุนรอรับรู้	9	427,834,229.67
เงินประกันตามสัญญา		13,200.00
รวมหนี้สินหมุนเวียน		437,801,829.28
รวมหนี้สิน		437,801,829.28
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม		43,186,208.21
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		43,186,208.21
รวมหนี้สินและสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน		480,988,037.49

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวรติมา เอื้อธรรมากิจ)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
 วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
 ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบแสดงการดำเนินงานทางการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

หมายเหตุ	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
รายได้		
รายได้จากเงินอุดหนุน	10 762,295,623.83	417,805,281.50
รายได้ดอกเบียร์รับ	1,601,336.21	572,029.80
รวมรายได้	763,896,960.04	418,377,311.30
ค่าใช้จ่าย		
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	11 12,499,959.28	5,159,252.17
ค่าตอบแทน	12 2,435,900.00	717,200.00
ค่าใช้จ่ายสอย	13 12,470,934.15	6,736,381.68
ค่าวัสดุ	157,172.02	1,669.20
ค่าสาธารณูปโภค	81,198.90	2,100.00
เงินทุนสนับสนุนโครงการ	14 717,014,151.83	381,805,281.50
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	15 3,847.58	3,014.82
รวมค่าใช้จ่าย	744,663,163.76	394,424,899.37
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	19,233,796.28	23,952,411.93

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวรติมา เอื้อธรรมาภิมุข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
งบแสดงการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

หมายเหตุ	บาท		
	ทุน	รายได้สูง กว่าค่าใช้จ่าย สะสม	รวมสินทรัพย์ สุทธิ/ส่วนทุน
ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์/ส่วนทุนสำหรับปี 2563	-	-	-
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2563	-	23,952,411.93	23,952,411.93
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์/ส่วนทุนสำหรับปี 2564	-	23,952,411.93	23,952,411.93
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสำหรับงวด ยอดคงเหลือ ณ วันที่ 30 กันยายน 2564	-	19,233,796.28	19,233,796.28
	-	43,186,208.21	43,186,208.21

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวรติมา เอื้อธรรมมาภิมุข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบกระแสเงินสด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
<u>กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน</u>		
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	19,233,796.28	23,952,411.93
ปรับกระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคา	3,847.58	3,014.82
ดอกเบี่ยรับ	(1,601,336.21)	(572,029.80)
กำไรจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์	17,636,307.65	23,383,396.95
สินทรัพย์ดำเนินงานลดลง (เพิ่มขึ้น)		
ลูกหนี้ระยะสั้น	142,534.00	(142,534.00)
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(113,121.18)	-
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	-	(143,374.20)
หนี้สินจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)		
เจ้าหนี้ระยะสั้น	(2,868,673.64)	12,823,073.25
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	145,418,511.17	282,428,918.50
เงินสดรับ (จ่าย) จากการดำเนินงาน	160,215,558.00	318,349,480.50
เงินสดรับจากดอกเบี่ย	1,381,651.85	347,479.65
เงินสดสุทธิได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมดำเนินงาน	161,597,209.85	318,696,960.15

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวรัตติมา เอื้อธรรมากิมุข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

งบกระแสเงินสด (ต่อ)
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
<u>กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน</u>		
เงินสดจ่ายเพื่อซื้ออุปกรณ์	-	(19,260.00)
เงินสดสุทธิได้มาจาก (ใช้ไปใน) กิจกรรมลงทุน	-	(19,260.00)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง)	161,597,209.85	318,677,700.15
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นปี	318,677,700.15	-
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันสิ้นปี	480,274,910.00	318,677,700.15

ขอรับรองว่าเป็นรายการอันถูกต้องและเป็นจริง

(นางสาวรติมา เอื้อธรรมากิมุข)

รองผู้อำนวยการสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

(นายกิตติ สัจจาวัฒนา)

ผู้อำนวยการหน่วยบริหารและจัดการทุน
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการเงินนี้

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
วันที่ 30 กันยายน 2564

1. ข้อมูลทั่วไป

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) จัดตั้งตามมติเห็นชอบของสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ในหลักการให้จัดตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนในด้านระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ให้หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) มีอิสระในการบริหารงาน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดสรรทุนวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายใหม่ ธุรกิจขนาดจ๋ว วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคมในระดับพื้นที่

สถานที่ตั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ตั้งอยู่ที่ 979/47 อาคารเอส.เอ็ม ทาวเวอร์ ชั้นที่ 20 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ต่อมาตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2564 ได้ย้ายสถานที่ตั้งเป็น 319 อาคารจัตุรัสจามจุรี ชั้นที่ 14 ถนนพญาไท แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2563 ได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน) ภายใต้การดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) จำนวน 905,629,435.00 บาท และ 700,213,200.00 บาท ตามลำดับ โดยแยกเป็นเงินอุดหนุน จำนวน 860,347,963.00 บาท และ 664,213,200.00 บาท ตามลำดับ และงบบริหารจัดการ จำนวน 45,281,472.00 บาท และ 36,000,000.00 บาท ตามลำดับ

2. เกณฑ์การจัดทำรายงานการเงิน

รายงานการเงินจัดทำขึ้นตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้ ซึ่งรวมถึงหลักการและนโยบายการบัญชีภาครัฐ มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ

นอกจากนี้ฝ่ายบริหารได้นำ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่องผลประโยชน์พนักงาน มาถือปฏิบัติซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชี 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) เป็นต้นไป

รายงานการเงินนี้จัดทำขึ้นโดยใช้เกณฑ์ราคาทุนเดิม เว้นแต่จะได้เปิดเผยเป็นอย่างอื่นในนโยบายบัญชี

๒

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)
วันที่ 30 กันยายน 2564

3. มาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐ

3.1 มาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน

ตามประกาศของกระทรวงการคลัง เรื่อง มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ได้แก้ไขหลักการและนโยบายการบัญชีภาครัฐ และมาตรฐานการบัญชีภาครัฐฉบับที่ 3 เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาด และเพิ่มเติม นโยบายการบัญชีภาครัฐ เรื่อง บัตรภาษี ในมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ พ.ศ. 2561 ซึ่งให้ถือปฏิบัติกับรายงานการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2563 เป็นต้นไป

มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ฉบับที่ 23 เรื่อง รายได้จากรายการไม่แลกเปลี่ยน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 ตุลาคม 2563 เป็นต้นไป อย่างไรก็ดี บพท. ได้นำมาตรฐานฉบับนี้มาถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562

ฝ่ายบริหารประเมินแล้วว่ามาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐฉบับใหม่ข้างต้น ไม่มีผลกระทบต่อรายงานการเงิน

3.2 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วยเงินฝากสถาบันการเงิน ซึ่งมีอายุครบกำหนดไม่เกิน 3 เดือน โดยไม่รวมรายการเงินฝากธนาคารที่มีภาระค้ำประกัน

3.3 ลูกหนี้ระยะสั้น

ลูกหนี้ระยะสั้น เป็นเงินให้พนักงานยืมเงินไปใช้จ่ายในการปฏิบัติงานโดยไม่มีดอกเบี้ย เช่น เงินยืมทตรง จะรับรู้ลูกหนี้ตามมูลค่าที่จะได้รับ

3.4 อุปกรณ์

อุปกรณ์ แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม ยกเว้นอุปกรณ์ที่มีราคาทุนต่ำกว่า 10,000 บาท จะแสดงเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดรายการ

ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ คำนวณโดยวิธีเส้นตรงตามอายุการให้ประโยชน์โดยประมาณของสินทรัพย์แต่ละประเภท ดังนี้

ประเภท	อายุการให้ประโยชน์ (ปี)
อุปกรณ์	5

สินทรัพย์ที่ได้รับจากการบริจาค แสดงในราคาทุนตามประเภทของสินทรัพย์ โดยจะบันทึกสินทรัพย์คู่กับหนี้สินในรายการรายได้รอการรับรู้ และจะทยอยรับรู้เป็นรายได้จากการบริจาคตามสัดส่วนของค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ได้รับบริจาคในแต่ละงวดบัญชี

L

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)
วันที่ 30 กันยายน 2564

3.5 ผลประโยชน์พนักงาน

ผลประโยชน์ระยะสั้น

บพท. รับรู้เงินเดือน ค่าจ้าง โบนัส และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดรายการ
ผลประโยชน์หลังจากออกจากงานของพนักงาน (โครงการสมทบเงิน)

บพท. และพนักงานได้ร่วมกันจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งประกอบด้วยเงินที่พนักงานจ่ายสะสม
และเงินที่ บพท. จ่ายสมทบให้เป็นรายเดือน สิทธิประโยชน์ของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพได้แยกออกจากสินทรัพย์
ของ บพท. เงินที่ บพท. จ่ายสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่เกิดรายการ

ผลประโยชน์หลังจากออกจากงานของพนักงาน (โครงการผลประโยชน์)

บพท. มีภาระสำหรับเงินชดเชยที่ต้องจ่ายให้แก่พนักงานเมื่อออกจากงานตามมาตรา 21 วรรค 3
กิจการของ บพท. ไม่อยู่ใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงาน
สัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่า
ด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานของ บพท. ต้องได้รับประโยชน์ทดแทนโดยรวมไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ตาม
กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน
ซึ่งบริษัทถือว่าเงินชดเชยดังกล่าวเป็นโครงการผลประโยชน์หลังจากออกจากงานสำหรับพนักงาน

บพท. คำนวณหนี้สินตามโครงการผลประโยชน์หลังจากออกจากงานของพนักงาน โดยใช้วิธีคิดลดแต่
ละหน่วยที่ประมาณการไว้ (Projected Unit Credit Method) โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระได้ทำการประเมินภาระ
ผูกพันดังกล่าวตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย ซึ่งหลักการประมาณการดังกล่าวต้องใช้ข้อสมมติที่
หลากหลาย รวมถึงข้อสมมติเกี่ยวกับอัตราคิดลด อัตราการขึ้นเงินเดือนในอนาคต อัตราการเปลี่ยนแปลง
ในจำนวนพนักงาน อัตราการมรณะและอัตราเงินเฟ้อ

ผลกำไรหรือขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย (Actuarial gains and
losses) สำหรับโครงการผลประโยชน์หลังจากออกจากงานของพนักงานจะรับรู้ในงบแสดงผลการดำเนินงานทาง
การเงิน

สำหรับงบการเงินสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564 หน่วยบริหารและจัดการทุนยังไม่ได้บันทึกภาระ
หนี้สินผลประโยชน์หลังจากออกจากงานของพนักงาน เนื่องจากประมาณการภาระหนี้สินดังกล่าวไม่เป็น
นัยสำคัญกับรายงานการเงิน

3.6 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

- (1) รายได้เงินอุดหนุนจะบันทึกเป็นหนี้สินเงินอุดหนุนรับล่วงหน้าเมื่อได้รับเงินจัดสรร เมื่อโครงการ
ดำเนินงานแล้วมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจะรับรู้เป็นรายได้จากการอุดหนุนและค่าใช้จ่ายตามโครงการนั้นๆ
ด้วยจำนวนเงินเดียวกันในแต่ละงวดบัญชี เมื่อสิ้นสุดโครงการ บพท. ส่งคืนเงินเหลือจ่ายแก่แหล่งทุนที่
เป็นเจ้าของเงินทุนวิจัยนั้น และบันทึกลดยอดเงินอุดหนุนรับล่วงหน้า
- (2) รายได้ดอกเบี้ยรับจะรับรู้เป็นรายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของเวลาโดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนที่
แท้จริงของสินทรัพย์
- (3) รายได้อื่นรับรู้ตามเกณฑ์คงค้าง
- (4) ค่าใช้จ่ายรับรู้ตามเกณฑ์คงค้าง

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)
วันที่ 30 กันยายน 2564

4. เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
เงินฝากธนาคาร		
เงินฝากธนาคาร - ออมทรัพย์	480,274,910.00	318,677,700.15
รวมเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	480,274,910.00	318,677,700.15

เงินฝากออมทรัพย์มีอัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามอัตราที่ธนาคารกำหนด

5. ลูกหนี้ระยะสั้น

ลูกหนี้ระยะสั้น ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
ลูกหนี้เงินยืมโดยตรง	-	142,534.00
รวมลูกหนี้ระยะสั้น	-	142,534.00

6. สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารค้างรับ	557,355.69	224,550.15
รวมสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	557,355.69	224,550.15

6

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

7. อุปกรณ์

อุปกรณ์ ประกอบด้วย

(หน่วย : บาท)

	ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2563	รายการเพิ่มขึ้น (ลดลง) ระหว่างปี			ณ วันที่ 30 กันยายน 2564
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	โอนเข้า (โอนออก)	
ราคาทุน					
อุปกรณ์	19,260.00	-	-	-	19,260.00
รวมราคาทุน	19,260.00	-	-	-	19,260.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม					
อุปกรณ์	3,014.82	3,847.58	-	-	6,862.40
รวมค่าเสื่อมราคาสะสม	3,014.82	3,847.58	-	-	6,862.40
รวมอุปกรณ์ - สุทธิ	16,245.18				12,397.60

(หน่วย : บาท)

	ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน)	รายการเพิ่มขึ้น (ลดลง) ระหว่างปี			ณ วันที่ 30 กันยายน 2563
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	โอนเข้า (โอนออก)	
ราคาทุน					
อุปกรณ์	-	19,260.00	-	-	19,260.00
รวมราคาทุน	-	19,260.00	-	-	19,260.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม					
อุปกรณ์	-	3,014.82	-	-	3,014.82
รวมค่าเสื่อมราคาสะสม	-	3,014.82	-	-	3,014.82
รวมอุปกรณ์ - สุทธิ	-				16,245.18

บาท

	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ค่าเสื่อมราคาสำหรับปี	3,847.58	3,014.82

๒

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)
วันที่ 30 กันยายน 2564

8. เจ้าหนี้ระยะสั้น

เจ้าหนี้ระยะสั้น ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
เจ้าหนี้โครงการ	-	6,051,562.50
เจ้าหนี้ สอวช.	9,835,713.12	2,046,622.55
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	78,853.24	4,705,084.00
เจ้าหนี้อื่น	39,833.25	19,804.20
รวมเจ้าหนี้ระยะสั้น	9,954,399.61	12,823,073.25

เจ้าหนี้ สอวช. เป็นเงินสำรองจ่ายแทนหน่วยบริหารและจัดการทุน

9. รายได้เงินอุดหนุนรอรับรู้

รายได้เงินอุดหนุนรอรับรู้ ประกอบด้วย

	บาท	
	2564	2563
รายได้เงินอุดหนุนรอรับรู้ - รอจ่ายโครงการ	425,741,729.67	282,407,918.50
รายได้เงินอุดหนุนรอจัดสรร	2,092,500.00	-
รวมรายได้เงินอุดหนุนรอรับรู้	427,834,229.67	282,407,918.50

รายได้เงินอุดหนุนรอรับรู้ - รอจ่ายโครงการเป็นเงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ยังไม่ได้เบิกใช้และรอจ่ายโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้ว

รายได้เงินอุดหนุนรอจัดสรร เป็นเงินคงเหลือจากการดำเนินโครงการวิจัยหรือดำเนินโครงการตามแผน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุน ต้องนำส่งคืนหน่วยบริหารและจัดการทุนและหน่วยบริหารและจัดการทุนอาจนำไปใช้ได้ตามหน้าที่และอำนาจ โดยต้องแจ้งให้กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) ทราบ

10. รายได้จากเงินอุดหนุน

รายได้จากเงินอุดหนุน ประกอบด้วย

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
รายได้เงินอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ - บริหารจัดการ	45,281,472.00	36,000,000.00
รายได้เงินอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ - สนับสนุนการวิจัย	717,014,151.83	381,805,281.50
รวมรายได้จากเงินอุดหนุน	762,295,623.83	417,805,281.50

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

11. ค่าใช้จ่ายบุคลากร

ค่าใช้จ่ายบุคลากร ประกอบด้วย

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
เงินเดือนและสวัสดิการ	12,499,959.28	5,159,252.17
รวมค่าใช้จ่ายบุคลากร	12,499,959.28	5,159,252.17

12. ค่าตอบแทน

ค่าตอบแทน ประกอบด้วย

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานโครงการวิจัย	2,120,900.00	571,000.00
ค่าเบี้ยประชุม	315,000.00	146,200.00
รวมค่าตอบแทน	2,435,900.00	717,200.00

13. ค่าใช้สอย

ค่าใช้สอย ประกอบด้วย

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	1,248,729.47	1,996,825.98
ค่าบริหารจัดการหน่วยงาน	4,528,147.20	3,600,000.00
ค่าจ้างเหมาบริการ	2,045,131.40	199,085.00
ค่าเช่าพื้นที่และอุปกรณ์สำนักงาน	2,103,739.64	140,560.20
ค่ารับรองและพิธีการ	1,388,370.55	566,059.50
ค่าโฆษณา	938,220.00	133,420.00
ค่าใช้สอยอื่น	218,595.89	100,431.00
รวมค่าใช้สอย	12,470,934.15	6,736,381.68

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

14. เงินทุนสนับสนุนโครงการ

เงินทุนสนับสนุนโครงการ ประกอบด้วย

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
โปรแกรมที่ 13 นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานราก และชุมชนนวัตกรรม	359,965,931.50	309,656,561.50
โปรแกรมที่ 14 ขจัดความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและ แม่นยำ	116,625,633.20	-
โปรแกรมที่ 15 เมืองน่าอยู่และการกระจาย ศูนย์กลางความเจริญ	162,966,867.13	37,424,010.00
โปรแกรมที่ 17 การแก้ปัญหาวิกฤตของประเทศ	77,455,720.00	34,724,710.00
รวมเงินทุนสนับสนุนโครงการ	717,014,151.83	381,805,281.50

15. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย ประกอบด้วย

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	3,847.58	-
รวมค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	3,847.58	-

16. ภาระผูกพัน

สอวช. โดย บพท. มีภาระผูกพันตามสัญญาเช่าพื้นที่อาคารสำนักงานค่าจ้างที่ปรึกษา และจ้างเหมา
บริการอื่นๆ จำแนกตามระยะเวลาของสัญญาได้ดังนี้

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
ไม่เกิน 1 ปี	522,516.75	973,407.70
เกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี	-	-
รวม	522,516.75	973,407.70

6

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
โดย หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (ต่อ)

วันที่ 30 กันยายน 2564

17. เงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ตามบันทึกข้อตกลงกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ หน่วยบริหารและจัดการทุน ได้ตกลงร่วมกันในการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ได้รับพิจารณาจัดสรรเงินจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นเงินอุดหนุนทั่วไปสำหรับปีงบประมาณ 2564 และ 2563 มีรายละเอียดงบประมาณดังนี้

	บาท	
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564	สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562 (วันที่จัดตั้งหน่วยงาน) ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563
เงินอุดหนุนที่ได้รับอนุมัติโครงการแล้วรอจ่ายยกมา	282,407,918.50	-
ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อโครงการวิจัย	860,347,963.00	664,213,200.00
เงินอุดหนุนที่ทำสัญญาแล้วจ่ายออก/รับรู้ค่าใช้จ่าย ระหว่างปี	717,014,151.83	381,805,281.50
เงินอุดหนุนที่ได้รับอนุมัติโครงการแล้วรอจ่าย	425,741,729.67	282,407,918.50
เงินอุดหนุนที่ไม่ได้ทำสัญญารอส่งคืนกองทุน	-	-

18. การอนุมัติงบการเงิน

งบการเงินนี้ได้รับอนุมัติให้ออกโดยคณะกรรมการอำนวยการสำนักงาน เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2564

หน่วยบริหารและจัดการทุน
บวท
ด้านการพัฒนาระดับพื้นที่

